

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 1

13 Mayıs 2026 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.15

BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

----- 0 -----

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dışişleri Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurumlarının saygıdeğer temsilcileri, basın ve medyamızın değerli temsilcileri, değerli katılımcılar; Dışişleri Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 22'nci toplantısını açıyorum.

Toplantı yetersayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yine her zaman olduğu gibi ben kısa bir değerlendirmeye bugünkü toplantıyı da açmak istiyorum hem de bir önceki toplantıdan beri ki yaptığımız faaliyetleri de bu vesileyle yine sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli Komisyon üyelerimiz, İsrail ve ABD'nin İran'a saldırmasıyla başlayan savaş ne yazık ki bugün yetmiş dördüncü gününe girmekte her ne kadar son bir aydır teorik ve kırılğan bir ateşkes sağlanmış ve İran'la ABD arasında iletişim Pakistan üzerinden sürdürülmeye çalışılsa da çalışma ortamının son bulduğunu söylemek mümkün değil. Körfez'deki durum maalesef bölgesel ve küresel düzeyde ciddi sonuçlar doğurdu ve doğurmaya da devam etmekte. Bunlardan bazılarında değinecek olursak birincisi, mevcut aşamada Hürmüz Boğazı'nda serbest seyriyeferin yapılamamasıdır ki bu da başta enerji arz güvenliği olmak üzere aslında tedarik zincirini de birçok alanı da ciddi derecede etkilemiş düzeyde, sadece bölgesel düzeyde değil küresel düzeyde de. Türkiye'nin yaklaşımı bölgede savaş öncesi Boğaz'da, özellikle Hürmüz Boğazı'nda savaş öncesi uygulamaya geri dönülmesidir. İkincisi, ikinci sonuç; savaş İsrail'in savaş olmasına rağmen başta bölge ülkeleri olmak üzere bedelini tüm dünya ödemektedir, dolayısıyla asıl bedeli İsrail ödemelidir diye düşünüyoruz ve bunun için de aslında uluslararası toplum da, uluslararası kuruluşlar da gereğini yapmalıdır. Üçüncü sonuç, bölge ülkeleri güvenlik stratejilerini gözden geçirmeye başlamaktadırlar. Yine dost ve kardeş bölge ülkelerinin güvenlik mimarisi ve savunma kabiliyetlerinin geliştirilmesine Türkiye olarak katkı sağlamaya çalışmaktayız, aslında buna Avrupa da dâhildir. Dördüncüsü de, bölgesel gerilimin kardeş ülkeler arasında bir çatışmaya dönüşme riskinin mevcut olmasıdır ki bunun engellenmesi için de Türkiye olarak yoğun çaba sarf etmekteyiz. Temennimiz: Bu savaşın bir an önce sona erdirilmesidir. İmzalanacak nihai barış anlaşmasının bölgenin barış, istikrar ve refahına hizmet ederek bugünkünden daha sağlam bir altyapı oluşturması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda dost ülkelerle birlikte yoğun diplomatik çabalarımızı sürdürüyoruz.

Değerli arkadaşlar, İran'da bu gelişmeler devam ederken İsrail'in Lübnan'a yönelik işgali sürmektedir. İsrail ile Lübnan Hükûmeti arasında geçici bir ateşkes sağlanmış olmasına rağmen her zaman olduğu gibi İsrail Lübnan'a yönelik saldırılarını devam ettirmekte ve Lübnan'da kalıcı bir işgali hedeflemektedir. Buna ilaveten İsrail'in Kudüs ve Batı Şeria'daki saldırılarına ve işgal eylemleri devam etmektedir. Bunu, son Ürdün ziyaretimizde Kudüs ve Batı Şeria sınırlarında çok daha derinden hissettiğimizi de Komisyon üyelerimiz olarak bir kez daha buradan ifade etmek isterim. Keza, İsrail'in Gazze'de yol açtığı insanlık dışı dramda maalesef sürmektedir. İran'daki savaş ve Lübnan saldırıları dolayısıyla Gazze ve Batı Şeria'daki durum ikinci plana düşmemelidir. İsrail'in sürdürmekte olduğu tüm Filistinlileri topraklarından ederek tek bir İsrail devletinin kurulması fikrine şiddetle karşı çıkılmalıdır. İsrail'in; Filistin, Lübnan, Suriye ve İran başta olmak üzere bölge ülkelerine yönelik saldırıları ve işgal girişimleri hiçbir şekilde kabul edilemez. İsrail'in başta kendi halkının güvenliği ve geleceği için bu saldırılardan ve işgal girişimlerinden ve yayılmacı politikasından vazgeçmesi elzemdir.

Değerli Komisyon üyeleri, Suriye'deki gelişmeler de ülkemiz ve bölgemiz açısından önemini korumaktadır. Bu gelişmeleri yakından takibe devam ediyoruz. Temennimiz: İstikrarın muhafaza edilmesi, Suriye'nin güvenliği, toprak bütünlüğü, egemenliği, hızla yeniden inşası, huzuru ve refahıdır.

Tabii, ülkemizin kuzeyinde Rusya-Ukrayna savaşı da kısa süreli ateşkeslere rağmen maalesef hâlen devam etmektedir. Barış görüşmeleri veya temasları devam ediyor gibi görünse de son ateşkesin 11 Mayıs 2026'da son bulmasıyla birlikte sahada çatışmalar yeniden yoğunlaşmış durumda. Türkiye olarak barışın teminine yönelik her türlü diplomatik çabaya destek vermeyi sürdürüyoruz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, değerli katılımcılar; böylesi zorlu bir ortamda ülkemiz güvenli liman olmaya devam etmekte, özellikle arayışı devam eden yeni uluslararası sistem için de bir kutupbaşı olarak kendisini ortaya koymaktadır. Ülkemizde büyük başarıyla gerçekleştirilen Parlamentolar Arası Birlik ve Antalya Diploması Forumu gibi geniş kapsamlı uluslararası toplantılara yüksek katılım ve ilgi bunun yansımasıdır. Avrupa'nın güvenlik mimarisi ve NATO'nun geleceği açısından kritik bir toplantıyı teşkil edecek NATO Zirvesi de önümüzdeki dönemde Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecektir. Yine, benzer şekilde, İklim Değişikliğiyle Mücadele Zirvesi COP31 de bu sene yine bizim ev sahipliğimizde yapılacaktır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 2

Değerli Komisyon üyeleri, Komisyonumuzun 1 Nisan 2026 tarihli son toplantısından bu yana geçen süre içerisinde gerçekleştirdiğimiz parlamenter diplomasi faaliyetlerine gelince; 24-28 Nisan tarihlerinde Ürdün Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Sayın Heysem ez-Ziyadin'in davetine icabetle Ürdün'e resmî bir ziyaret gerçekleştirdik. Bölgemizde önemli gelişmelerin yaşandığı bu dönemde Ürdünlü muhataplarımızla yaptığımız görüşmeler son derece verimli ve faydalı geçmiştir. Ürdün'ü uzun yıllar sonrasında ilk defa ziyaret eden Dışişleri Komisyonu heyeti olarak da büyük bir misafirperverlikle karşılandığımızı buradan ifade ediyor ve bir kez daha teşekkürlerimizi buradan Ürdün'e iletmek istiyorum. Bu ziyaretimiz kapsamında Ürdün Parlamentosunun iki kanadı olan Temsilciler Meclisi ve Senatonun Dışişleri Komisyonu Başkanları ve üyeleriyle düzenlediğimiz toplantılara ilaveten Ürdün Türkiye Dostluk Grubu temsilcileri, Ürdün Dışişleri Bakanı ve Temsilciler Meclisi Başkanıyla da çok verimli görüşmeler yaptık. Dışişleri Bakanı Sayın Ayman Safadi tarafından verilen çalışma yemeğinde Türkiye, Suriye Ürdün, üçlü iş birliği imkânlarıyla Lübnan ve İran'daki gelişmeler ve muhtemel barış düzenlemelerini detaylı değerlendirme fırsatı bulduk. Muhataplarımızla Ürdün ve Türkiye ilişkilerinin daha da geliştirilmesi ve bölgesel sahiplenme konusunda fikir birliği içerisinde olduğumuzu müşahade ettik. Bu kapsamda, bölgesel sınamalar karşısında Hicaz Demiryolunun yeniden canlandırılması da dâhil olmak üzere bağlantısallık, enerji ve turizm gibi alanlarda ikili ve çok taraflı iş birliği imkânlarını değerlendirdik. Ziyaret vesilesiyle Amman'daki beyin felçli çocukların tedavi gördüğü Şimeysani Engelli Çocukların Rehabilitasyon Merkezinde TİKA tarafından renöve edilen sınıfların açılışını da yaptık. Ben bu vesileyle TİKA'ya da sadece Ürdün'de değil, tüm dünyada yaptığı faaliyetlerden dolayı, başarılı faaliyetlerden dolayı, burada, şahsım ve Komisyonum adına bir kez daha teşekkür etmek istiyorum; gittiğimiz her yerde göğsümüzü kabartıyor tüm bu yumuşak güç kurumlarımız. Ayrıca, Amman'daki Petra Üniversitesinde öğrenci ve akademisyenlerle bir program çerçevesinde buluştuk, söyleşi yapma fırsatı bulduk. Hükümetler düzeyinde çok iyi ilişkiler içerisinde olduğumuz Ürdün'le parlamenter diplomasi alanındaki ilişkilerimizi de daha ileriye götürmekte kararlıyız. 29 Nisan tarihinde Arnavutluk Parlamentosu Avrupa ve Dışişleri Komisyonunu Meclisimizde ağırladık. Komisyon Başkanı İgli Hasani ve beraberindeki heyetle gerçekleştirdiğimiz toplantıda ikili, uluslararası ve bölgesel konuları değerlendirme fırsatı bulduk. Bu toplantıda, Balkan ülkeleri parlamentoları dışişleri komisyonlarını bir araya getirecek bir platformun oluşturulması için birlikte çalışmaya karar verdik. Zaten benzer bir mekanizma dışişleri bakanları düzeyinde mevcut. Dolayısıyla, yine, ya benzer bir mekanizmayı veya kapsamı da daha genişleterek dışişleri komisyonları nezdinde böyle bir platformu oluşturmaya karar verdik ve şu anda çalışıyoruz Arnavutluk Dışişleri Komisyonu ile birlikte bunun üzerine.

8 Mayıs tarihinde Komisyon üyemiz Sayın Asuman Erdoğan Ankara ziyareti kapsamında İKBY Dış İlişkiler Bölümü Başkanı Safin Dizayi'yle Meclisimizde bir görüşme gerçekleştirdiler ve yine hem bölgesel hem de ikili boyuttaki bazı ilişkilerde, konularda detaylı değerlendirme fırsatı buldular. 11 Mayısta Türkiye Büyük Millet Meclisini ziyaret eden Cezayir Türkiye Dostluk Grubuyla görüştük. Cezayir'le gelişen ikili ilişkilerimizi tüm boyutlarıyla ele aldık ve Kuzey Afrika, Orta Doğu, Sahel, Afrika Boynuzu bölgelerindeki gelişmeleri değerlendirdik. Bunlara ilaveten, ayrıca, dün Japonya'nın Ankara Büyükelçisini kabul ederek ikili ve çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi konularında da istişarelerde bulunduk.

Değerli Komisyon üyeleri, bugünkü toplantıda müzakere edilmesi öngörülen 5 teklif dışında esas komisyon olarak Komisyonumuzda bekleyen teklif sayısı 23'tür. Öte yandan, Komisyonumuzda kabul edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu gündeminde yer alan teklif sayısı 117'dir. 28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar 70 uygun bulma kanun teklifi Genel Kurulda görüşülerek kanunlaştırılmıştır. Komisyon toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum, medya mensuplarına katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Müsaadenizle şimdi gündemimize geçiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bugünkü gündemimizin 2'nci sırasında uygun bulma kanun teklifleri kapsamında toplam 5 teklifin görüşülmesi yer almaktadır. Gündem bilgisi ve teklif metinleri 08/05/2026 Cuma günü "tbmm" uzantılı e-posta adreslerinize gönderilmiş ve elden dağıtılmıştır.

Uygun bulma kanun tekliflerinin 1'inci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/1634) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Savunma İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır. Bahse konu teklif 27'nci Yasama Döneminde görüşülmediğinden kadük kalmıştır. İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 03/10/2023 tarihinde yenilenen teklif 04/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde görüşmelere geçmeden ben bir hoş geldiniz demek istiyorum. Komisyonumuzda üye olmayan arkadaşlarımız var değil mi bugün? Hoş geldiniz. Sizleri Komisyonumuzda ağırlamaktan da memnun olduk. Hoş geldiniz tekrar.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

NAMIK TAN (İstanbul) - Görüşme düzeni ve kanun teklifleri hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

NAMIK TAN (İstanbul) - Biliyorsunuz İç Tüzük'ün 35'inci maddesine göre, komisyonlar kendilerine havale edilen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilir, bunun yanında birbirleriyle ilgili gördükleri teklifleri birleştirerek görüşebilir. Bunları bilmediğinizden söyleyemiyorum, sadece altını çizmek için. Ancak komisyonların kanun tekliflerini birlikte görüşmek şeklinde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 3

bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle, bizlere dağıtılan gündemde yer alan kanun tekliflerinin birbirleriyle ilgisi olmadığı için üzerindeki görüşmelerin ayrı ayrı yapılması icap eder diye düşünüyoruz. Bu kapsamda, gündemin 4'üncü sırasında bulunan Suudi Arabistan'la hükümetlerarası anlaşmanın uygun bulunması hakkındaki kanun teklifinin 1'inci sırada görüşülmesini öneriyoruz. Ayrıca, geneli üstündeki görüşmelere geçildiğinde, söz konusu kanun teklifinin bir alt komisyonda görüşülmesi yönünde önergemiz olacaktır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Aslında Komisyon Başkanı olarak da söyleyeyim, genelde bu konularda hep açık ve samimi olduğumuz için yine aynı samimiyetle paylaşmak isterim ben. Anlıyorum ki bu konuda belki de üzerinde tartışma olacak. Hatta ben şunu da teklif edeyim tam tersinden: 5'inciye de önceye alalım, 4'ü 5'e geçirelim, ilk dördünü bitirelim hızlıca, ondan sonra rahat rahat tartışalım gerisini, gündemimizi de tamamlamış oluruz hızlı bir şekilde ama yine ben önergenizi işleme almak istiyorum. Eğer uygun görürseniz...

NAMIK TAN (İstanbul) - Müsaade ederseniz... Bizim amacımız...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Verimli bir görüşme olması için bu anlaşmanın başta görüşülmesi daha yerinde olacaktır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - 5 madde zaten, sadece 5 maddemiz var.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Genel Kurul çalışmaları var, yoklama talepleri olacak, arkadaşlar Genel Kurula koşturacaklar.

O bakımdan ilk maddeyi konuşursak...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, benim arzum şu: Ben de dâhil zaman şeyinden kurtulmak istiyorum. Şu gündemi tamamlamış olalım bir, ondan sonra rahat rahat, istiyorsanız gece yarısına kadar tartışalım.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - 2 yoklama talebine bakar Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, bu muhalefetle ne yapacağız biz?

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, yani bir muhalefet yapmak veya bu işi uzatmak için değil ama pratik açıdan böyle...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hayır, o zaman şu anlaşmada bulunalım: CHP, muhalefet bugün yoklama talebinde bulunmasını Genel Kurulda, dolayısıyla rahat rahat tartışalım.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Oradaki arkadaşlara sözümüz geçmiyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani sizin sonuçta böyle bir kararınız olursa da... Bir önerge varsa gündeme alabilirim ve oylatabilirim arkadaşlara.

YUNUS EMRE (İstanbul) - 1'inci sıraya alınması konusunda sizin, Başkanın yetkisi...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Benim de arzum şu: 1'inci değil 5'inci sıraya alalım diyorum. Başkan olarak benim fikrimi soruyorsanız 5'inci sıraya alalım, ilk dördünü hızlıca bitirelim madem orada sorun yok, sonrasını rahat rahat tartışalım gece yarısına kadar -varsa- hiçbir gündem baskısı olmadan; gerekçem bu.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkanım, doğru diyorsunuz, tartışalım da şimdi bu 4'üncü madde çok teknik bir madde yani bizim burada bu bahsedeceğimiz teknik terimlerin birçoğunu belki de birçok arkadaşımız burada bilmeyecek; "YEKDEM" diyeceğiz, "kilovatsaat" diyeceğiz, "megavatsaat" diyeceğiz, bir sürü şey söyleyeceğiz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, onları bilmeyen arkadaşımız burada yoktur herhalde. Niye yani, buradaki arkadaşlarımızı nasıl düşünüyorsunuz ki siz bilmediğini düşünüyorsunuz?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Hayır, hayır, uzmanlık alanıyla ilgili... Bana da dışişleriyle ilgili bir şey sorduğunuzda ben de bu konuda çok bilgi sahibi olmadığım için...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Enerji Bakan Yardımcımız burada; arkadaşlar, bilmedikleri bir şey varsa sorarlar, tüm detaylarıyla anlatır uzmanlarımız.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teknik bir konunun alt komisyonda olgunlaşarak buraya geliyor olması aslında bu tartışmaların kalitesine de çok ciddi katkı sağlar diye düşünüyoruz. O yüzden alt...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Çalışarak gelin.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Öyle mi Oğuz abi? Peki, ağabey, ne deyim ben sana? Bir şey diyemeyeceğim yani sen çalıştıysan sana itibar ederim ben bu konuda ama dediğim gibi, önemli bir anlaşma yani ülkenin enerji bağımsızlığına yönelik çok ciddi bir anlaşma. Biz keşke bu anlaşmayı teknik yani Sanayi, Enerji Komisyonunda konuşmuş olsak, değerlendirmiş olsak, oradan bir raporun çıkıp o raporla beraber buraya gelmiş olsa herhâlde çok daha kaliteli bir tartışma olur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biz zaten bunu hep konuşuyoruz, görüşüyoruz da diğer komisyonlarda, tali komisyonlarda bunlar görüşülüp bize rapor gelirse çok mutlu oluruz ama bununla ilgili...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ama tali komisyon bu konuda toplanmadı.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sizin komisyonunuza biz bir şey diyemeyiz, biz kendi komisyonumuz için konuşuyoruz. Eğer oradan bir rapor varsa onu değerlendiririz ama yoksa bizim bekleme şansımız yok, devam ediyoruz zaten, o bekleme süresini dikkate alıyoruz.

Ben müsaadenizle mevcut gündem sırasına göre devam ediyorum.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, çok özür dilerim. Şimdi burada amacımız bir zorluk yaratmak veya bir şeyi geciktirmek değil.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, yok ben de aynı şekilde, ben de samimi olarak söylüyorum bunu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 4

NAMIK TAN (İstanbul) - Lütfen yanlış anlamayın. Pratik olarak bunun erkenden tartışılmasının zaten öbürleri için bir sorunu yok, biliyorsunuz, kolaylıkla geçecek.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bir sorun yok zaten, beşer dakikada geçirek, on beş dakika sonra buradayız. Şimdiye belki gelmiştik yani şu anda 4'üncü maddeye gelmiştik bence bu kadar vakit harcamasaydık.

NAMIK TAN (İstanbul) - En azından bir oylama yaptırırsanız, hiç değilse o şekilde şey yapsak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Semra Hanım...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle buraya katılan bütün bakanlık yetkililerini selamlıyorum.

Açıkçası biz de maddeleri, anlaşma maddelerini incelediğimizde, kanun tekliflerini incelediğimizde, muhalefetteki, CHP'deki arkadaşlara şu anlamda katılıyoruz: Özellikle 4'üncü ve 5'inci sırada gelen kanun tekliflerini biraz incelediğimizde, diğer ilgili komisyonlarda bir tartışma yürütülüp, oralardan bir süzgeçten geçip bizim önümüze de en azından bir rapor gelmiş olsaydı buna dair ortaklaşılacak bir nokta varsa elbette ortaklaşılırdı ama zaten bizim şerhimiz de var, bu kanun tekliflerinin neredeyse hepsine de şerhimiz var ama özellikle 4'üncü ve 5'inci sıradaki yapılacak olan anlaşmaya dair bizim de önerimiz ilgili komisyonlarda bir tartışma sürecine girip... Çünkü oralarda aynı zamanda her partinin de temsil eden vekilleri olduğu için oradan da bir süzgeçten geçmeye ihtiyacı var ve buralardan geçtikten sonra Dışişleri Komisyonunda bir ortaklaşma olacaksa bir ortaklaşma çerçevesinde bir anlaşmaya gidilmesinin daha sağlıklı olacağını düşünüyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Tüm Komisyonun görüşlerini de almak adına ben oylamaya sunayım: Gündemin 2'nci sırasındaki uygun bulma kanun tekliflerindeki 4'üncü teklifin 1'inci sıraya alınmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Teşekkür ediyorum.

Dolayısıyla, mevcut gündem sıralamasına göre devam ediyorum.

Biraz önce zaten 1'inci sıradaki teklifle ilgili giriş yapmıştım, teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçmek üzereydik. Teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Dışişleri Bakan Yardımcımız Sayın Musa Kulaklıkaya'ya veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ekvator Ginesi, bir bölümü Afrika ana karasında Kamerun ve Gabon'a komşu olan, diğer bölümü ise Gine Körfezi'nde bir ada olan ülkedir. Bu ülke 1990'lı yıllardan itibaren petrol gelirlerine dayalı hızlı bir ekonomik büyüme süreci yaşamıştır. Son dönemde ekonomik faaliyetlerini çeşitlendirme hedefinin yanı sıra, potansiyel doğal gaz kaynaklarının işlenmesi yoluyla hidrokarbon rezervlerine dayalı ekonomik büyüme anlayışını sürdürmektedir. Ekvator Ginesi'yle iyi düzeyde seyreden ilişkilerimizde pürüzlü hiçbir konu bulunmamaktadır. Ekvator Ginesi'nin 2014 yılında Türkiye-Afrika II. Ortaklık Zirvesi'ne ev sahipliği yapması ilişkilerimizde bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Ekvator Ginesi'yle ikili iş birliğimiz ve ilişkilerimiz Afrika Ortaklık Politikamız çerçevesinde çok boyutlu olarak gelişmektedir. Ekvator Ginesi, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası kuruluşlardaki adaylıklarımızı desteklemekte ve bu konuda karşılıklılık gözetmemektedir.

Gine Körfezi'nde deniz haydutluğu bölge ülkelerine yönelik ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca, Batı Afrika genelinde terör tehdidinin yaygınlaşma riskinin ortaya çıkması ve bununla da bağlantılı olarak göç, örgütlü suçlar ve diğer istikrarsızlık unsurları karşısında Ekvator Ginesi makamları, savunma sanayisi ve güvenlik sektörlerinde mevcut açıklarını kapatmak ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeni ortaklık ve iş birliği arayışına girmiştir. Bu çerçevede, Ekvator Ginesi makamları ülkemizle savunma alanında iş birliğini geliştirmek istemektedirler. Ekvator Ginesi Millî Savunma Bakanı Victoriano Bibang Nsue Okomo'nun IDEF 2021 çerçevesinde ülkemizi ziyareti sırasında 23 Ağustos 2021 tarihinde Ankara'da ülkemiz ile Ekvator Ginesi arasında Savunma İş Birliği Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmanın Ekvator Ginesi'ndeki onay süreci devam etmektedir.

Sayın Başkan, Dışişleri Komisyonunun kıymetli üyeleri; söz konusu anlaşmayla Ekvator Ginesi'yle ikili askerî ilişkilerimizin hukuki zemininin oluşturulması, taraflar arasında savunma ve askerî iş birliği sağlanması ve içeriğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu anlaşma, Ekvator Ginesi'yle ilişkilerimizin diğer boyutlarının geliştirilmesi açısından da kolaylaştırıcı katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede, bu temel anlaşmanın onaylanması konusunda Yüce Meclisimizin desteğini arz ve talep ederiz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifle ilgili söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE EKVATOR GİNESİ CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA SAVUNMA İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASININ

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 5

ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 23 Ağustos 2021 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma İş Birliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili öneriyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İç Tüzük'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/1634) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, İstanbul Milletvekili Gören, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2.- *Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3615)(*)*

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 2'nci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3615) esas numaralı Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 31/3/2026 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 1/4/2026 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak İçişleri Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Sayın Kulaklıkaya'ya veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşma Teşkilat'ın 6 Kasım 2024 tarihinde Bışkek'te düzenlenen 11'inci Zirvesi marjında imzalanmıştır.

Teşkilat bünyesinde arama kurtarma operasyonları ve rehabilitasyon faaliyetlerini kapsayacak bir sivil koruma mekanizması kurulması fikri ilk kez Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 12 Kasım 2021 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı 8'inci Zirvesinde gündeme getirilmiştir. Bu çerçevede, söz konusu anlaşmanın ilk taslak metni ülkemiz tarafından hazırlanarak müzakerelere sunulmuştur. Mekanizmanın temel amacı, teşkilat üye ve gözlemci ülkeleri ile talep edilmesi hâlinde üçüncü ülkelerde meydana gelebilecek afet ve acil durumlara ilişkin teşkilat çatısı altında müşterek ve eşgüdümlü şekilde müdahale edilmesini sağlamaktır.

Bu kapsamda, bahse konu mekanizma bünyesinde arama kurtarma, tıbbi yardım, insani yardım, haberleşme, barınma ve teknik destek çalışmalarının yürütülmesi öngörülmektedir.

Anlaşma, ayrıca, afetlere yönelik risklerin azaltılması, hazırlık kapasitesinin güçlendirilmesi, ortak eğitim ve tatbikatların düzenlenmesi ile uzmanlık paylaşımını da içermektedir. Böylelikle Türk devletleri arasında afet yönetimi alanında kurumsal ve sürdürülebilir bir iş birliği zemini oluşturulması hedeflenmektedir. Mekanizmanın işleyişinde gönüllülük ve uzlaşma esas alınmıştır. Taraf ülkelerin egemenlik haklarına tam saygı gösterilmekte, herhangi bir destek faaliyeti ilgili ülkenin talebi ve tarafların mutabakatı çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sayın Başkan, Dışişleri Komisyonunun değerli üyeleri; anlaşmanın iç onay süreçleri Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan ve Özbekistan'da tamamlanmış olup sadece ülkemizdeki onay sürecinin tamamlanması beklenmektedir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 6

Söz konusu anlaşmayla kurulacak Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizması Sekreteryasına ülkemizin İstanbul'da ev sahipliği yapmasında mutabık kalınmıştır. Bu durum, ülkemizin afet yönetimi alanındaki kurumsal kapasitesinin ve uluslararası görünürlüğünün bir yansımasıdır.

Ülkemiz, Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizması bünyesinde geliştirilecek iş birliği çerçevesinde bu alanda sahip olduğu tecrübe ve teknik birikimi kardeş Türk devletleriyle paylaşma imkânına sahip olacaktır. Bu çerçevede, Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanması'nı Yüce Meclisimizin takdirlerine arz ederiz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifle ilgili söz almak isteyen veya sorusu olan arkadaşımız var mı?

Derya Hanım, buyurun lütfen.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli üyeler; görüştüğümüz bu kanun teklifi, Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasını öngörmektedir. Bu anlaşmanın neden önemli olduğunu en iyi bilenlerden biri olarak sizlere aktarmak istiyorum. 6 Şubat depremlerinde kardeş devletlerin sahaya inışı, o dayanışmayı bizzat sahada gören bir Gaziantep Milletvekili olarak bu anlaşmanın kıymetini çok daha iyi anlıyorum. 6 Şubat 2023 depremi Türk dünyasının Türkiye'ye nasıl sahip çıktığını açıkça ortaya koydu. Azerbaycan 867 kişilik sağlık personeli ve arama kurtarma ekibi, 15 uçak ve 350'den fazla tırla bölgeye insani yardım ulaştırdı ve 15 milyon dolar maddi destek sağladı. Kazakistan'dan gelen 100 kişilik arama kurtarma ekibi enkaz altında 7 kişiyi sağ kurtardı. 1 Milyon dolar acil destek fonu tahsis edilmesinin yanında Kazak vatandaşlarının bağışlarıyla toplanan 15 milyon dolar da ülkemize iletildi. 100'den fazla geleneksel otağ afetzedelere barınak sağlandı. Kazakistan hükûmeti tarafından seçim bölgem Nurdağ'ında inşaatı tamamlanan 960 öğrenci kapasiteli ilkökul önümüzdeki eğitim öğretim yıllarında kapılarını açacak. Özbekistan'ın 171 kişilik ekibi 18 vatandaşımızı enkaz altından kurtardı. Sahra hastaneleri kurarak binlerce kişiyi tedavi etti. Günde 10 bin kişiye sıcak yemek dağıttı ve 2 milyon dolar nakdi yardım sağladı. Kırgızistan ekipleri 8 kişiyi enkazdan kurtardı. 124 geleneksel otağı gönderdi ve 2 milyon dolardan fazla nakdi yardımı ulaştırdı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ise 249 arama, kurtarma ve sağlık personelinin yanı sıra 100 tır yardım malzemesiyle bölgemizde yerini aldı.

Bu tablo son derece kıymetlidir ve Türk dünyasının sözde kalmayan bir dayanışma içinde olduğunu kanıtlamıştır. Ancak şunu açıkça söylemek gerekir ki tüm bu yardımlar herhangi hukuki bir çerçeve veya önceden belirlenmiş bir protokol olmadan gerçekleşti. Bu organizasyonun, bu koordinasyonun daha hızlı olması ve can kayıplarının olmaması bizim için önemlidir. Afet yönetiminde zaman hayat demektir. Önümüzdeki anlaşma tam olarak bu boşluğu doldurmaktadır. 6 Kasım 2024'te Bişkek'te imzalanan bu metin, ortak afet müdahale kapasitesi, standart eğitim protokolleri ve kalıcı bir koordinasyon yapısı kurmaktadır. İstanbul merkezli sekreterya sayesinde olası bir afet durumunda kardeş devletlerle anında ve planlı biçimde harekete geçebileceğiz, aynı protokollerle eğitilmiş ekipler sahada değerli zaman kaybı yaşamadan birlikte çalışabilecek. Bu anlaşma 6 Şubat sağıdaki kendiliğinden ortaya çıkan kardeşliği kurumsal ve hukuki bir zemine oturtmaktadır, gönüllü dayanışmayı kalıcı bir yapıya dönüştürmektedir. Komisyonumuzu bu antlaşmayı onaylamaya davet ediyor, saygılarımı sunuyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Utku Bey, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aslında tam da Sayın Bakbak'ın ele aldığı bölümden devamlı aslında bir şey söyleyeceğim, anlaşmaya bir muhalefet değil ama dikkatimi çeken bir husus eğer çevirinin azizliğine uğramıyorsan ben. Anlaşmayı Azerbaycan Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti, Kırgızistan Cumhuriyeti ve Özbekistan Cumhuriyeti hep acil durumlar bakanları imzalamışlar, bir tek Türkiye Cumhuriyeti, İçişleri Bakanı olarak imzalamış çünkü ülkemizde acil durumlar bakanlığı bulunmamakta. Yani şu bile... Aslında biz bunu Mecliste defalarca söyledik, kanun teklifleri verdik, bir kere daha belki şu vesileyle de ortaya çıkmıştır, bir uluslararası anlaşmada acil durumlar bakanlıkları arasında bir iş birliği olması... Ki biz de destekliyoruz, itirazımız yok ama bir acil durumlar bakanlığımız yok. Belki de bu vesileyle iktidar partisine de yani Mecliste veriyoruz ama işte, eller kalkıyor ret, ret, ret... Belki de sizlerin de bir kez daha bu anlaşma vesilesiyle ve Sayın Bakbak'ın da ifade ettiği, her birimizin aslında yaşadığı, acılarını yaşadığı depremlerde vesaire hemen söylediğimiz "Ya bir acil durumlar bakanlığımız olsa, bir acil durumlar bakanlığımız olsa..." dediğimiz hususun da belki önemini bir kere daha hepimize göstermesi açısından gündeminize getirmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Aslında bu konu kıymetli bir konu, Türkiye'nin de aslında çok ciddi kapasitesi olan bir konu. Uluslararası boyutta da aslında müdahale boyutunda da özellikle müdahale boyutunda acil durumlarda yoğun takdir aldığı, topladığı bir konu. AFAD başta olmak üzere ben tüm kurumlara bir kez daha teşekkür ediyorum.

Önceki dönemde Başbakanlığa doğrudan bağlı ve Başbakan adına hareket ettiği için doğrudan o iletişimi, koordinasyonu net sağlıyordu. Sonrasında da yeni Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde de valilikler İçişleri Bakanlığı boyutunda zaten, İçişleri Bakanlığı içerisinde koordinasyonu sağlandığı için dolayısıyla yine bu koordinasyonun oradan veya müdahaleler de dâhil çok daha hızlı yapılabileceğiyle ilgili bir görüşten dolayı İçişleri Bakanlığında olmuştur. Söylediğiniz konu sürekli tartışılmalı bir konu aslında, yine zannediyorum tartışılmaya devam edecek ama olgunlaştığında zaten Meclisimizin kararı, hükûmetimizin kararıdır bu konu.

Ben teşekkür ediyorum.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 7

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.
Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Birinci maddeyi okutuyorum:

TURK DEVLETLERİ TEŞKİLATI SİVİL KORUMA MEKANİZMASININ
KURULMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 6 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te imzalanan "Türk Devletleri Teşkilatı Sivil Koruma Mekanizmasının Kurulmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde hakkında söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı madde üzerinde? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere sözcülerle ilgili ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İç Tüzük'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3615) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan'ın özel sözcüleri olarak seçilmesi teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Hayırlı olsun diyorum.

Önce Türk Devletleri Teşkilatı sivil koruma mekanizması bir ihtiyaçtı, dolayısıyla burada da bizi yine AFAD temsil edecek sanıyorum. Hamza Bey burada, AFAD Başkan Yardımcımız.

Tekrar teşekkür ediyorum. Hayırlı olsun diyorum.

3.- Uluslararası Bakır Çalışma Grubu Çalışma Şartnamesi İle Şartnamede 1992 Ve 2005 Yıllarında Yapılan Değişikliklerin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3661)¹

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 3'üncü sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3661) esas numaralı Uluslararası Bakır Çalışma Grubu Çalışma Şartnamesi İle Şartnamede 1992 ve 2005 Yıllarında Yapılan Değişikliklerin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 28/4/2026 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 30/4/2026 tarihinde Esas Komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Dışişleri Bakan Yardımcımıza veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; sahip olduğu yüksek iletkenlik, dayanıklılık ve geniş kullanım alanlarıyla modern ekonominin ve sanayi üretiminin temel girdileri arasında yer alan bakır, aynı zamanda uluslararası ticaretin ve finans piyasalarının da yakından takip ettiği stratejik emtialardan biri konumundadır. Dolayısıyla, bakır piyasasına ilişkin arz, talep, üretim kapasitesi, ticaret ve fiyat gelişmelerini düzenli biçimde izlenmesi, sanayi politikalarımız, tedarik güvenliğimiz ve sektörün öngörülebilirliği bakımından önem taşımaktadır. Bu çerçevede, bakır piyasasına ilişkin uluslararası veri akışını takip etmek, piyasa gelişmelerini daha sağlıklı değerlendirmek ve ülkeler arası teknik iş birliğinden

1. (2/3661) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 8

yararlanmak bakımından Uluslararası Bakır Çalışma Grubu önemli bir platform olarak öne çıkmaktadır. 1992 yılında kurulan ve merkezi Lizbon'da bulunan Uluslararası Bakır Çalışma Grubu, bakır piyasasında şeffaflığın artırılması, güvenilir veri ve bilgi paylaşımının sağlanması ve üye ülkeler arasında teknik iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla faaliyet gösteren hükümetler arası bir kuruluştur. Ülkemizde, 2021 yılından bu yana bu kuruluşla yürüttüğü istişareler kapsamında, kamu kurumlarımız ve sektör temsilcilerinin katılımıyla toplantılara gözlemci mahiyetinde katılmaktadır. Buna karşın, mevcut gözlemci statüsü, üye ülkelerin sahip olduğu veri havuzuna düzenine erişim ve çalışmalara kesintisiz katılım noktasında sınırlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle, ülkemiz, söz konusu platformdan daha düzenli ve etkin bir şekilde yararlanabilmek için üyeliğin, sanayimizin ihtiyaçları, tedarik güvenliğimiz ve bakır sektörünün geleceğine ilişkin politika çalışmalarımız bakımından yararlı bir adım olacağı değerlendirilmektedir. Sektör temsilcilerinin yaklaşımı da bu yöndedir.

Bu kapsamda, ülkemizin üyelik başvurusunun önünün açılması amacıyla Uluslararası Bakır Çalışma Grubu Şartnamesinin 1992 ve 2005 yıllarında yapılan değişikliklerle birlikte onaylanmasını Yüce Meclisimizin takdirlerine saygılarımızla sunuyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifle ilgili söz almak isteyen veya sorusu olan arkadaşımız var mı?

Ziya Bey, buyurun lütfen.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Bakan Yardımcımızın açıklamaları için.

Hazırnu saygıyla selamlıyorum.

Özellikle, Sayın Bakan Yardımcımızın da ifade ettiği gibi, sanayileşmede ve enerji yatırımlarında elektrifikasyonda son derece kıymetli madenle ilgili bir uluslararası organizasyona katılım ya da gözlem verilerinin paylaşımı, izlenmesine dair bir konuyu konuşuyoruz. Ben bunun son derece kıymetli ve önemli olduğunu söylüyorum ama şöyle bir talebim var: Hem sözleşmeden hem de açıklamalardan bu uluslararası organizasyona şu an gözlemci olduğumuzu anlıyorum. Ne zamandan beri gözlemciyiz, verilerine ölçüde elde edebiliyoruz, paylaşabiliyoruz? İkincisi, gözlemci statüsünden ana üye statüsüne geçme çalışmamız, planımız var mı? Buna dair bir açıklama rica etsem mümkün mü?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

Aslında konuşmada ne zamandan beri gözlemci statüsünde takip ettiğimizi ifade etmiştim ama ayrıntılı bilgiyi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcimiz verecektir.

Teşekkür ederim.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI SANAYİ GENEL MÜDÜRÜ İLKER MURAT AR - Sayın Başkanım, değerli üyeler;

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürü İlker Murat Ar.

Saygılarımı sunuyorum.

Ülkemizin Uluslararası Bakır Çalışma Grubuna 2021 yılından beri gözlemci üyeliği sıfatı devam etmekte. 2021 yılından beri de yılda 2 kez olmak üzere Lizbon'daki toplantılara ülkemizi temsilen Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak katılım sağlamaktayız. Arz edilen teklif, gözlemci statüsünden tam üye olabilmemize yönelik bir teklif. Tam üyelikle birlikte, ülkemizin bakır piyasasına ilişkin uluslararası raporlar, istatistikler, tahminler ve düzenlemelere düzenli olarak erişimi mümkün olacaktır. Bu kapsamda, dünya bakır istatistikleri, bakır aylık bültenleri, üretim ve tüketim tahminleri, piyasa dengesi öngörülleri ve sektörel bilgiler, düzenlemelere ilişkin bilgiler de tam üyelerle sadece paylaşıldığı için bunlara da erişimimiz mümkün olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Başka sorusu olan veya söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum.

ULUSLARARASI BAKIR ÇALIŞMA GRUBU ÇALIŞMA ŞARTNAMESİ İLE ŞARTNAMEDE 1992 VE 2005 YILLARINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 24 Şubat 1989 tarihinde kabul edilen "Uluslararası Bakır Çalışma Grubu Çalışma Şartnamesi" ile Şartnamede 1992 ve 2005 yılında yapılan değişikliklerin onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 9

Madde 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.
BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.
Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:
Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3661) esas numaralı Kanun Teklifi'nin komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakkak, İstanbul Milletvekili Seda Gören, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan Baykoç, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya'nın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay
Ankara
Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Şimdi gündemimizin 4'üncü sırasındaki teklifimize geliyoruz.
İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/3662) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 28/4/2026 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 30/4/2026 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.
Teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Dışişleri Bakan Yardımcımız Sayın Kulaklıkaya'ya veriyorum.
Sayın Kulaklıkaya size mi verelim sözü, Enerji Bakan Yardımcımıza mı verelim?
DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Takdimi ben yapacağım Sayın Başkanım, ayrıntılı bilgileri meslektaşım verecek.
BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

2

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI MUSA KULAKLIKAYA - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Suudi Arabistan'la ilişkilerimizin güçlü bir ivmeyle geliştiğini görmekten mutluluk duyuyoruz. Özellikle bölgemizin ve dünyanın içinden geçtiği bu belirsizlik ortamında İslam dünyasının iki önemli ülkesi olan Türkiye ve Suudi Arabistan arasındaki yakın iş birliği, bölgemiz için her zamankinden daha da büyük bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Karşılıklı yoğun üst düzey ziyaretler, ikili iş birliği mekanizmaları ve imzalanan çok sayıda anlaşmayla ilişkilerimizi güçlendirmekteyiz. Son olarak, Türk-Suudi Koordinasyon Konseyi 3'üncü toplantısını Sayın Bakanımızın Başkanlığında 6 Mayıs 2026 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdik.

Sayın Başkanım, bu toplantıyla alakalı Komisyonumuzun bilgilenesinde fayda olduğunu mülahaza ettiğim bir bilgiyi de paylaşmak istiyorum: Toplantı hitamında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti arasında diplomatik ve hususi pasaport hamillerinin vize yükümlülüğünden karşılıklı olarak muaf tutulmasına ilişkin anlaşma Sayın Bakanımız ve Suudi mevkidaşı tarafından imzalanmıştır.

Suudi Arabistan'la ülkemiz arasında yoğun bir ekonomik ve ticari iş birliği bulunmakta, bu alandaki ilişkiler her geçen gün daha da güçlenmektedir. 2022 yılından bu yana istikrarlı bir şekilde artan ticaret hacmimiz 2025 yılında 8,5 milyar doları aşarak 2024 yılına göre yüzde 7'den daha fazla bir artış göstermiştir. Kısa vadeli hedefimiz, ikili ticaret hacmimizi 10 milyar dolara çıkarmaktır.

Küresel enerji mimarisinde büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Yenilenebilir enerji küresel enerji gündeminin öncelikli başlıkları arasında yer almakta olup enerji güvenliğinin sağlanması ve iklim hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlayabilecek temel unsurların başında gelmektedir. Bugünkü küresel enerji krizi, üretim ve arz kaynaklarını çeşitlendirmenin enerji arz güvenliğinin sağlanması için ne denli kritik olduğunu bir kez daha göstermiştir. Bu sebeple Türkiye hem fosil yakıtlarındaki dışa bağımlılığını azaltmak hem de enerji güvenliğini sağlayabilmek adına enerji üretiminde yenilenebilir enerjinin payını her geçen gün artırmaktadır. Bu süreçte başta güneş ve rüzgâr olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarının ulusal enerji üretimindeki payının artırılmasıyla yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın ekonomiye kazandırılması hedeflenmektedir.

2026 Mart ayı sonu itibarıyla ülkemizin kurulu gücü üretim kapasitesi itibarıyla 125 bin megavata ulaşmıştır. Türkiye toplam kurulu güç içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yüzde 62'ye yükseltirken bu oranla Avrupa'da 5'inci dünyada ise 11'inci

2. (2/3662) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 10

sırada yer almaktadır. 2053 yılında yenilenebilir enerji potansiyelimizin payının yüzde 69'a çıkarılması hedeflenmektedir. Ülkemizin güneş ve rüzgâr enerjisinde mevcut durumunda yaklaşık 30 bin megavat olan kurulu gücünün 2035 yılına kadar 120 bin megavata çıkarılması hedeflenmektedir. Ülkemizin 2035 yılı için belirlediği güneş ve rüzgâr kurulu güç hedeflerine ulaşmak için yenilenebilir kaynak alanları yarışmalarının her yıl düzenlenmesi ve diğer ülkelerle büyük çaplı yenilenebilir enerji projelerine yönelik anlaşmalar imzalanması da planlanmaktadır.

Bu kapsamda, yenilenebilir enerji alanında Suudi Arabistan'la kurulacak iş birliği bu alandaki kapasitenin daha da gelişmesine katkı sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın 3 Şubat 2026 tarihinde Suudi Arabistan'a gerçekleştirdikleri ziyaret kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükûmeti arasında yenilenebilir enerji santrallerine ilişkin hükûmetler arası anlaşma imzalanmıştır. İmzalanan hükûmetler arası anlaşmayla Türkiye'de toplam 5 bin megavat kurulu güce ulaşacak güneş ve rüzgâr enerjisi projelerinin Suudi Arabistan Krallığı şirketlerince geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. İlk aşamada biri Sivas ve diğeri Karaman illerinde olmak üzere her biri bin megavat elektrik kapasitesinde kurulu güce sahip toplam 2 bin megavat güneş enerjisi santrallerinin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Tamamı dış finansman yoluyla gerçekleştirilecek söz konusu projeler doğrudan yabancı yatırım niteliği taşımakta olup uluslararası finans kuruluşları tarafından da desteklenecektir. İnşa edilecek santrallerden üretilecek elektrik enerjisi otuz yıl süreyle Elektrik Üretim AŞ tarafından satın alınacak, santraller için tahsis edilen alanların mülkiyeti Elektrik Üretim AŞ'de kalacak ve otuz yıllık sürenin sonunda Elektrik Üretim AŞ'nin santralleri bilabedel devralma hakkına sahip olacaktır.

İmzalanan Hükûmetler arası anlaşma yenilenebilir enerji kapasitesinin artırılması, enerji arz güvenliğinin güçlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması, 2035 yılına kadar 120 bin megavat güneş ve rüzgâr kurulu gücüne ulaşma hedefi ve 2053 net sıfır emisyon hedefi ile On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan politika önceliklerine ulaşılması bakımından önemli bir adım niteliğindedir. Bu çerçevede, yenilenebilir enerji alanındaki hedeflerimize ve enerji arz güvenliğimize katkı sağlayacağına inandığımız söz konusu anlaşmanın onaylanmasını yüce Meclisimizin yüksek takdirlerine arz ederiz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, teklifle ilgili söz almak isteyen arkadaşlarımız...

İsterseniz Metin Bey'den başlayalım, sırayla gidelim. Metin Bey, Namık Bey, Oğuz Kaan Bey...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, Enerji Bakanlığını da dinleyelim mi yoksa sonra mı?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sorular çerçevesinde belki, daha da detaylı şey almış oluruz.

İlave söyleyeceğiniz ilk etapta bir şey var mı Enerji Bakanlığında Sayın Bakan Yardımcım? Yoksa değerlendirmeleri alalım, soruları alalım, sonrasında siz detay mı cevap verirsiniz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Bakan Yardımcımız önemli ölçüde detaylı zaten aktarma fırsatını buldu. Nasıl uygun buluyorsanız Komisyon olarak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bence bir değerlendirmeleri alalım, soruları alalım, ona göre size tekrar söz verelim.

Buyurun lütfen.

METİN ERGUN (Muğla) - Başkanım, hem geneli hem maddeleri üzerindeki görüşlerimizi mi aynı anda paylaşalım, yoksa her madde için ayrı bir değerlendirme mi yapalım? Çünkü oldukça uzayacak gibi.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Genelini, tamamını alabiliriz sizden.

METİN ERGUN (Muğla) - Yani, bu bana şöyle geldi, açıkça söyleyeyim: Çok standart dışı bir anlaşma, standartlara uymayan bir anlaşma. Eleştirilerimin temel noktası, yenilenebilir enerji hedefi değil de anlaşmanın hukuki, mali, mülkiyet, tedarik ve uyumsuzluk çözüm mimarisinin Türkiye lehine yeterince dengeli olmaması. Temel şeyimiz bu, yoksa yenilenebilir enerjiyle ilgili bir endişeden dolayı değil yani tekrar ediyorum Türkiye açısından hukuki, mali, mülkiyet, tedarik ve uyumsuzluk çözüm mimarisinin yeterince dengeli olmaması, özellikle bazı maddeleri ki...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hukuki, tedarik, mülkiyet...

METİN ERGUN (Muğla) - Tedarik, mülkiyet, uyumsuzluk çözüm mimarisi ve benzeri konularda -mali aynı zamanda- Türkiye açısından dengeli olmaması, anlaşmanın bende uyandırdığı temel izlenim bu. Özellikle bazı maddeler Türkiye'nin egemenlik alanını zayıflatan maddeler, bunu belki biraz sonra konuşuruz o maddeler üzerinde. Kamu riskini artırıyor ve yerli sanayiye ikinci plana atan hükümler içeriyor. Yani, şeyde temel olarak görebileceğim hususlar. Stratejik altyapı yabancı kontrolünde bir nevi, yabancı kontrolüne geçiyor. Türk yargısı devre dışı bırakılıyor büyük oranda. Kur garantili yabancı gelir modeli verilmiş gibi. Yetersiz bir yerleşme yani yerli üretime yönelik, yerli sanayiye yönelik yetersizlik söz konusu. Devlet egemenliğini sınırlayan yatırım korumaları söz konusu. Yabancı yatırımcıya aşırı vergi avantajı sağlanmış durumda. Yerli üretim zorunluluğunun olmaması, bu manada bir garanti verilmiyor, sadece "gayret edilecek" şeklinde bir ifade -"üstün gayret" mi, ona benzer bir ifade- geçiyor, maddesinde konuşuruz yine. Kamu maliyetlerinin toplumsallaştırılmaması, Türk şirketlerine karşı eşitsiz bir rekabet söz konusu. Şeffaf olmayan tahsis mekanizması, çok aleni bir şekilde yazılmış âdeti bu. Buna benzer maddeler...

Yine, yabancı kontrol, düzenleme egemenliğinin zayıflaması, uluslararası tahkimle ilgili bazı çekincelerimiz var. Euro bazlı alım garantisi vereceğiz, mali portre nedir? Geleceğe yönelik mali bir şey çıkarıldı mı? Bu konuda onu da madde gelince soracağız. Bağlayıcı yerlilik şartının olmamasını tekrar ifade ediyorum. Geniş vergi muafiyetleri söz konusu, kırk dokuz yıl gibi çok da uzun bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 11

vadeye yayılmış durumda, uzatılabiliyor yani otuz yıl ama kırk dokuz yıla kadar uzatılabiliyor. Bu da bazı mali açıdan sakıncalar doğurabilir gibi geldi. maddeler üzerinde tekrar konuşuruz. Ben temel, çok uzatmamak açısından bunu söyleyeyim.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Başkanım, ben görüşme usulü hakkında bir görüşümü söyleyecektim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Birazdan, bekleyin de bir şey söyleyecektim. Aslında benim söylediğim de usulüyle ilgili olacaktı. Normalde biz anlaşmaları madde madde değerlendirmedeğimiz için, biz aslında uygun bulma boyutunda 3 madde üzerinden değerlendiriyoruz. Dolayısıyla, maddelere ilişkin de görüşleriniz varsa, onu da şimdi alabilirsek detay, onu da yine cevap boyutunda da soru boyutunda da yöneltebiliriz.

METİN ERGUN (Muğla) - Başkanım, olur, yani...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Usulle ilgili Yunus Emre Bey, siz buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Başkanım, şimdi, bu kritik bir anlaşma ve siyasi parti gruplarının görebildiğim kadarıyla, bizim grubumuza dâhil olmak üzere anlaşma teklifi hakkında çok kapsamlı eleştirileri ve görüşleri var. Şimdi, takdir edersiniz ki her ne kadar yürütme tarafından müzakereleri ve imza altına alınması işlemi gerçekleştirilmiş olsa da son tahlilde bizim yapacağımız bir yasama faaliyettir. Yani, bu enerji iş birliğinin hukuki altyapısının oluşturulması olayıdır. Şimdi, burada, bilindik usullerle komisyonunun bilgilendirilmesinin yeterli olmadığını biz değerlendiriyoruz. Böyle bir yola gidilirse zaten İç Tüzük bize Genel Kurulda... Bildiğiniz gibi, bu bir temel kanun olarak görüşülemez yani şimdi Mecliste bir çok kanun teklifi iktidar grubu tarafından temel kanun hâline getiriliyor. Bu nedenle maddeler hakkında görüşmeler yapılamıyor ama bu şekliyle ve bu bildiğimiz tartışma usulüyle gerçekleştirilirse biz muhalefet partileri olarak şöyle bir değerlendirmeye İç Tüzük imkânının bulunduğunu bilmenizi istiyorum. Nedir bu? Temel kanun olarak görüşülemeyeceği için, bütünü üzerine bütün siyasi parti gruplarının yirmi dakika söz hakkı vardır. Maddeler hakkında -yani 3 madde olarak görüşüyoruz- onar dakika söz hakları vardır; lehte, aleyhte söz hakları vardır ve daha önemlisi, her maddeyle ilgili siyasi parti gruplarının bir, milletvekillerinin ise 7 önerge teklif etme hakkı vardır. Bu durumda siyasi parti grupları açısından her madde için onlarca defa önerge verme imkânı vardır. Birkaç hafta Genel Kurulda bu anlaşmayı görüşürüz yani İç Tüzük bize bu imkânı vermektedir.

O nedenle, bizim önerimiz, efendim, bu bilgilendirme yöntemi Komisyonda -yani biraz sonra Sayın Bakan Yardımcısı da konuşacak, bürokratlar açıklama yapacaklar- yeterli değildir. Siz Başkanımız olarak bu anlaşmayı lütfen çekiniz. Bir alt komisyonda bütün bilgilendirmelerin etkili şekilde yapılabileceği, sorularımıza açık yanıtların verilebileceği, düzgün bir yasama faaliyetine imkân verecek özel bir çalışmayı yapalım. Ayrıca, diğer ihtisas komisyonları tali komisyonlar olarak Komisyonumuzun raporlarını sunsunlar, bu şekilde görevimizi dört dörtlük yapalım. Sizin de geçmişte Komisyon Başkanı olarak -benim de tecrübem- yasama faaliyetlerinin hem İç Tüzük'e göre hem de Meclisin doğru şekilde bilgilendirilmesine göre önemli katkılarımız olmuştur bugüne kadar, bu katkılarınızı da sürdürmenizi diliyorum. O bakımdan, böyle bir usulün bu anlaşmanın doğru şekilde Meclis için bilgilendirilmesiyle ilgili doğru bir yöntem olduğunu değerlendiriyorum. Bunu yani tümü üzerine değerlendirme yapmadan açıklamak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Zaten bugüne kadar yaptığımız çalışmalardan farklı bir şey yapmayacağız. Yani, her türlü boyutta bu teklifi de tüm detaylarıyla değerlendirme şansımız var. Her türlü soruyu sorma şansımız var, her türlü sorunun cevabını talep etme şansımız var burada da. Hangi ilgili kurumdan, hangi şeyi sormak istiyorsak da burada o ilgili kurumu da buraya davet edip görüşlerini alma fırsatımız da var. Dolayısıyla, burada bizim yapamayıp da bu aşamada yani şu ana kadarki geldiğimiz... Daha yeni başladık zaten görelim bir yol alalım, durum nedir? Ondan sonra zaten yine konuları değerlendirebiliriz. Burada istediğimiz kadar detaya girebiliriz, herhangi bir sorun yok yani.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama Sayın Başkanım, çok özür dilerim. Kesmek istemiyorum ama şunu söylemek isterim: Yani, takdir edersiniz ki bize cuma günü gündem gönderildi ve tabii, bu sadece Dışişleri Komisyonu bakımından değil, bütün komisyonlar bakımından da aslında ilgili ihtisas komisyonuna bakımından da önemli. Aslında gerekli çalışmaların yapılması bakımından da yeterli sürenin verilmemesini de belirtmek istiyorum. Yani, cuma günü anlaşma gönderildi, bugün çarşamba...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tabii, biz İç Tüzük çerçevesinde o şeyi yapıyoruz, zaten kırk sekiz saat olduğu için ondan daha fazla yine onun 2 katı süre vermiş olduk.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Şüphesiz İç Tüzük size bu hakkı veriyor ama yani bunu daha esnek, Genel Kurula daha iyi bir hazırlığın Komisyonda yapılması için değerlendirebilirsiniz aslında.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Metin Bey, tamamlayabilirsiniz siz.

METİN ERGUN (Muğla) - O zaman bütün maddelerle ilgili eleştirilerimizi sıralamaya çalışayım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 12

BAŞKAN FUAT OKTAY - Lütfen.

Siz de arkadaşlar, yürütme boyutundaki arkadaşlarımız da notlarını tam alabilirlerse, size belki ara ara da -eğer çok yoğun olursa- söz verebilirim. Yoksa tüm değerlendirmelerden sonra da söz verebilirim.

METİN ERGUN (Muğla) - Şimdi anlaşmanın 2'nci maddesinde Faz 2 projelerine ilişkin kapasite, saha ve tarife detaylarının daha sonra diplomatik notalarla belirleneceği düzenlenmiştir. Yani çok muğlak bir ifade ve "diplomatik notalarla" ben bunun standart dışı olduğu kanaatindeyim. Üstelik bir de Türkiye Büyük Millet Meclisi denetimi dışında kalabilecek yeni mali yükümlülüklerin bu hususta doğması nasıl engellenecek bu maddede; bunu açıkçası çıkaramadım.

Yine, 4 ile 5'i birlikte değerlendirebiliriz: 4'üncü maddede Türkiye'nin stratejik enerji altyapısı uzun vadeli biçimde yabancı kontrollü yatırım alanlarına dönüştürülecek endişesi taşımaktayız. Suudi geliştirici şirkete uluslararası yatırım uyuşmazlıklarının çözüm merkezi ve uluslararası tahkim kapsamında çok güçlü yatırımcı korumaları sağlanırken Türkiye Cumhuriyeti'nin egemen düzenleme hakkını koruyacak hangi somut güvenceler öngörülmektedir? Bu, antlaşmada yok. Olası tahkim davalarında kamu zararına karşı nasıl bir koruma mekanizması vardır, bunu da göremedim açıkçası.

Yine, kısa kısa tutmaya çalışıyorum mümkün olduğunca. Anlaşmanın 5'inci maddesinde yer alan ekonomik dengeyi koruma hükmü nedeniyle Türkiye'de ileride enerji, vergi, çevre veya kamu yararı gerekçesiyle yapacağı mevzuat değişikliklerinin yatırımcıya tazminat yükü doğurma ihtimali değerlendirilmemiş görülmektedir.

Bir diğer husus, uzun olduğu için kusuruma bakmayın böyle...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Lütfen, estağfurullah.

METİN ERGUN (Muğla) - 7'inci maddede elektrik alım garantilerinin tamamen euro bazında belirlenmesi nedeniyle önümüzdeki otuz yıllık süreçte kur artışlarının EÜAŞ ve dolayısıyla Türk Hazinesine oluşturacağı toplam maliyet hesabı yapıldı mı? Bunu soru olarak soruyorum, bunu göremediğimiz için soru olarak soruyorum.

Yine, 7'inci maddede al ya da öde sistemi kapsamında TEİAŞ kaynaklı iletim sorunları veya idari kararlar nedeniyle sisteme verilemeyen enerji işine dahi ödeme yapılacak olması kamu maliyesi açısından gerekli mi? Yani kamu maliyesi açısından neden gerekli görülmüştür bu madde? Açıkçası çok işin içinden çıkamadım, onu söyleyebilirim.

Yine, 8'inci maddede gördüğüm: 8'inci madde, anlaşmada yerli ekipman ve yerli mühendis kullanımına ilişkin bağlayıcı oranlar yerine yalnızca "azami gayret" ifadesi kullanılmasının gerekçesi ne? Yani bu tip bir anlaşmada böyle bir gerekçe olabilir mi? Zorunlu yerli katkı oranı, yerli üretim kotası, teknoloji transfer şartı olmadan yerli sanayicimiz bu anlaşma kapsamındaki yatırımlardan ne kazanacak? Yani hiçbir şey kazanamayacak gördüğümüz o.

Yine 8'inci maddede ve 1'inci maddeyle de bağlantılı yabancı personel çalıştırılmasına geniş serbesti tanınırken Türk mühendis ve teknik personelinin korunmasına yönelik herhangi bir asgari kota veya öncelik mekanizması neden öngörülmemiş durumdadır?

Bir diğer madde 9'uncu madde. Arazi kullanım haklarının kırk dokuz yıla kadar uzanabilmesi dikkate alındığında, stratejik enerji sahalarında uzun vadeli yabancı şirket etkisinin millî güvenlik boyutu değerlendirilmiş midir bu anlaşma yapılırken?

Yine, 10'uncu madde: Proje şirketlerine tanınan KDV, ÖTV, gümrük vergisi, damga vergisi ve çeşitli harç muafiyetlerinin toplam maliyetinin kamu maliyesine ne olacağı hesaplanmış mıdır? Maliyeti hesaplanmış mıdır?

Yerli yatırımcıya tanınmayan ayrıcalıklar yabancı yatırımcıya açıkçası neden verilmiştir? Bu şekilde neden çok aleni bir şekilde ve çok fütursuz bir şekilde neden verilmiştir?

Yine, bir diğeri 13'üncü madde: Burasını benim cehaletime bağışlayın lütfen. Anlaşmanın yorum farklılığı hâlinde İngilizce metnin esas alınacağı belirtilmektedir. Bu tür, bu tarz anlaşmalarda bu standart bir şey midir, yoksa buna has mıdır? Yani bilmediğim için bunu soru olarak soruyorum.

Belki daha sonra tekrar söz alınız Başkanım.

Çok teşekkür ederim sağ olun.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum son derece kapsamlı, detaylı değerlendirmeleriniz için. İsterseniz, hemen hemen maddelerin tamamını da içine alan, çok gene geniş kapsamlı değerlendirme olduğu için, büyük ihtimal sonradan gelecek soruların da birçoğunu içeriyor. İsterseniz burada bir cevap verelim. Dolayısıyla, tatmin olunan kısımlar varsa, zaten sonraki arkadaşlarımız onu almış olurlar. Olmayan kısmı, kısımlara daha detay girmiş oluruz.

Zafer Bey, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkanım, bu şeyle ilgili bir etki analiz raporu var mıdır?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, bunu da hemen soruya ekleyelim. Etki analizi olması lazım herhâlde, olmaması...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bunun bizimle paylaşılması lazım aslında zaten Komisyon üyeleriyle.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Başkanım, sürat felakettir ya.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bir etki analizi ve tüm zaten ilgili kurumların onu çalışarak getiriyorlar.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Etki analizi raporu da var mı Sayın Bakan Yardımcım? Etki analiz raporumuz var mıdır?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Bir başlayayım onları da açıklayayım...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önce bir alalım Bakan Yardımcımızdan bilgileri, soruların cevaplarını, değerlendirmelerini sonrasında yine arkadaşlarımıza söz vereceğiz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 13

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Dışişleri Komisyonunun çok kıymetli Başkanı ve değerli üyeleri öncelikle Bakanlığım adına saygılarımı sunuyorum.

Bugün Bakanlığımız bu Komisyonunda... Sayın Başkanım, gündem maddemiz Suudi Arabistan ile Yenilenebilir Enerji Yatırımlarında İş Birliği Yapılması Kapsamında Hükümetler Arası Anlaşma'nın Komisyonunuzda değerlendirilmesi.

Şimdi genel bir değerlendirme yapmak istiyorum öncelikle. Hepimiz biliyoruz ki Türkiye'nin elektrik talebi önümüzdeki yıllarda hızla artacak. Bunun bir sebebi Türkiye'de önemli bir elektrifikasyon süreci başladı. Elektrikli araçların gelmesi, veri merkezlerinin hızla artması, yapay zekâ uygulamalarının hızla artması önümüzdeki yıllarda Türkiye'nin önemli ölçüde elektrik talebinin de artacağını gösteriyor. Tabii ki burada bir stratejik dönüşüm yaşıyoruz. Daha önce kullanabildiğimiz birçok fosil yakıtları artık bu dönem o kadar da rahat kullanamayacağımız bir sürece başlıyoruz. Bu kapsamda da Bakanlığımız yeni strateji olarak ilave ihtiyaç duyulacak olan elektrik kapasitesini yeni yenilenebilir kaynaklar öncelenerek tedarik etmeye girdi. Ayrıca, 2053 Net Sıfır hedefimiz var emisyon açısından, bunu da yakalayabilmemiz için önemli miktarda yenilenebilir kapasitenin önümüzdeki ilk on yılda kurulması gerekiyor.

Yine, Bakanlığımız olarak, Onuncu Kalkınma Planı'nda karbonun azaltılması, yenilenebilir enerji yatırımının hızlandırılması, özellikle enerji açısından dışa bağımlılığımızın da azaltılması konusunda vurgumuz var. Tabii ki bu kapsamda, Bakanlığımız yeni stratejik hedefler koydu. 2035 yılı itibarıyla rüzgâr ve güneş kapasite yatırımlarımızın yaklaşık 120 bin megavata eriştirilmesi lazım. Genel olarak kabaca şöyle bir şeyi düşündüğümüze: Yaklaşık önümüzde on yıllık bir sürecimiz var ve bu arada, bu on yıllık süre içerisinde bu kapasiteyi alabilmemiz için her yıl, en az 10 bin megavat rüzgâr ve güneş kurmamız lazım. Tabii ki bu önemli bir finansman ihtiyacını da beraberinde getiriyor. Gene yaptığımız hesaplamalarda, önümüzdeki bu on yıl içerisinde 2035 yılı itibarıyla -biraz önce bahsettiğim hedeflerimizi yakalayabilmemiz için- yaklaşık 80 milyar dolara yakın üretim, elektrik üretim yatırımı yine, 20 milyar dolara yakın da elektrik iletim altyapısının yatırımına ihtiyacımız var. Biliyorsunuz ki, yenilenebilir enerjinin en büyük dezavantajı kesikli enerji sistemi. Günün belirli saatlerinde var olan, belirli saatlerinde hiç olmayan ya da çok az olan bir sistem. Bazı yük etkisi, "manyetik energia" dediğimiz iletim şebekesinin frekans desteğe etkisi ya da primer, sekonder katkıları az olan bir şey enerji türü ve bu şunu da beraberinde getiriyor, bütün bu süreci, bu kadar büyük bir yenilenebilir sisteme soktuğunuzda iletim şebekesinin de yine aynı zamanda geliştirilmesi, esneklik katsayısının artırılması, cevap verebilme yeteneğinin de yükseltilmesi gerekiyor. Bunun için de ayrıca 80 milyar dolarlık üretim yatırımının yanında 20 milyar dolarlık bir iletim yatırımı da öngörüyoruz ve inşallah, başarabilirsek hızlı bir şekilde "HWDC" dediğimiz yeni bir teknolojiyi de kuracağız, Türkiye'de ilk kez yüksek voltaj doğru akım iletim hatları inşa edeceğiz ve böylece var olan AC şebekemizin yenilenebilirlerden çok daha az etkilenmesi ve büyük oranda üretim ile tüketim noktalarını birbirlerine doğrudan bağlama yeteneğiyle üretildiği an yenilenebilir tüketim noktalarına sunma gayretinde olacağız.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şöyle söyleyeyim: Bu hesapta bizim 1 megavat 1 milyon dolara mı mal oluyor bize?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Akma konusunda mı diyorsunuz?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yani zaten bizim 40 binimiz var, 120 bine çıkaracağız. Dediniz ki "80 milyar dolara ihtiyacımız var."

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Bu genel, onunla ilgili değil hayır. Genel yatırımdan bahsediyor projeden değil.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Bu yani hani kabaca, az çok.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bitirin siz, ondan sonra tekrar soruları alalım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Parantez içerisinde bir cevap olarak değil ama şöyle bir bilgi olarak sunayım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ama gene cevap verirken de yani daha net olursanız memnun oluruz. Yani burada Metin Bey'in değerlendirmeleri de soruları da son derece netti.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Tabii, tabii. Onlara gelmedim daha Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bizi de kaybetmeden cevapları vererek, tatmin ederek giderseniz memnun oluruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - O zaman bunu ben kısa tutayım.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Bir şeyi hatırlatabilir miyim?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Özür dilerim Bakanım.

Sadece usulden, normalde yapmadığım şeyi... Yani İç Tüzük hani birkaç kez zikredildi. "Asli üyeler müdahil olmuyor, soru sormuyor, ilave detaylara girmiyor." Şimdi misafir üyeler detayları böyle karşılıklı sorunca...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, tamam, lütfen, teşekkür ediyorum ben. Ya, bir alalım, ya biz zaten şöyle düşünelim...

YUNUS EMRE (İstanbul) - O riyasetin tercihi sizin uhdenizde değil yani.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Yok ama şey oluyor o zaman bize de usul çıkıyor ortaya.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Siz söz talebinizi engellemeyelim, milletvekilinin söz hakkı var...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 14

BAŞKAN FUAT OKTAY - Oğuz Bey, şimdi bizim Komisyonumuzda şöyle bir âdetimiz var: Her konuyu bütün açıklığıyla rahatça tartışıyoruz, görüşüyoruz çünkü hepimizin de niyeti aynı zaten yani hepimizin arzusu da milletin, memleketin, ülkenin lehine, devletin lehine bir anlaşmanın olması. Eksiklikler varsa onları da tartışabilelim, fazlalıklar varsa onları da görelim hep birlikte. Yani burada iktidarıyla muhalefetiyle bir farklılık da yok. Dolayısıyla, bu samimiyet ve saygı çerçevesinde zaten Komisyonumuzda ta başından beri bu, hamdolsun, iki-üç yıldır böyle devam ettik, bugün de bu çerçevede yine devam ederiz. Yani eleştiriler olacaktır, bu pozitifdir; savunulacaktır, o da pozitifdir. Rahat olalım yani herkes istediği kadar şey alacaktır ama cevaplarda da net olabilirsek memnun olurum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, öncelikle, tabii, bu her bir maddeye ilişkin cevabımızı vereceğiz ama ben bu işi neden yaptığımızı anlatmak babından önemizde önemli bir kapasite, kurulum yükümüz var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Bu hem uluslararası anlamda emisyon kaynaklı olarak, işte, Avrupa Birliğinin sınırlı karbon emisyonunu da dikkate aldığınızda yenilenebilir dönüşüm anlamında. Bir de bütün dünyada zaten bu husus var ve bununla alakalı 80 milyar dolarlık yatırım Sayın Vekilim, güneş, rüzgâr ve diğer yenilenebilir kaynaklardan hareketle birim maliyetlerin -yani güneşte düşük olabilir, rüzgârda bir tık yüksek olabilir- yaklaşık bir yaklaşım anlamında büyüklük yoksa bir satın almayı esas bir hesaplama değil ama bizim kuracağımız Ulusal Enerji Planı'mızda öngördüğümüz, 2035 yılı itibarıyla kurmayı öngördüğümüz hedeflerimizi bugünkü birim fiyatlarla hesap ettiğinizde yaklaşık bu tutar çıkıyor. Ha, bu dövizden kaynaklı ya da maliyetlerden kaynaklı değişebilir mi? Mümkündür. Mesela, yaklaşık bir ay önce bir anda Çin bir vergi düzenlemesi yaptı, panel fiyatlarında bir şey oldu, değişim oldu. Ama bu dediğim gibi, şu an bizim çekebildiğimiz fotoğraf.

Şimdi, madde madde girerek Sayın Başkanım. Ona girmeden şunu da belirtmek istiyorum: Bu tür anlaşmalar ülkenin...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Maddelere ilişkin sorular boyutunda yani ben mesela genel değerlendirmelerde Metin Bey'in şeyinden hemen benim aldığım notlar mesela: "Türkiye lehine hukuki, tedarik, mülkiyet, mali, uyumsuzluk çözüm mimarisi yeterli değil." diyor veya "Devlet egemenliği yeterince burada net gözüküyor." diyor. "Altyapı yabancı kontrolünde.", "Türk yargısı devre dışı.", "Yabancı kur alım garantisi", "Yabancı kontrol." ve benzeri şeyler.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Ben madde madde de not almaya çalıştım, eksik bıraktıysam lütfen...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani ben onun için size demiştim, notlarınızı alırsanız diye.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Aldım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bunlarda siz aynı görüşte misiniz, yoksa değilse neden? Onu bize izah ederseniz net olarak anlayabileceğimiz şekilde, memnun oluruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Hızlı hızlı şey yapayım Sayın Başkanım müsaade ederseniz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Maddelere ilişkin de aynı şekilde görüş ve sorular...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Metin Bey'in 2'nci madde kapsamında özellikle Faz 2'nin nasıl olacağı ve bunun diplomatik yazışmalarla nasıl yapılacağına dair bir sorusu vardı. Faz 2'nin büyüklüğü, lokasyonu ve onun devreye alınma süreçleri muhakkak karşılıklı bir iletişimle belirlenecek ancak mali anlamda Faz 2'yle alakalı tarife yine bu IGA kapsamında takip edilen idari süreçlerden sonra yine bakın, şurada ifademiz şu: "...tarife ile bu tarifenin koşulları ve diğer hususlar, her defasında, işbu Hükümetler Arası Anlaşma'nın tabi olduğu onay sürecine tabi olarak..." Bu da şu anlama geliyor: Burası her hâlikârda burada nasıl bir tarife onaylatıyorsak bu genel hükümler aynı kalmak kaydıyla, 2'nci Faz yatırımların başlaması durumunda biz maliyeti yine şey olarak, Meclisimizin takdirine sunacağız.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama 2'nci Fazda güneş dışındaki yenilenebilir enerji imkânı da var, o anlaşılıyor. Bununla ilgili...

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Rüzgâr ve güneş...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yok.

YUNUS EMRE (İstanbul) - 2'nci faz için.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Henüz onlarla alakalı yani güneş ve rüzgâr veya bir parçalı bir portföy olup olmayacağı hususu net değil. Onları iki ülkenin yetkilileri görüşecek, biz görüşmeye başladık.

YUNUS EMRE (İstanbul) - İkili bir anlaşma mı olacak?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yani anlaşmanın bu kapsamdaki hükümleri geçerli olacak. Fiyat konusu veya tarife...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yani rüzgâr için ve diğer şeyler için yeni bir anlaşma mı gündeme gelecek?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Her bir proje için burada yaptığımız gibi ayrı bir anlaşma olmayacak. Bu anlaşmanın tamamlayıcı komplementer olarak bir eki hâlinde gelecek, o getireceğimiz husus da yine 5'inci maddede yazdığımız gibi tarife koşulları ve tarifeyle alakalı bu hükümetler arası anlaşmanın takip ettiği yolu takip edecek.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama Faz 2 tüm ek yenilenebilir enerji kaynaklarını kapsayacak o anlaşılıyor, yani Madde 2, fıkra (4)'ten o anlaşılıyor. Yani Faz 2'yle ilgili benim yönelttiğim kısım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 15

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Tekrar alayım soruyu?

YUNUS EMRE (İstanbul) - Diyorum ki Madde 2 fıkra (4)'e göre Faz 2 projeleri tüm ek yenilenebilir enerji kaynaklarını kapsayacak; öyle mi, değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Sayın Vekilim, henüz projelerin lokasyonu ve türüne karar vermiş değiliz. 2 bin megavat güneş Sivas ve Taşeli'ndeki gibi net değil ama şu olabilir: 3 bin megavatın var sayalım bin megavatını şirketle uyuşma ve anlaşma ve hesapta uzlaşma durumu olursa rüzgâr yapabiliriz, off-shore yapabilir veya başka türlü bir şey yapabiliriz.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Niye varsayımdan özel hukuki bir temel yaratıyoruz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Bu bir kapsam aslında, çerçeve çizmek. Biz bu anlaşma kapsamında şu hükümlerle 5 bin megavata kadar sizinle iş birliği yapacağız.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Faz 2 için.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - O 3 bin, Faz 2 2 bin şey. Bu anlaşma geçtiğinde 2 bine 2 bin megavatlık projenin taşınması gereken tüm hak ve mükellefiyetler ile ilave 3 bin megavat daha yapabiliriz potansiyeli oluşturuyoruz.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Niçin bu potansiyeli oluşturuyoruz yani onu da bir...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yani şimdi Sayın Vekilim, yani buraya 5 bin megavatlık proje de getirebilirdik ama bu projenin zaman içerisinde geliştirilmesi lazım lokasyon olarak, bağlantı olarak, yer olarak, tür olarak. Biz 2 binini şu an geliştirdik ve sunuyoruz Sivas ve Taşeli olarak. Daha sonraki 3 binini geliştirdiğimiz zaman yine şuradaki aynı şartlarda, aynı koşullarda bu hükümleri bir daha yeniden bir anlaşma yapmak yerine aynı koşullarda sadece tarife ve tarifeye esas koşullarla ilgili bir anlaşma yapılacak, o da Sayın Meclisimizin takdirine sunulacak yine.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, burada sen diyorsun ki: "5 bin megavat kurulu güç anlaşması yaptım ben."

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Evet.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bunun ilk iki projesi bazında Suudi şirketlerince gerçekleştirileceği bir bin megavatı Sivas'ta, bin megavatı da Karaman'da dolmak üzere sonrasında da geriye de kalan da 3 bin megavatla ilgili de yine bu tamamlanabilir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Evet, doğrudur.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama onun hukuki çerçevesi...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dolayısıyla "Faz 2" dediğin şey de orada.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama onun hukuki çerçevesi daha bilmediğimiz...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Efendim?

YUNUS EMRE (İstanbul) - O daha bilmediğimiz için hukuki çerçevesini şimdiden yapmış oluyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ama bu zaten toplam diyor ki: "Ben 5000 megavatlık bir anlaşma yapıyorum." diyor yani anlaşmayı "5000 megavat" olarak tanımlıyor. İlk 2000 megavatını da buraya getiriyor. Diyor ki: "Bu 2000 megavatın detayları bunlardır, bununla ilgili onay istiyorum. Geriye kalan 3000 megavatla ilgili de tekrar anlaşma yaptığımda ben size tekrar geleceğim." diyor. Zaten bu "Faz 1, Faz 2" demese bile zaten 5000 megavatlık bir anlaşma yapıldığında ilk 2000'ini konuşuyorsanız geriye 3000 zaten orada kalıyor kullanılabilir bir kapasite olarak. Dolayısıyla onu da diyor ki: "Ben Meclisin onayından geçmeden bunu yapmayacağım, Meclisin onayına yine geleceğim." diyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Doğru.

Yine, Sayın Vekilimizin "4'üncü madde kapsamında stratejik olarak bir risk içeriyor mu?" 4'üncü maddede stratejik herhangi bir unsur düzenlemiyoruz, orada projeye alakalı kurulması muhtemel bir görevli geliştirici şirketi tanımlıyoruz ve bu şirketin hangi kapsamda hareket edeceğine dair her 2 tarafın da bir konsensüsü sağlandı. Yani 4'üncü maddenin birinci kısmında herhangi bir şekilde ne (a), ne (b), ne de (c) bendinde stratejik bir pozisyon şirkete verilmiyor Sayın Başkanım, herhangi bir yabancı yatırımcıya tanınandan ilave bir unsur yok. Bu, sadece netleştirmek açısından geliştirici bir şirketin olacağını, bu şirketin yatırım yapacağını, bunların işte hangi kapsamdaki daha önce yapılmış sözleşmelere tabi olacağını, muamele göreceğini belirleyen bir maddemiz bu.

Tahkimle ilgili koruma mekanizması yine, burada, ICSID Sözleşmesi'nden kaynaklı olacağını zannettiği için sorulmuş olabilir ama bu normalde bu IGA, ICSID tahkimine konu bir tahkim değil. Bu IGA kapsamında tarafların herhangi bir uyuşmazlık yaşaması özellikle madde 11'de görüşmeler ve müzakereler yoluyla dostane bir biçimde çözülecek ancak takdir edersiniz ki bu IGA'dan sonra imzalanacak olan hem yatırım anlaşması hem elektrik satış anlaşması gibi tamamlayıcı anlaşmalar, bunlar ticari şirketler arasında yapılacak anlaşmalar ve Meclisimizin onayına gelmeyecek. Burada, klasik anlamda 2 ticari şirketin anlaşmasının tahkim mekanizması ayrıca kurumsallaşacak fakat eğer burada 4'üncü maddedeki geliştirici de bunları yazmazsak bunlar, bu bir çerçeve madde, bunların tartışılacağı, hangi çerçevede tartışılacağını düzenleyen bir madde.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, anlamak için bir daha soracağım da son söylediğini Sayın Bakan Yardımcısının.

Faz 2 Projeleri eğer yeni bir anlaşma olmaz ise diplomatik nota ya da mektup teatisi ile kararlaştırırsanız siz yürütme makamı olarak bu Meclise gelecek mi gelmeyecek?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 16

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Meclise tarife ve koşullar açısından gelecek. Varsayalım, bir örnek olsun diye söylüyorum, Faz 2'de 1000 megavat rüzgâr, 2000 megavat güneş ya da 2000 megavat rüzgâr, 1000 megavat rüzgâr yaptık ve bunlarla ilgili şu anlaşmanın dışında, bu anlaşma uygulanmasının dışında herhangi bir şeyi uygulamak zorundaysak, onu da yazacağız ve aynı zamanda tarife koşullarında herhangi bir değişiklik olduysa yani buradaki tarife olarak belirlemiş olduğumuz birimlerden daha farklı bir birim belirlediysek o zaman Meclisimize...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani "Sizin bize verdiğiniz yetkinin dışında bir şey kullanmayacağız, kullanma durumunda kalacak olursak Meclise geleceğiz." diyor. Yani "Bugün bu çerçevede vereceğiniz yetkiyle hareket edeceğiz, onun dışına çıkma şansımız yok." diyor.

CEVDET AKAY (Karabük) - Başkanım, müsaade ederseniz onayla ilgili bir şeyi sormak istiyorum da.

7'nci maddede de tadil protokolüyle ilgili bir şey var, altı aylık süreyi aşması durumunda.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - 7'nin alt fıkrası olarak...

CEVDET AKAY (Karabük) - Yani bu sözleşme buradan onaylanıp Meclisten geçtikten sonra tadil protokolüyle ilgili bir yetki söz konusu? Bu Türkiye Büyük Millet Meclisine ayrıca onaya gelecek mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Hangi bendi söylersiniz bana ona bakayım?

CEVDET AKAY (Karabük) - 7'nci maddenin üçüncü fıkrası, burayla alakalı...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Efendim, bu şu: Biz, bu hükümetler arası anlaşmanın Meclisimizde onaylanma mekanizmasını başlattık, tabii ki burada...

CEVDET AKAY (Karabük) - Onaylandı, çıktı diyelim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Eğer altı ay aşmaması hâlinde herhangi bir şeyimiz yok.

CEVDET AKAY (Karabük) - Aştı diyelim, onu soruyorum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Aştıysa şeye bakacağız Sayın Vekilim: Eğer bu altı ay sonucunda sistemin fizibilitesini etkileyen önemli ölçüde bir olay olmuşsa ve burada belirlenen şartlarda yönetilemez hâlde ise tekrar oturup konuşacağız ve eğer bir ilave şart koymak gerekiyorsa o şartı yine Meclisimize getireceğiz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Burada öyle anlaşılıyor ama.

CEVDET AKAY (Karabük) - Burada Meclise getirildiğiyle ilgili net bir ibare yok ama. Burada inisiyatif taraflarda, her 2 bakanlıkta öyle görünüyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Dış İlişkiler Genel Müdür Yardımcımız bu konuda detaylı bir açıklama yapsın müsaadeniz olursa.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ben öyle anladım, kusura bakmayın.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Sayın Başkanım, Dışişleri Komisyonunun kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, sesinizi biraz yükseltseniz, çok zayıf geliyor, biz de şüpheleniyoruz acaba anlaşmanın tam arkasında değil misiniz diye. Sesiniz güçlü gelirse biliriz ki evet, hakimsiniz anlaşmaya ve arkasında duruyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN KILINÇKIRAN - Şöyle Sayın Başkanım: Öncelikle 7'nci maddenin üçüncü paragrafından başlarsak burada şöyle bir durum var: Tabii, anlaşma, daha doğrusu projeler Sayın Bakan Yardımcımızın belirttiği üzere, hem öz kaynak hem de dış finansman yoluyla uluslararası finans kuruluşlarından sağlanacak finansmanla hayata geçirilecek. Bu çerçevede, aslında hızlı hareket etmeniz gerekiyor çünkü elektrik piyasasında özellikle yatırım maliyetleri, özellikle güneşte ve rüzgârdaki yatırım maliyetlerinde değişkenlikler söz konusu, bu değişkenliklerden etkilenmememiz gerekiyor. Bu anlaşma Mecliste onaylandıktan sonra artık bizim tarifeyi ya da bu anlaşmadaki ticari koşulları değiştirme gibi bir imkânımız olmayacak doğal olarak ancak bir yandan da yatırım yapacak şirkete bir yükümlülük yüklemiş oluyorsunuz, o yatırımı hayata geçirme yükümlülüğü yüklemiş oluyorsunuz. Eğer ki anlaşmanın onay süreci altı aydan daha uzun sürerse ve şirket mevcut ticari koşullar altında bu yatırımı hayata geçiremeyeceğine kanaat getirirse böyle bir durumda tekrardan taraflar bir araya gelecek, Suudi Arabistan tarafı ve Türkiye tarafı, anlaşmanın tarifesini yeniden görüşecek, eğer ki yatırımı farklı bir tarifeye yapmak yönünde bir karar alınırsa bu tekrardan ayrı bir anlaşmayla düzenlenip yine 2 ülkenin onay sürecine, Parlamento onay süreci de tabii tutulacak yani yine ayrı bir anlaşmayla...

CEVDET AKAY (Karabük) - Açık değil ama burada, bunu daha açık yazar mısınız?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar diyor ki burada: "Bu 3'üncü maddeye baktığımızda, bu net ifade edilmiyor düşüncesindeyiz." diyorlar. Siz katılıyor musunuz buna? Değilse neden? Yani nasıl bunun Meclise gelmesini...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şöyle bir ilave bilgi vereyim.

CEVDET AKAY (Karabük) - Yani "Ek protokol hasıl olursa ayrı bir sözleşmeyle Meclise onayına gelecek." diye bir ibare...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Gelecek.

Bakın, 13'üncü maddenin üçüncü fıkrasına da baktığımızda, "Taraflardan her biri işbu Hükümetler Arası Anlaşma'nın tamamının veya bir kısmının değiştirilmesini yazılı olarak herhangi bir zamanda talep edebilir." Mümkün mü? Olabilir böyle bir talep. Taraflar arasında üzerinde mutabık kalınarak yapılan her türlü değişiklik, işbu Hükümetler Arası Anlaşma'nın ayrılmaz bir parçasını

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 17

teşkil edecektir." Yani bu şu anlama geliyor: İdarede bir işi nasıl tesis ettiyseniz bundaki bir değişiklik, bundaki herhangi bir ilave veya başka bir tamamlayıcı unsur da geldiğinde bu Hükümetler Arası Anlaşma'nın idari prosedürü neyse -ki sonuçta Meclis onaydır burada Hükümetler Arası Anlaşma'nın- o parça da o şekilde gelecektir demektir.

CEVDET AKAY (Karabük) - Yani daha açık yazılmasında hiçbir sakınca yok.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Efendim, bunlar aslında standart yazım, bu uluslararası standart yazımlar genelde bu.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Burada aslında şu var: Uluslararası hiçbir anlaşma Meclisin onayı olmadan yürürlüğe girmiyor zaten.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Kesinlikle. Diğer maddeye geçmek istiyorum. Özellikle 5'nci maddede ekonomik dengeyi koruma...

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; biliyorsunuz ki yabancı yatırımcıların yerel mevzuattan, bir de sözleşmenin süresi otuz yıl olunca yerel mevzuat değişikliğinden etkilenme ihtimalleri yüksek. Yani siz buraya bugün geldiğinizde var olmayan bir mevzuat, belki üç yıl sonra, dört yıl sonra ülkenin ihtiyacı için gelebilir ve bu gelen mevzuat sizin projenizin tüm fizibilitesini de değiştirebilir ya da var olan bir mevzuat vardır, kaldırılabilir. İşte, biz, buna "changing law" yani mevzuat değişikliği diyoruz. Eğer bir proje lehte ya da aleyhte, bunun tersi de olabilir yani ben öyle bir kanun düzenlemesi yaparım ki ülke olarak siz kâr çarpanını 3'e katlarsınız, bunu da istemiyoruz. Lehte ya da aleyhte projenin ekonomik dengesini etkileyecek herhangi bir durum olduğunda biz bunun şeyini dikkate alacağımızı söylüyoruz bu maddede.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Neyini dikkate alacağınızı?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Etkisini dikkate alacağız tarifede.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani öngörülebilirlik sağlıyorsunuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Doğrudur Sayın Başkanım.

Yine 7'nci maddede euro bazında neden yaptık anlaşmayı? Çünkü dış finansman gelecek ve bunların finansörlerinin büyük bir kısmı da işe iyi bir yer dediğimiz Avrupa Yatırım Bankası, Dünya Bankası veya işte IFC gibi kurumlar ve bunlar döviz üzerinden gelen kurumlar, döviz üzerinden borçlandırma yapan kurumlar ve aynı zamanda projenin fizibilitesi de döviz kuru üzerinden yapıldı. Onun için, projenin fizibilitesinde gelir unsurunun da döviz üzerinden değerlendirilmesi lazım.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yerli yatırımcı yapsın o zaman niye Arabistan'a veriyoruz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Ona da geleyim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Mikrofon açarak sorarsanız biz de duyarız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Ben anladım soruyu. Girişte şöyle bir şey söylemiştim...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biz anlayamadık, bir saniye.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Başkanım, şimdi, dış finansmandan, IBRD'den geleceğini söylüyorsunuz, bunun fizibilitesini ona göre yaptık, ona göre de euro var diyorsunuz. Ben de diyorum ki zaten dış finansman buradan geliyorsa bunu niye Suudili şirket yapıyor? Yerli şirket yapsın, o parayı oraya alalım, fizibilite bizde, yer bizde, iş bizde, güneş bizde.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Çok affedersiniz.

Finansmanı yüklenici şirket buluyor Hazine değil, yüklenici şirket getiriyor finansmanı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Doğrudur, biz değil.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Tamam işte, böyle bir şirket, bu banka ya da bu finans kuruluşu böyle bir projeye para vermeye...

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Finans kuruluşu getirmiyor. Şu anda, bu...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Hayır, hayır, bir şey söylüyorum Ziya Bey. Bu para hazır yani bu şirket için hazırsa...

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Hazır değil.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ya, o getirecek sonuçta, sonuçta altı ay içinde bu iş başlayacak değil mi? Sonuçta üç ayı geçti, üç ayı kaldı. Yani sonuçta burada bir dış finansman var.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Bizim hazır ettiğimiz para değil, yüklenici getirecek yani.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bizim hazır ettiğimiz demiyorum, ben de şunu söylüyorum yani: Bunu yerli şirket getirsin. Yani sonuçta itibarıyla kumaş bizde.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, orada onu engelleyen bir şey yok zaten, yerli şirkette. Şimdi, benim aldığım notlarda 2025'te 30 megavat, 2035'teki hedef 120 megavata ulaşmak değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - 120 bin megavat.

BAŞKAN FUAT OKTAY - 120 bin. Dolayısıyla burada diğer yatırımcılarla ilgili önünü kapatmıyor zaten, o varsa başka bir şirket, başka bir proje getirebileceği finansman ona zaten kapalı değil anladığım kadarıyla yani bu onu kapatmıyor.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Değerli Başkanım, bizde öyle her kafasına gelen insan şey yapamıyor, ihaleye gireceğiz biz yani 2024'te yaptınız, 2025'te yarışmalar yaptınız, 1000 megavatlık falan YEKA yarışmaları yaptık. YEKA RES, YEKA GES yaptık ve oraya 5 katılımcı katıldı, 7 katılımcı katıldı ve bunlar fiyatı yukarıdan aşağı bir fiyat belirledi EPDK, o fiyatın altına girerek kilovatsaat

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 18

başına bir şey aldılar ve onlar da bu imtiyazların hiçbiri yok. Bu söylediğiniz imtiyazların hiçbiri bizim yerli ihale alan ve bize taahhüt eden, bu işleri yapacak olan yerli şirketlerin hiçbirinde yok. Şimdi, biz niye böyle bir şeyi...

Sonuç itibarıyla yani böyle 2000 megavat, 1000 megavat, 5000 megavat, böyle yerleri bulmak kolay değil, bu alanları bulmak kolay değil yani bu konuda Konya önemli bir yer, Karaman önemli bir yer. Sivas'ta bulmuşuz önemli bir yer, belki bu işi RES'i de Sivas'ta olacak çünkü o Kangal bölgesinde benim gördüğüm kadarıyla RES'ler, büyük ihtimalle de o RES oraya gidecek yani offshore falan değil, oraya gidecek o iş, öyle gözüküyor çünkü adam zaten yatırımını orada yapıyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bu kapasitenin ve imtiyazların niye yabancılarla beraber kullanıldığı önemli bir soru ve egemenlik tarafı da var bu hadisenin.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, Zafer Bey.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Sayın Başkanım, anladığım kadarıyla birincisi bir imtiyaz yok orta yerden.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani arkadaşlarımız diyor ki: "Burada bir imtiyaz gözüküyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Kurumlar vergisi teşviki yok mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Teşvik var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Metin Bey'de de aynı eleştiri vardı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yok, bu hemen hemen bütün yatırımcılara verilen bir teşvik.

BAŞKAN FUAT OKTAY - "Türk şirketlerine karşı bir dezavantaj mı oluşuyor?" diye.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Şimdi, efendim, bakın, bu metne herhalde bir imtiyaz yazmayacağız yani. Bu metne kurumlar vergisi teşviki olarak yazılıyor.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Kurumlar vergisi yatırımın...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bir müsaade edelim, arkadaşımız, Bakan Yardımcımız bir açıklasın.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yok, "İmtiyaz yok." dediler de imtiyaz olduğunu açıklamak için söyledim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bir açıklasın arkadaşımız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, bugün itibarıyla Türkiye'de yabancı yatırımcılara verilen teşviklerden farklı bir teşvikimiz yok. Herhangi bir yabancı yatırımcı geldiğinde hem bölgesel anlamda hem stratejik yatırım teşvikleri anlamında faydalandığı teşviklerimiz var. Doğru, teşvik veriyoruz, imtiyaz değil bunlar. Artı, Türk şirketlerine niye vermiyoruz? Türk şirketlerine de verdik. Şu anda, 36 bin megavatlık projemiz var, toplamda projesi stokumuz 62 bin megavat, şu anda Türk şirketleri de yapıyor. Biz ne yapmaya çalışıyoruz? Bize yılda -biraz önce söyledim- az çok 10 milyar dolara yakın bir ilave kapasite yatırım lazım. Kendi iç kaynaklarımızla, bu ülkenin öz kaynaklarıyla yatırımcıların yapmasının dışında aynı zamanda dış kaynağının da Türkiye'ye transfer edilmesi anlamında önemli bu proje.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yerli üretici yapamıyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Nasıl anlamadım?

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bu bahsettiğiniz olayı yerli üreticimiz yapamıyor mu?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Güneş teknolojik açıdan yapılabiliyor mu? Yapılıyor, zaten yapmışız.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Biz Karapınar'da yerli panel fabrikası kurdurduk adamlara.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Doğrudur.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - E, niye burada yerlilik şartı yok? "İmtiyaz yok." diyorsunuz ama.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - İmtiyaz yok, yabancı yatırımcının.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ikili yapmazsak

memnun olurum.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Şimdi, Sayın Başkanım, şöyle bir şey söyleyeyim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, çok yorucu oluyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar eğer böyle olursa ikili diyalogda dolayısıyla birer birer görüşülmeye başlanır, tüm Komisyon anlamakta zorlanır, dikkat ederseniz herkese söz veriyoruz. Ben iki taraftan da -yani Komisyon üyeleri iki taraftan kastım- Komisyon üyelerimizden de yürütme tarafında Bakanlığımızdan da şunu ben özellikle rica ediyorum: Bakanlık dinlerken Komisyon üyelerimizi yani size karşı kimse değil. Yani "Bakanlığımız niye bu anlaşmayı yapıyor? Niye böyle bir şey var" değil? Ya, aslında, burada yapılan bir şey varsa doğru yapalım, ülkemizin çıkarına olsun. Dolayısıyla siz bunu pozitif bir şeyle dinlerseniz memnun oluruz, illaki cevap vermek ve ispatlama boyutunda da değil, "Ya, evet, şurada da haklı bir şey de olabilir, buna da dikkat ederiz, bakarız gibi." Aynı şekilde, buradaki arkadaşlarımızdan da ben aynı şeyi rica ediyorum. Bu, Türkiye'nin, özellikle körfezde devam eden, bölgede devam eden belirsizliklere baktığınızda, açılış konuşmamda da ben ifade ettim, bir güvenlik boyutunda bir arayış içerisinde ama aynı zamanda da körfezde aslında her risk bir fırsatı da beraberinde getiriyor. Yani risk nedir? Bölgedeki sermaye da kendisini huzursuz etmeye başladı bulduğu veya yatırım yaptığı yerlerde. Türkiye'nin burada bir cazibe merkezi olmasıyla ilgili Türkiye'nin de gayretleri var. Yani aslında Mecliste görüşülecek konularda diğer konularla ilgili de bunlar var, belki bu açıdan da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 19

bakmakta fayda var diye düşünüyorum. Yani ne kadar yabancı sermaye veya fonların Türkiye'ye çekilmesi mümkün olabilirse ama tabii ki bu Türkiye'nin egemenliği, devletin egemenliği ve Türkiye'nin çıkarları çerçevesinde bu o kadar faydalı olacaktır. Dolayısıyla hepimizin de burada bakış açısı da bu olmalı, zaten de bu diye düşünüyorum. Yani burada hani biraz önce de bir şey vardı, "yabancı sermaye düşmanlığı" diye bir şey zaten hiçbirimizde yok, öyle bir şey de düşünmüyoruz. Dolayısıyla yabancı sermayeyi çekelim ama uygun şartlarda ve ülkemizin lehine olacak şekilde. Dolayısıyla bunu bir şey olarak değerlendirelim yani hep birlikte en iyiyi bulma, en iyi araştırma tartışması, görüşmesi gibi değerlendirebilirsek memnun olurum. Yani karşı taraflar değiliz hiçbirimiz birbirimizle, hepimiz de aynı taraftayız, Türkiye'nin çıkarları tarafında.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yine, 7'nci madde kapsamında Sayın Vekilimiz alınamayan enerjiye bir ödemenin yapılacağı hususunu söyledi. Eğer şirket -tabii ki bu aslında yine standart- "Power Purchase Agreement" dediğimiz uluslararası standart elektrik satış anlaşmalarındaki maddedir. Eğer şirket size enerjiyi emre amade hâlde tutarsa fakat siz herhangi bir sebepten dolayı almazsanız bunun bedelini ödeyeceksiniz fakat alınamayan enerjinin daha sonra alınması mekanizmasını da biz elektrik satış anlaşmalarında inşa edeceğiz. Yani bu ödediğimiz bedel karşılığında daha sonra "take or pay" gibi bunun esasında düzenleyeceğimiz bu husus.

Yine, alabildiğim notlar kapsamında yerli ekipmanla alakalı bir bağılayıcılık yok, doğru, bir yerli mühendis vesaire yok. Biz, bunu özellikle şu anlamda koymadık: Şimdi, tabii, sistemin bir finansman süreci var, bir tedarik süreci var, şirketin Türkiye'de herhangi bir yerli ekipman tedarikinde bir problem yaşamasından kaynaklı projenin de aksamasını istemiyoruz, onun için bir düzenleme yapmadık ama bu şu anlama gelmeyecek: Bu şirket yerli ekipman kullanmayacak anlamında değil. Eğer yerli imalatımız ki bu inşaat ve sahanın imalata hazırlanması ve bunun mühendisliği, projelendirilmesi zaten geliştirici şirketin ilk tercihte kullanacağı altyapı Türkiye'deki mevcut altyapı olacak. Burada yazıldığında getireceğimiz kısıtlardan kaynaklı projenin fizibilitesinin bozulması ya da projenin başarısızlığa uğraması durumunda bir belirleme yapmamakla birlikte, en az yine yaptığımız görüşmelerde CapEx değeri üzerinden, yüzde 40'ın üzerinde bir yerleştirmeyi, yüzde 50'ye yakın bir yerleştirmeyi bekliyoruz kendilerinden, bunların hepsi...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bir şey sorabilir miyim?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Burada şey ifadesi var, ekipman ithalatında gümrük vergisi, KDV ve ÖTV muafiyeti var.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Evet.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Şimdi bu şartlarda nasıl onu yüzde 50 olarak sağlayacaksınız?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Sayın Vekilim...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ya da bunu niye öngördünüz, böyle bir muafiyeti?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Çünkü Türkiye'de yüzde 100 yerli güneş santralinin kurulması şu an mümkün değil, gelebildiğimiz yerlilik oranı yüzde 70-75 civarı.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bu muafiyetin gereği yani muafiyet olmadan da bu ithalat gerçekleştirilebilir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şöyle devam edeyim müsaadenizle: Ve Alkmaar'ın

kuracağı teknolojik bir tesis olacak, güneşi otomatik olarak takip edebilen bir teknoloji olacak, aynı zamanda kendileri daha yüksek kapasite için invertör sistemi de getirecekler. Projenin kendine münhasır ithal edilmesi...

YUNUS EMRE (İstanbul) - KDV ve ÖTV muafiyetini konuşuyoruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Onu söylüyorum Sayın vekilim. Getirilecek olan, gümrükten geçirecek olan ya da üzerine KDV getirecek olan tüm maliyet tarifeyle yansıtacak en sonunda. Projenin fizibilitesi kapsamında bu bir maliyet unsuru ve tarifeyle biz tekrardan bunu o kişiye ödemek durumunda kalacağız. Genelde yatırımın teşvik edilmesinde bu tür ilk yatırım maliyetlerini arttırmamak anlamında daha sonra tekrar ödenmesi gereken maliyetlerden arı kılıyoruz ki hem projenin risk kat sayısı azalsın, proje öngörülebilir olsun hem de bizim daha sonra aynı maliyeti elektrik üzerinde toplayıp sisteme ödemememiz açısından.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Evet, bu şekilde muafiyetlerin bir imtiyaz olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yunus Bey, Oğuz Bey burada hâlâ söz bekliyor, diyor ki: "Ben hâlâ söz bekliyorum. Bu taraf ne zaman bitirecek de bize sıra gelecek?"

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bir cümle şunu söylemek istiyorum: Bütün bu muafiyetlerin imtiyaz olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Semra Hanım, buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle bu yenilenebilir enerji meselesi bizler açısından gerçekten çok tartışmalı bir konu aynı zamanda yani yenilenebilir enerji yatırımları da kendi içerisinde aslında, esasında çok boyutlu olan bir alan olduğu için burada da bir anlaşma olarak önümüze gelmesinden ziyade daha etraflıca tartışılabilmesini biz açıkçası isterdik. Yani kendiliğinden ekolojik ve toplumsal açıdan da aktif bir dönüşüm anlamına gelmiyor yenilenebilir enerji yatırımları. Bugün "yeşil dönüşüm" adı altında yürütülen birçok politika esasında doğayı, müşterek yaşam alanlarını ve kamusal kaynakları yeni yatırım ve sermaye birikim alanlarına dönüştürmektedir. Büyük ölçekli

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 20

enerji projeleri, yoğun arazi kullanımı, madencilik faaliyetleri mera ve orman alanları üzerindeki baskılarıyla birlikte değerlendirilmelidir çünkü yani bu anlamda, bu çerçevede esasında tartışma yürütülmesine de muhtaç olunan bir yerdeyiz. Bu nedenle, mesele yalnızca enerjinin hangi kaynaktan üretildiği değil, hangi ihtiyaçlar üzerinden üretildiği, kim tarafından denetlendiği ve hangi toplumsal, ekolojik maliyetler üzerinden kurulduğu meselesidir bizler için. Yani şu an dünyada tartışılan bir ekolojik kriz de var aynı zamanda ve Türkiye şu anda en fazla belki de büyük yatırımcıların, büyük şirketlerin cazibe merkezlerinden bir tanesi durumunda, pozisyonunda ancak bu projeler Türkiye'ye bu anlaşmalar çerçevesinde girdiği takdirde yani bu projelerin ülkeye elbette ekonomik girdileri noktasında katkısı olacak gibi görünse de yani halka, o topraklarda yaşayan insanlara, kamu kaynaklarına nasıl bir girdisi sağlanacağı noktasında ciddi kaygılarımız var bizim, nasıl katkıları olacağı noktasında da ciddi kaygılarımız var ve bizler...

BAŞKAN FUAT OKTAY - "Bunlar yapıldığı takdirde yani 2 bin veya 5 bin megavat üretildiğinde nasıl katkısı olacak?" diyorsunuz değil mi?

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Evet, bu projeler hayata geçtiği, mesela Sivas'ta yapıldığı takdirde otuz yıllık bir süreç öngörülüyor projenin yani anlaşmanın içeriğine baktığımızda, otuz yıl sonra orada yaratacağı tahribatın etkileri ne olacak? Orada yaşayan insanların oradan göç etmesini sağlayacak bir durum söz konusu olacak mı uzun vadede? Yani bu anlamda enerji üretimi, şirketlerin kâr ihtiyaçları, sınırsız büyüme hedefleri ve sermaye birikim mantığı doğrultusunda değil, toplumsal ihtiyaçlar ve ekolojik sınırlar temelinde ele alınmalıdır. Genel anlamda zaten bizim yenilenebilir enerji meselesine de durduğumuz, baktığımız yer de burası. Elbette "temiz enerji" adı altında yapılan bazı çalışmalar yani uzun vadede belki de geri dönüş açısından olumlu bir yerde duruyor olsa bile şirketler açısından ya da şirketlerin ülkeye giriş noktasında baktığımızda vatandaşların çıkarının burada ne türde öncelenip öncelenmediği noktasında da kaygılarımız olduğunu buradan ifade etmemiz gerekiyor. Bu çerçeveden bir yaklaşımın olması gerektiği ve anlaşmanın şu aşamada biraz daha tartışmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Biz en azından ihtisas komisyonlarında, bu alanda uzmanlıkları olan vekil arkadaşlarımızın da olduğu komisyonlarda daha detaylı bir tartışma yürütülmesi ve bu çerçevede tekrardan belki bu anlaşmanın önümüze gelerek, bu anlaşmada bir ortaklık sağlanacaksa da en azından o tartışmalardan süzülerek bu kaygılar da giderilmiş bir şekilde önümüze gelirse biz de gönül rahatlığıyla "evet" diyebilelim diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum değerli katkılarınız için.

Ziya Bey, sizinle alakalı olduğu için bir devreye girmek istiyor buradan, aynı konuyla ilgili diye.

Buyurun lütfen.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Şimdi, özellikle, tabii ki ekolojik dengeye dair, iklim değişikliğine dair, vatandaşlarımızın bu yatırımlardan elde ettiği ya da elde etmesini beklediğimiz yararları dair söylediklerinize katılmamak mümkün değil ancak şunu özellikle ifade etmek isterim ki şimdi, burada pek çok şeyi tartışıyoruz, konuşuyoruz, yabancı sermaye diyoruz, yenilenebilir enerji diyoruz, enerjinin gereksiniminden ve yararlarından bahsediyoruz. Öncelikle, yatırımın yerli ya da yabancı olduğuna bakmaksızın Türkiye Cumhuriyeti'nde üretmek isteyen, dengeli, ülke menfaatinin gözetildiği ve vatandaşlarımızın, hane halklarının, Türkiye'nin toplam millî gelirin artışına, refahına katkı veren her türlü yatırımın yapılabilirliğini bir defa bir kabul etmemiz lazım yani "Bu yabancıdır." "Bu yerlidir." gibi bir kategorik yaklaşıma girersek bugünkü çağdaş ve küresel ekonomik düzenin birbirine entegre olduğu, geçtiği bir düzende doğru bir yerde durmuş olmayız. Bu kabulü bir yapmamız lazım. Yani mesele yabancı yatırımcı ya da yerli yatırımcı değil, mesele bu yatırımın gerçekten hangi ölçekte, hangi şartlarda, nasıl yapıldığı. Dolayısıyla bunu bir aşılıyor. Yabancı yatırım Türkiye'ye gelmeli, yapmalı çünkü biz 2010'lu yıllarda, hatırlarsınız, AK PARTİ'mizin iktidarları döneminde 25 milyar dolarları aşan yıllık yabancı sermaye çekiyorduk, doğrudan yabancı sermaye ve şu anda 300 milyar dolara yakın doğrudan yabancı sermaye stokumuz var. Bu stokun hem Türkiye'nin ekonomisinin küresel ekonomiye entegrasyonunu, Avrupa Birliğine entegrasyonu, küresel pazarlar ve finans çevreleriyle entegre bir ekonominin hem pazar payı açısından, üretim yetenekleri arasından, "know-how" transferi ve teknoloji transferi açısından son derece kıymetli olduğunu bir defa kabul etmemiz lazım, bunu bir tarafa bırakıyorum.

Gelelim enerjiye. Şimdi, hep deriz ki: Enerjide dışa bağımlı bir ülkeyiz. Evet, enerjide dışa bağımlıyız çünkü özellikle konvansiyonel enerjide ham petrolümüz son derece kısıtlı, doğal gazımız en son Sakarya havzasında keşfettiğimiz doğal gaz kadar son derece kısıtlı ve yıllık ödediğimiz enerji maliyeti 60 milyar dolarla 110 milyar dolar arasında gidip geliyor. Bu durumda enerji maliyetimizi düşüncemizde miyiz? Evet, düşüncemizde durumundayız. Enerji maliyetimizi ham petrol ve doğal gaz ithal ederek mi karşılayacağız yoksa bugünkü düzende, kendi kaynaklarımızdan, ülkemizden yenilenebilir enerji kaynakları ile elde ettiğimiz enerjiden mi karşılayacağız yani rüzgâr ve güneşten mi karşılayacağız? Birazdan ben Zafer Bey'e sormak istiyorum: Bu 2 bin megavat santralin, GES santralinin ne kadarlık bir petrol ya da ne kadarlık bir doğal gaz ithalatına denk geldiğini ve bunun ne kadar bir tasarruf sağladığını yani ithalatta ne kadar bir gideri önlediğini birazdan ifade ederse memnun olurum. Dolayısıyla, yaptığımız her bir megavat enerji üretimi doğal gaz ithalatını önleyen, ham petrol ithalatını önleyen yani enerjiyi kendi kaynaklarımızdan sağlayan bir oluşumu, bir olguyu ortaya koyuyor. Bu da enerji bağımlılığımızı azaltıyor, enerji giderlerimizi düşürüyor, özellikle cari dengemizi sağlam tutuyor ve sonuç itibarıyla sürdürülebilir bir düzende enerji üretimimizi kendi kaynaklarımızdan sağlıyor konuma geliyor. Bu da sadece enerji değil, hane halklarını kullandığı enerjinin yanında... Enerjisiz üretim olmaz biliyorsunuz değerli arkadaşlar, enerji olmadan üretim olmazsa o zaman enerji üretimi için yani bir üretim ülkesi olarak devam etmek için de enerji üretmek zorundayız. Bugün diyoruz ki: Türkiye hem tarımda hem sanayide üretim ülkesi olarak devam etmek zorunda. Evet, hizmet gelirlerini de son derece takdirle karşılıyoruz ama üretim ülkesi olarak kalmamız için enerji maliyetlerini aşağı çekmek ve rekabetçi bir ülke konumunu,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 21

üretim konumunu sürdürmek durumundayız diyoruz. İşte, bu çaba da aslında enerjinin yerli kaynaklarla üretilmesi çabası da üretim ülkesi olarak devam edebilme, rekabetçi üretim alanlarına ve rekabetçi üretime sahip olabilme çabasının bir ürünüdür.

Gelelim özellikle yenilenebilir enerji konusuna. Evet, yenilenebilir enerjide şu anda bir dönüşüm var. Benim özellikle Avrupa Konseyindeki çalışmalarım da ifade ettiğim ve önemli olan şu: Küresel iklim değişikliği bir vaka. Küresel iklim değişikliğinde konvansiyonel enerji kaynaklarından yenilenebilir enerji kaynaklarına dünya dönüşmeli mi? Evet, dönüşmek zorunda çünkü hem emisyon hacminde hem de sanayi devrimi öncesi 1,5 derecede sıcaklığın tutulması noktasındaki küresel kararların tutturulabilmesi için bu zorunlu. Burada önemli olan şu: Düne kadar yatırımlarını, konvansiyonel tüm enerji kaynaklarını kullanarak küresel dünyanın kaynaklarını bir anlamda -tırnak içerisinde söylüyorum- sömüren gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler bu maliyete ortak mı katlanmalı, yoksa bu dönüşümün hem teknoloji transferini hem de finansmanını gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ülkelere doğru yapmak zorunda mı? Mesele bu aslında. Türkiye'de COP31 de olacak, bu konunun özellikle işlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani artık yeni dünya düzeninde gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ülkelerin bu dönüşümüne katkı vermek zorunda çünkü onlar kirletti, maliyetine biz hep birlikte katlanmak zorunda değiliz. O zaman daha çok onların katlanması gibi bir şey söz konusu. Dolayısıyla, olaya böyle kapsamlı ve çok boyutlu ve sürdürülebilir açıdan bakarsak, bugünkü yatırımın da bütün bu hedeflere doğrusu karşılık geldiğini ve cevap verdiğini söyleyebiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum. 2 Oğuz beye söz vermezsek isyan edecekler. 2 Oğuz beye söz verelim, ondan sonra da misafirlerimize söz verelim ki ev sahipliğimiz de biraz anlaşılın.

Buyurun.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, Ziya Bey'in normalde söyledikleri şeylerin birçoğuna katılma imkânımız olmuyor ama bu son yapmış olduğu konuşmada iki vurgu bence önemli, zaten buradaki tartışmamız aslında yenilenebilir enerji tartışması değil, ben kimsenin yenilenebilir enerjiye karşı olduğu kanaatinde değilim, öyle bir siyasi partimizin olduğunu da bilmiyorum. Dolayısıyla, yenilenebilir enerji konusunda mutabıkız, bu enerjinin miktarının artırılması gerektiği konusunda da mutabıkız. Mesela, Ziya Bey şöyle somut bir soru sordu, bence o sorunun cevabını hepimizin bilmesine ihtiyaç var. İşte, 2 bin megavatlık bir şey kuruluyor, bir güneş enerji santrali kuruluyor. Bu ne kadarlık doğal gaz ithalatını ya da ne kadarlık petrol ithalatını ortadan kaldırıyor? Şimdi, biz yasama tarafı olduğumuz için, bakanlıklar da icra tarafı olduğu için doğal olarak biz daha somut şeyler duymak istiyoruz. Yani sizin ilk konuşmanızda vermiş olduğunuz çerçevenin büyük bir kısmına buradaki farklı siyasi partilerden arkadaşlarımızın büyük bir kısmı mutabıktır, bununla ilgili bir şey yok, bununla ilgili bir sıkıntı yok. Yani "2053'te sıfır karbon hedefine ulaşmamızı engelleyelim." diyen kimse yok parlamentoda, varsa da azdır. Şimdi, dolayısıyla, buna dönük işler yapılıyor da bu konuşmuş olduğumuz proje ne kadar Türkiye'nin çıkarına yani bütün bu büyük resim çerçevesi içinde ne kadar bu işe denk düşüyor?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yine etki analizini konuşuyoruz aslında.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Esas onu konuşuyoruz biz. Yoksa ne yabancı sermayeyi konuşuyoruz, Türkiye tasarruf eksikliği olan bir ülke, doğrudan yabancı sermayeye ihtiyaç var. Hatta biz iktidarı sıcak para getirdiği için, doğrudan yabancı sermaye getirmediği için eleştiriyoruz, sıcak para, "carry trade" vesaire işlerinden dolayı eleştiriyoruz. Yani yabancı bir firmanın gelip Türkiye'de yatırım yapmasına bizim bir itirazımız yok, yenilenebilir enerji konusuna yapmasına da itirazımız yok. Suudi Arabistan'dan, işte, Körfezdeki savaş ve onun yaratmış olduğu sonuçlar üzerinden geliniyor olmasına da itirazımız yok. Dolayısıyla, bunlar şey dışında, bunlar aslında tartışma dışında ama tartışmanın özü şu: Yani yabancı bir firma gelsin, Türkiye'de yatırım yapsın ama Türk firmalarının sahip olmadığı bazı haklara bu yabancı firma sahip mi oluyor bu proje bazında örneğin? İki: 2 bin megavatı konuşuyoruz ama aslında anlaşmada da var, toplam 5 bin megavatlık RES ya da GES projesi. Bu 5 bin megavatlık proje anlaşılan o ki el sıkışılmış ve hızlı bir şekilde ilerleyecek, geri kalan 3 bini hızlı bir şekilde ilerleyecek, mevcut 2 bini konuşuyoruz zaten. 30 bin megavatlık kurulu gücün altında 1'i yapıyor zaten. Yani bu kadar büyük bir payı bir yabancı firmaya niye veriyoruz? Bu, aslında Türkiye'nin enerji bağımsızlığında bir engel yaratır mı yaratmaz mı, bir eksiklik midir, değil midir? Yabancı bankalar tarafından finanse ediliyor yani finansmanı firma buluyor. Finansmanı getiren firma ya da finanse eden banka, az önce Metin Bey'in de ifade ettiği, buradaki yerli ürün kullanımı konusunda bir şart koyuyor mu? Bunlar var biliyorsunuz. "Ben size bu parayı getireceğim ama ürünün bir kısmını şu ülkeden alacaksınız ya da şu firmadan alacaksınız." diye şartlar konuyor. Eğer böyle bir şey varsa bunu bilelim çünkü biz bu soruları böyle bir şey olmadığını varsayarak soruyoruz, böyle bir şartla karşı karşıya olmadığımızı düşünerek soruyoruz. Eğer yüzde 75 güneş enerjisi sistemlerinde yerlilik imkânı varsa ki bakanlığınız da bir Adalet ve Kalkınma Partisi Bakanlığı, siz de onların siyasi iradesi sonucu atanmış bir Bakan Yardımcısısınız. yüzde 75lik yerlilik miktarına ulaşabiliyorsa yüzdesine ulaşabiliyorsa neden yüzde 40'a kadar olan kısmını biz zorlayacağız, anlaşmaya yazmıyoruz? Niye yüzde 75'ini yerli kaynaklardan kullanmıyoruz? Yani yabancı ülkeden gelecek olan finansmanın büyük bir kısmının Türkiye'de kalmasına engel durum ne? Şimdi, bunları konuşmamıza bir engel var mı? Esas bunları konuşalım, bunlar da aynı yerdeyiz biz. Genel politik söylemde mutabıkız ama burada siz doğru, somut şeyler verdiğiniz sürece, çözüm önerileri verdiğiniz sürece muhalefetten de iktidardan da arkadaşların buna dönük itirazda bulunacağı kanaatinde değilim.

Birkaç şey daha var, onları da söyleyeyim. Anlaşmanın ilk beş yılında başka bir fiyat alım seviyesi var, her iki santral için de geçerli. Ondan sonra, geri kalan yirmi beş yıl için fiyatlar neredeyse yarı yarıya düşüyor. Bu neden kaynaklanıyor mesela? Yerlilik

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 22

oranı konusunda anladığım kadarıyla siz bunun ilettilmesini istiyorsunuz ama "Fizibilite ihtiyaçları dolayısıyla anlaşmaya yazılmadı." diye ifade ediyorsunuz. Bence buraya şey yapmak lazım, buraya özel bir önem vermek lazım. Burada daha somut şeylere ihtiyaç var çünkü biliyorsunuz, Adalet ve Kalkınma Partisinin ülkemize kazandırdığı şeylerden birisi "yerli ve millî" kavramı yani biz savunma sanayisinde yerlilikten, millilikten bahsederken...

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Kesinlikle doğru, teşekkür ediyorum. "Yerli ve millî"yi kazandırdı.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Hayır, kavramı kazandırdı, içeriğini kazandıramadı, onu söylemeye çalışıyorum. Zorlamasaydınız daha kibar söyleyecektim, zorladığınız için doğrudan söylüyorum.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Oğuz Kaan Bey, bu cümleye katılmamak mümkün değil. Bakın, her zaman sizinle pek çok konuda uzlaşırız, burada da uzlaştık, teşekkür ediyorum.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Her zaman olduğu gibi bu konuda da uzlaştığımızı zannediyorsunuz.

Neyse, ben işin özetine geleyim yani savunma sanayisinde yerlilik oranlarının yükseliyor olmasından biz memnuniyet duyuyoruz. Burada niye aynı kaygıyı duymuyorsunuz? Yani savunma sanayisi Türkiye'nin sanayisi, Savunma Bakanlığı Türkiye'nin Bakanlığı, Enerji, Bakanlığı da öyle. Yani buradaki farklılık nereden kaynaklanıyor? Bir de bu vergi istisnaları bölümüne bir açıklık getirirseniz yani yerli bir firma örneğin -yani ne kadarlık bir yatırımdan bahsediyoruz- diyelim ki 1 milyar avroluk bir yatırımdan bahsediyoruz bu iki tesis için. 1 milyar avroluk bir finansman sağladıysa bu Suudi Arabistan'la yapılan anlaşmadaki vergi istisnalarının tamamına sahip olacak şekilde yatırım yapma imkânına sahip olacak mı? Aslında bu kadar somut bir mesele.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Üçüncü, buyurun lütfen.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Başkanım, teşekkür ediyorum.

Hoş geldiniz diyorum değerli Bakan Yardımcılarımıza ve değerli çalışma arkadaşlarına.

Normalde yapmadığım şeyler ama usûl noktasında tekrar hatırlatmak istiyorum, biraz önce vekilimiz de hatırlattı: Sürekli soru sormak suretiyle "Şunu da bir soralım." "Bunu da bir soralım." "Onu da bir açalım." türünden bir toplantı formatı gerçekten çok yoruyor. Herkes not alabiliyor hamdolsun, Bakanlarımız da burada, biz "Gidin." demediğimiz müddetçe de burada olacaklar. Yani biz not almak suretiyle merak ettiğimiz şeyleri çok rahat sorabiliriz, karşılıklı daha birbirimize sormamız gerekeni de sorabiliriz diye düşünüyorum ama...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben tekrardan burada uyarmak istiyorum kusura bakmazsanız. Ben toplantının gidişatında bir sorun görmüyorum. Eğer böyle bir düzensizlik olursa ben müdahil olurum zaten.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Eyvallah.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tekrar teşekkür ediyorum uyarınız için ama yine aynı şeyi söylüyorum, evet, farklı siyasi partilerden olabiliriz, farklı görüşlerimiz olabilir ama bizi tek potada birleştiren şey Türkiye'nin çıkarlarıdır. Dolayısıyla sorulan sorularda, görüşlerde her siyasi partimizden...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Onda bir şüphe yok Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dolayısıyla bir saygı çerçevesinde bu gidiyor. Yani ben notumu aldım ama şu ana kadar bir sorun görmüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Meramım, burada olan insanların, milletvekili kardeşlerimizin söz alması değil, sıkıntı o değil. Onların niye soru sorma ya da soru içerikleriyle ilgili mesele yok. Ben hatırlayacaksanız Kartalkaya'da misafir vekil olarak Komisyon çalışmalarına katılıyordum ve asli üyeler bütün soruları sorduktan sonra biz sorularımızı soruyorduk ve sunum yapan arkadaşlarımıza da müdahil olmuyorduk konunun bütünlüğü bozulmasın diye; ben onu hatırlatıyorum, başka bir şey yok.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, kusura bakmayın, burası Dışişleri Komisyonu, ben de Dışişleri Komisyonu Başkanım. Dolayısıyla usulle ilgili, toplantının nasıl yönetileceğiyle ilgili yeteri kadar da tecrübeye sahibiz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Eyvallah.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Uyarılarınız varsa alırız ama onun ötesinde müsaade edin ben yöneteyim toplantıyı.

Teşekkür ederim.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Sorun yok Başkanım, eyvallah.

Dolayısıyla, özellikle, gelen bürokratlar açısından yapmak istediğim hatırlatma sunumla ilgili. Buradaki Komisyon üyelerini rahatlatarak kolaylıkta bir sunum yapmalarını hatırlatmak istiyorum. Merak ettiğim meseleler çok rahat cevaplanabilecek meseleler. Bu yapmış olduğumuz anlaşmanın daha önce yapılmış bir örneği var mı? Yani bu ilk defa bu çerçevede yapılan bir anlaşma mı yoksa bir örnek alabileceğimiz bir anlaşma var mı? Yani tartıştığımız şey ilk defa mı bu çerçevede ülkemizde tartışılıyor ya da benzer anlaşmalar daha önce yapıldı mı? Toplam öngörülen 2.000 megavatlık yatırımla ilgili gerçek yatırım miktarı ne? Yani konuşulan rakamlar 600 milyon dolarla 1 milyar dolar arasında gelip gidiyor. Fizibilite açısından bu önemli, tanınan vergi indirimleri de bu manada önemli. Dolayısıyla benim de merak ettiğim şey gerçekten burada öngörülen yatırımın miktarı ne, amortisman süresi olarak ne öngörülüyor? Sorulan soru da bu manada şöyle bir anlam kazanıyor: Beş senelik elektrik tarifesiyle daha sonra yirmi beş yıllık elektrik tarifesiyle bu yatırımın yatırımcıya geri dönüşümü kaç yıl içerisinde öngörülüyor? Ne kadar yer kullanılacak bu yatırım için? Yani 1

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 23

megavat için 10 dönüm deniliyor. Yani bu yer kullanımıyla ilgili öngörmüş olduğumuz toplam arazi ne? Arazinin kalitesi ve şimdiki kullanımıyla ilgili benim bilgim yok, belki detaylarda vardır, onu ben bilemiyorum. Dolayısıyla tarım arazisi mi, yoksa bu manada keşfi yapılmış olan bir özel arazi mi kullanılacak? Dolayısıyla, burada biraz önceki söylenenlere de ekleyecek bir şey yok. Yani bu elektrik bize lazım; şarj cihazlarımız için, elektrik kullanımının zaten daha da artacağını varsayarak ama yaptığımız şey burada güneş enerjisi olduğu için olağanüstü bir yeni teknolojiden ve üstün teknolojiden bahsetmiyoruz. Yani bildiğimiz bir teknoloji, hâkim olduğumuz bir teknoloji, bizde de var yani biz de kullanıyoruz ama yerli üreticilerden bildiğimiz, kapasitede sınırlardalar. Dolayısıyla tedarikte belki böyle bir sıkıntı olabilir. Yani kendi projelerine yapmış olduğu üretimle ilgili yeni projeler için tedarik edebilecekleri noktasında sıkıntı yaşamamak adına böyle bir yerlilik tahdidi koyulmadı diye bir merakım var. Dolayısıyla benim gerçekten, buradaki Komisyon üyeleri olarak, başta ben olmak üzere, yani somut rakamlarla, işte şu kadar bir yatırım olacak, yatırımcıya şu kadar sene içerisinde amortisman öngörülüyor, otuz sene sonra bizim olacak, yerle ilgili, araziyle ilgili bütün haklar bizde EÜAŞ'da olacak ve benzer bir anlaşma daha önce yapıldıysa da bunu örnek almak suretiyle çalışmalarımızı bir nebze hızlandırabiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Ulaş Bey, buyurun lütfen.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, Zafer Bey'den Sivas'ta yapılacak bölgenin tam yerini, ismini öğrenebilir miyim?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sizden değerlendirmenizi alalım, sorular toplansın; ikili, karşılıklı tartışmaya dönmessin. Siz tamamlayın, onlar notlarını alsınlar, hepsini versinler.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Şimdi, Başkanım, şöyle: Buranın tabii ki benim için başka bir önemi var çünkü burası, yapılacak bölge, benim çocukluğumun, gençliğimin geçtiği; atalarımızın dedelerimizin yaşadığı, torunlarımızın yaşayacağı, benim emeklilik hayatımı geçireceğim bölge Karaseki Düzü; doğru mudur? Kangal Karaseki Düzü'ne yapılacak bu yatırım; doğru mudur? Bununla ilgili yapılacak yeri söylemeleri bu açıdan önemli çünkü bölgeyle ilgili bilgiler vereceğim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yer neresi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Kangal ilcesi Yağdonduran mevkiinde.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Karaseki Düzü mü, Yağdonduran bölgesi mi? Bakın, firmanın yetkilileri geliyor, köylerde toplantılar yapıyor arkadaşlar.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yeterli arkadaş, yeterli; tamam, buyurun.

Bölgeyi biliyorsun artık.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Yalnız verilen bilgi Yağdonduran bölgesi değil.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hayır, yanlış mı?

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) - Yanlış bilgi mi veriyor?

ULAŞ KARASU (Sivas) - Yanlış bilgi.

Firma yetkilileri geldi, köylerde toplantılar yaptılar.

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) - Bakan Yardımcısı söylüyor, niye inanmıyorsun üstat?

ULAŞ KARASU (Sivas) - Ama şimdi, tamam da bakın, burası sonuçta Komisyon ve Yağdonduran bölgesinde 22 bin dönümlük bir alan yok. Yani bölgeyi tam net verilerse, başka sorunlar var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, bakın, burada bölgenin çok net verilmesi de çok doğru olmayabilir şu açıdan... Ulaş Bey, net yerin verilmesi de doğru olmayabilir çünkü bu, şuna sebebiyet verebilir: Arazi ve bölgedeki değerlemeyle alakalı da farklı şeylere gidebilir ekonomik boyutta. Bakanlığın o anlamda şeyi olabilir. Hangi aşamada bilmiyoruz, dolayısıyla Bakanlığın verdiği bilgi yeterli. Siz hani bana arsayı da verin dersiniz garip bir şeye dönüşür.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bakın, Karaseki Düzü'de yapılacaksa... Şimdi, burada şöyle bir sorun var: Firma yetkilileri geldiler, Havuz köyünde, Beyyurdu köyünde, çevre köylerde -7 tane köy var bu düzlüğün çevresinde- toplantılar yaptılar. Toplantıların sonunda burası büyük bir mera alanı ve 2021 Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, Küresel Çevre Fonu, Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Millî Parklar Genel Müdürlüğü tarafından Ulusal Bozkır Koruma Strateji ve Eylem Planı'na alınmış bir bölge.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sizin değerlendirmelerinizi, sorularınızı alalım biz.

Buyurun.

ULAŞ KARASU (Sivas) - İkincisi: Aynı şekilde, Kültür Varlıkları Koruma Bölge Müdürlüğü tarafından bölgede sit alanları mevcut, yapılacak alanda sit alanları mevcut. 7 tane köyün neredeyse tüm mera alanı firmaya tahsis ediliyor. Hitler'in önemli merkezlerinden birisi bu alan. Bundan kaynaklı, bölgenin yerini bilmeden, yeri konuşmadan yapılacak bir yatırım ile ilgili de değerlendirme yapma şansımız yok. Yatırım bu bölgede değilse yani burada...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, siz, sit alanına gidip de yatırım yapılabileceğini düşünabiliyor musunuz? Siz hiç sit kuruluyla çalıştınız mı? Yani adama nefes aldırılmazlar.

ULAŞ KARASU (Sivas) - O zaman Sayın Başkanım, şimdi, bakın, o zaman gelip yapan arkadaşlar...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biz sizin bir değerlendirmenizi alalım.

Buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 24

ULAŞ KARASU (Sivas) - Havuz köyü muhtarlığının GES için firmaların gelip bilgilendirme yaptığı toplantının görüntüleri.
AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) - Firmalar "Orada yapacağız." demiş mi peki?
ULAŞ KARASU (Sivas) - Tabii ki adam geliyor... Arkadaşlar, bakın, bu çok farklı bir süreç.
ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yakın yerler ya birbirlerine.
ULAŞ KARASU (Sivas) - Yakın yer 15 kilometre ve benim yaşadığım bölgeler buralar. Benim doğduğum, bütün mera alanlarımız yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, niye değerlendirmenizi yapmıyorsunuz?

ULAŞ KARASU (Sivas) - Tamam da Başkanım, yeri niye tam net söylemiyorlar?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söyledi ya!

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bu sonunda tutanaklara geçiyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, firmanın hangi köyde, ne toplantısı yaptığı bana ne, firmayı bile bilmem ben!

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bakın, Yağdonduran bölgesiyle Karaseki düzü arasında çok büyük fark var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, hangi firmanın nerede toplantı yaptığını mı konuşacağız biz?

ULAŞ KARASU (Sivas) - 22 bin dönümlük alan nerededir? Yok öyle bir alan. Firmanın yatırım yapacağı bölgeyi nasıl konuşuyoruz?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, söylüyor, konuşuyoruz değil, cevap veriyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Size verilen bilgi tutanağa geçmemiş ama beyefendinin verdiği cevap tutanağa geçiyor.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bakın, Kangal Belediye Başkanı, sizin partinizden belediye başkanının yaptığı açıklama burada, benim dediğim bölgede yapılacağına dair ama Bakanlık başka bir yer söylüyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Karasu, biz burada duyumlardan veya basındaki haberlerden hareketle değerlendirme yapamayız.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Sayın Bakanım, kanun teklifinizde yerle ilgili hiçbir bilgilendirme yok.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Komisyon toplantısının ana amaçlarından birisi burada ilgili kurumlar vardır, ilgili kuramlarla ilgili gerekli bilgileri alırsınız; sordunuz, gerekli bilgi de buradan verildi.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bakın, Karaman Taşeli diyor, Sivas çıkıyor; Sivas'ta hangi bölgeye yapılacağını bilme hakkımız var doğal olarak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Siz bana basından duyduğunuz

şeyi söylüyorsunuz, tekrar bilmem kimin nerede yaptığı toplantıdan. Ona göre hareket edemeyiz. Biz buraya güvenmek durumundayız. Eğer verdiği bilgi doğru değilse o zaman burayı sorgularız.

ULAŞ KARASU (Sivas) - O zaman başka.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam mı?

ULAŞ KARASU (Sivas) - Tamam, sonunda tutanağa geçti.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani kimin hangi mahallede toplantı yaptığından hareketle bir yere gidemeyiz ki.

Sayın Karasu, buyurun.

Zafer Bey, bir şey mi söyleyeceksiniz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, bu merak edilen husus daha sonra tekrar soruya dönüşmesin anlamında; bu alanlarımız hem Taşeli'deki hem de Sivas'taki alanlarımız bizim bilenler bilir "YEKA" dediğimiz bir mekanizmamız var, öncelikli olarak bunları çalışırız, aday YEKA ilan ederiz -bu anlaşmadan bağımsız olarak söylüyorum- akabinde yaklaşık 50 tane kurum var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - YEKA'yı açın lütfen.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yenilenebilir kaynak alanları.

50'ye yakın kuruma hem bölgesel hem merkezî olarak bu alanı biz yenilenebilir kaynak alanı olarak ilan edeceğiz, bir çekinceniz var mı? Bu süreç içerisinde hem sayın vekilimizin dikkat çektiği ekolojik anlamdaki değerlendirmeler hem sit anlamındaki tüm değerlendirmeler bize ulaşır. O bölgeyle ilgili herhangi bir şekilde ÇED'e de problem çıkarabilmesi muhtemel bir şey varsa biz bölgemizi revize ederiz, düzenleriz tekrardan, bunu da Resmî Gazete'de ilan ediniz. Yani sayın vekilim, bana biraz önce sorduğunuz alan Resmî Gazete'de yayınlanmış, herkes tarafından bilinen bir alan. Ben genel anlamıyla size ifade ettim ama arkadaşlar bana şunu da söyledi: Mancılık, Havuz, Beyyurdu, Akpınar.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Evet, Karaseki Düzü, yani benim dediğimi bölge; bu kadar basit. Yani şimdi, Yağdonduran'la bir ilgisi yok Sayın Başkanım. Yağdonduran'la ilgisi olmayan bir bölge.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hâlâ diyor ki Karasu, Bakanın dediği bölge değil benim dediğim bölge.

Evet, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Biz ağırlıklı koordinat sistemiyle çalıştığımız için oranın adlandırılması, siz yerel de daha iyi bilirsiniz belki ama biraz önce okuduğum mahalleleri kapsıyor.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Bu dediğiniz bölge, yatırımın yapılacağı bölge, az önce de söyledim Karaseki Düzü olarak geçen bölge Ulusal Bozkır Koruma Strateji ve Eylem Planı'nda koruma altına alınmış bil bölge Bakanlık tarafından.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 25

İkincisi: İçerisinde sit alanları var, alan doğru, belki 30 bin dönümüm üzerinde bir alandan bahsediyoruz ama firmanın yetkililerinin gelip, köyde, anlaşma olmadan, kanun geçmeden, toplantı yapmaları da başka bir sorundur. Bilgilendirme amaçlı toplantılar yaptılar köylerde. Yetkilileriyle ben de telefonda bizzat görüştüm. Aynı zamanda sit alanları mevcuttur. Bölge aynı zamanda, 7 tane köyün, az önce saydığınız köyler bazında 7 tane köyün neredeyse tüm mera alanları önce ham toprağa çevrilmiştir, ham toprak olarak düzenlenmiştir, buralar mera alanıydı. 2015 yılında başlatılan statü değişikliğiyle birlikte ham toprak olarak tanımlanmıştır ve daha sonraki süreçte de bu çalışma başlatılmıştır. Özellikle bu bölge, hayvancılık açısından önemli bir merkezdir. Enerji önemlidir doğru ama tarım ve hayvancılık da önemlidir. Burası 7 tane bölgenin, Kangal koyununun önemli yayılım merkezlerinden birisidir. Yani bakın, benim çocukluğum bu bölgede geçti, gençliğin bu bölgede geçti, ben bu bölgede yaşamaya, tarım yapmaya devam ediyorum. Atalarımız yüzlerce yıldır bu bölgede yaşıyorlar. Bundan kaynaklı olarak da bu bölgenin bu tarz bir yatırımla birlikte hayvancılık yapılma şansı kalmayacaktır. Zaten köylerin, 2000 yılında 7 tane saydığınız köyün nüfusu, 3.679 iken bugün 1.322ye düşmüştür. Köylerde hızlı bir göç mevcuttur, hayvancılık azalmaktadır. Bu projeye birlikte, özellikle Kangal'ın bu merkez bölgesinde hayvancılık kalmayacaktır. Aynı zamanda, bölgede Kangal Termik Santrali yani yaklaşık 2 kilometrelik bir mesafededir bu projeye, başka güneş enerjileri, rüzgâr enerjileri projelerde mevcuttur. Böyle bir projeye birlikte bölgede hayvancılık ve tarım ciddi zarar görecektir. Az önce vekilimiz de söyledi, bu bölgenin tamamı değil ama düzlüğün üzerinde belki 5.000 dönüme yakın ekilebilir tarım arazisi de mevcuttur. Bunlarla ilgili herhangi bir çalışma yapılmış mıdır yapılmamış mıdır? Şu ana kadar bana gelen bir çalışma gözüküyor. Kamulaştırma çalışması da henüz yapılmamıştır. Özellikle bölge halkının yani şundan bahsediyoruz: Yabancı yatırımcı bölgeye istihdam getirecek, gelir kaynaklarını artıracak. Bölge insanına öncelik verilmekte midir?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Müsaade ederseniz muhalefet yoklama istemiş, arkadaşlara ben gidebilirsiniz, biz tartışmaya devam edelim, bölmeyelim, yoklamaya katılıp tekrar dönebilirsiniz dedim. Zaten herhangi bir şey oylamayacağız, bir şey yapmayacağız, güvenebilirsiniz dedik.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ama tam da bunun için erkene alalım demiştik zaten.

BAŞKAN FUAT OKTAY - İYİ Partililer mi istiyor bu yoklamayı? Ya, hep onlar böyle yani. Gidebilirsiniz, biz buradayız, devam ediyoruz.

Buyurun lütfen.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Özellikle bölgedeki sit alanları ve Ulusal Bozkır Koruma Strateji ve Eylem Planı'nda koruma altına alınmış bir bölgede yatırımın nasıl yapılacağına dair de bilgilendirme talep ediyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, buyurun lütfen.

Sayın Arslan, buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani özellikle siz başlamadan şu kısımları önemli bence: Bu bölge var evet, belirlediniz ama yani burada sit alanları var, burada ekilebilir tarım arazisi var, burada koruma altına alınmış bölgeler veya kısımlar mevcut, mera alanları vardı vesaire. Dolayısıyla bu, hayvancılığı veya bölgedeki tarım alanlarını etkileyecek. Etkilemeyeceğiyle alakalı ne tür çalışmalar var? Dolayısıyla etkilemeyeceğini öngörebilir miyiz? Yani o sorulara da siz bir hazırlık yapabilirseniz kıymetli çünkü ben bu konuda Tarım Bakanlığı ile Sanayi Bakanlığımız arasında sürekli yoğun bir mücadele vardır. Tarım Bakanlığı bu konuda çok hassastır. Zarar verecek alanlarda pek müsaade etmez diye biliyorum.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Onlarda gelsinler de dinlesek iyi olur Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gelirler, davet edersek seve seve gelirler.

Sayın Arslan, buyurun lütfen.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ya Ziya Bey, keşke burada olsaydı söyledikleri doğru şeyler. Yani bu ülkenin bir kere sınırda bir karbon vergisiyle muhatap olacağı belli. Bu da bizim ürettiğimiz ürünlerin, sanayicimizin ürettiği ürünlerin ne kadarının karbon ayak izine sahip olduğunu ispatlıyor olmamız lazım. Eğer yenilenebilir enerjilerle bunları yapacak olursak karbon vergisinden bizim sanayicimiz bir avantaj elde etmiş olur. Öteki türlü, bu dönüşümü biz sağlayamazsak sanayicimiz ciddi bir sorun yaşayacak. İşte, 1,5 derece dünyanın ısınmasından bahsetti, dünyayı daha çok kirletenin, daha çok kirletmeye hem teknoloji desteği hem ekonomik destek vermesi. Bunların hepsi doğru, bunların hiçbirinde sorun yok Sayın Başkanım. Biz zaten yenilenebilir enerjiye sonuna kadar destek olan bir partiyiz. Ülkemiz, Allah vergisi, güneş açısından, rüzgâr açısından da son derece verimli bir ülke ve biz bunları kullanmak zorundayız ama burada şöyle bir sorun var: Biz YEKA ihaleleri ile YEKA yarışmalarıyla bu konudaki kendi yerli üreticimize, bu santralleri kuracak olan şirketlerimize sağlamadığımız avantajları yabancı şirketlere neden sağlıyoruz? Biraz evvel Oğuz Bey güzel bir şey söyledi, bunun benzeri bir anlaşma var mıdır? Benim bildiğim kadarıyla bunun benzeri bir anlaşma şu ana kadar yok. Bizim enerji ihtiyacımız artacak mı? Evet, artacak. Baz yükten bahsetti Sayın Bakan Yardımcım; evet, baz yükü biz yenilenebilir enerji kaynaklarıyla sağlayamıyoruz. Tabii ki bir yandan da bizim yani gecenin bir saatinde güneş enerjisini üretemeyeceğimiz için, gecenin bir saatinde eğer rüzgâr yoksa RES'ten faydalanamayacağımız zamanlarda mecburen baz yükü sağlayacak, duruma kalkma yapmayan işte nedir termik santraldir, hidroelektrik santrallerdir, emre amade santrallerde, doğal gaz çevrim santralinden bir şekilde baz yükü karşılamak zorundayız. Şimdi, peki, bizim bir baz yükü sorununuz var, yani sonuç itibarıyla biz o baz yükünü -sizin dediğiniz şekilde bir yenilenebilir enerji teknolojisi, 20 milyar dolar iletim hattına bir yatırım yapmaktan bahsettiniz- biz direkt frekans sorunundan dolayı da bu yenilenebilir enerji

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 26

santrallerinden elde ettiğimiz enerji isteme veremeyeceğimize göre bizim tamamen fosil yakıttan kurtulma şansımız yok gibi duruyor. Yanlış düşünüyorum ben Sayın Bakan Yardımcım? Yani şimdi biz 2024'te YEKA GES, YEKA RES yaptık. Peki, buraya giren şirketler en üstten belirlediğimiz bir limitten aşağı doğru fiyat eksiltme usulüyle bir ihaleye girdiler ve kazanan şirket o taahhüt ettiği parasal kilovat saat başına miktardan bize bir anlaşma. Peki, bunlar "Al ya da öde" sistemine dâhil midir?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Evet.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bizdeki şeyler?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - YEKA'lar.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Peki, biz bunlara şunu mu yapıyoruz: Peki, alamadığımız zaman "take-or-pay" yapıyor muyuz?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Hayır.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Yapmıyoruz değil mi kendi şirketimize, "take-or-pay" yapmıyoruz ama burada mesela, "Bu şirketlere, bu Suudi yatırımcıya "take-or-pay"le ilgili bir düzenleme yapacağız." diyorsunuz. Yani şimdi uluslararası bir tahkime, bir anlaşmaya tabi bir işte biz bu "take-or-pay" niye buraya yazmıyoruz yani bunun buraya yazılması gerekmez mi? Ama ben bunu burada göremiyorum.

Peki, 2024 GES ya da RES'te aldığımız teklifler kaç para?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - 3,25 euro sent.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - 3,25. Kaç yıl garanti? Yirmi.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Aynı beş artı yirmi.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Beş artı yirmi bizim aldığımız.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Beş artı yirmi beş.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Beş artı yirmi beş mi onların? Yani biz 3,25; en son aldığımız GES'te. RES'tepeki?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - RES'te 3,50.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - 3,50. Bir önceki yıl daha yüksekti değil mi?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Bir önceki yıl da aynıydı.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Ama sonuç itibarıyla biz şunu biliyoruz ki yenilenebilir enerjide maliyetler teknolojinin gelişmesiyle beraber düştüğü için fiyatlar da geriye doğru gelecek yani azalacak. Yani biz zamanında 13,3 sente 1 kilovat elektrik alırken bugün geldiğimiz yerlerde 3 sentlere geldik, 3,5 sentlere geldik ama burada şöyle bir sorun var: Bu yirmi yıl içinde, yirmi beş yıl içinde bundan sonra biz kendi yerli üreticimize yapacağımız ihalelerde 3,25'lerin de çok altına düşeceğiz ama bu şirkete biz uzun yıllar boyunca şöyle bir garanti veriyoruz, diyoruz ki: "Otuz sene sonra santral bizim." Hangi santral bizim? Çöp olmuş santral mi bizim? Yani bu santralin bir kullanım ömrü yok mu? Çöpü alacağız biz, sonra "Santral benim." diyoruz.

Bir de burada bu Elektrik Üretim AŞ meselesi var. Ya, bu Elektrik Üretim AŞ'yi böyle sağa sola kefil etmekten vazgeçelim. Elektrik Üretim AŞ'yi perişan ettik ya! Elektrik Üretim AŞ bizim buradaki, Türkiye'deki enerji piyasasındaki en büyük oyuncumuz, hem ürettiği şekliyle en büyük oyuncumuz hem de piyasadaki, takas piyasasından satın alma anlamında en büyük oyuncumuz, ülkenin en büyük oyuncusu. Ama biz Elektrik Üretim AŞ'yi perişan ettik ya! Öyle görev zararları açıklamaya başladık ki bir de bu işin içine koyuyoruz, yarın iflas ederse, niye? Suudiler bakmışlar ki bu Elektrik Üretim AŞ'nin geleceği parlak değil, iflas edebilir bu Elektrik Üretim AŞ çünkü sürekli açık kapatmayla uğraşılıyor, sürekli dağıtım şirketlerini sübvansede etmekle uğraşılıyor. 2,2 liraya takas piyasadaki aldığı elektriği 49 kuruşa dağıtım şirketlerine veriyor, bu Elektrik Üretim AŞ'nin geleceği iyi değil. O yüzden, bu Elektrik Üretim AŞ iflas ederse bunun yerine bir mekanizma ihtiyacı görüyor. O yüzden biz Elektrik Üretim AŞ'yi bu işlerde daha fazla bence kullanmayalım. Mesela, burada kaç kişi istihdam edilecektir bilmiyoruz. Şunu neden sordum biraz evvel: İşte, ya, buranın bir etki analiz raporu var mı? Ya, keşke bir etki analiz raporu gelse buraya, bu yatırım mesela... Biz buradan sizden öğreniyoruz "solar tracker" olacağını, siz diyorsunuz. Ben "solar tracker" olacağını bilmiyordum yani güneşi izleyen bir sistem olduğunu bilmiyordum, siz söylediniz biraz evvel, dediniz ki: "Buraya kurulacak olan son santral 'solar tracker' olacak." İyi de yani biz bunların detaylarını bilmiyoruz, bu da maliyeti arttırıyor. Yani adam kaç paraya mal edecek bunu? Bu işin sonunda otuz sene sonra bizim elimizde bence çöp olacak çünkü bizim onu kullanma şansımız falan kalmaz, o bataryaları falan kullanma şansımız kalmaz, bir çöp alacağız. "Adam işte 'solar tracker' yapıyor." Diyorsunuz, bu da işin kârlılığını arttırıyor, azaltıyor.

Şimdi, burada, mesela TEİAŞ'a, bizim Karapınar'da benim bildiğim kadarıyla iletim hattına verdiğinde, iletim hattını kullandığında bir bedel ödüyor değil mi? Sonradan geri alıyor. Burada Elektrik Üretim AŞ ödeyecek bunların yerine. "İmtiyaz yok." diyorsunuz; ya, bundan daha iyi imtiyaz mı olur, bundan daha iyi imtiyaz mı olur? Sen benim yerli üreticime veriyorsun, alıyorsun, hadi diyelim o sıfır, öyle ama burada iletimle ilgili şeyi Elektrik Üretim AŞ onun yerine verecek. Yani sonuç itibarıyla biz YEKA ihaleleri yapıyoruz; o zaman bu alan için uluslararası bir YEKA ihalesi yapalım, Suudi şirket de gelsin, Alman şirket de gelsin, Polonyalı şirket de gelsin, kim varsa bu imtiyazları açıklayalım, gelsin bakalım, bu paralara ya da bu paraların altına mı gireceğiz? Biz adama baştan, sanki bu işi yapacak hiç kimse yok. Ya, hiç baktınız mı Suudi Arabistan'a siz kurulu gücü nedir yenilenebilir enerjide? Yenilenebilir enerjide bizden çok daha ileride bir yerde mi bunlar? Bu şirketlerin bu konuda benim bildiğim şu anki kurulu kapasitesi bizden düşük, geçen yıl daha da düşüktü, arada bir yatırım oldu zannedersen orada arttı. Ya, Suudi Arabistan bu konuda gelsin, yatırım yapsın, amenna, kimse "Yatırım yapmasın." demiyor, kimse "Bu ülkeye dış kaynak gelmesin." demiyor, "Santrallerimiz bu anlamda gelişsin." demiyor. O zaman biz Fransızlardan niye aldık bu demir yollarını, niye aldık millileştirdik, madenleri niye millileştirdik zamanında?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 27

Kalaydı, ulaşım işini Fransa çözüyordu. Enerji işini de Arabistan çözsün bundan sonra. Yani biz burada yerliye, kendi sanayicimize, bu konuda kendi üreticimize destek olmuyoruz. Karapınar'da panel üretim fabrikası kurma şartımız var, burada paneli istediğin yerden satın alıp getirebilme şartı var. Sayın Oğuz Kaan Salıcı söyledi yani ne demek bu? Kredi verecek olan uluslararası şirket şunu diyebilir: "Kardeşim, paneli şuradan alacaksın, şuradan alacaksın." Biz bunun önünü açıyoruz, açık ve net söyleyeyim yani biz bu işin önünü açıyoruz. O yüzden burada yerlilik kullanım oranını bizim hızlı bir şekilde artırmamız lazım.

Ya, bir de ben size şöyle bir şey söyleyeyim: Üzülüyoruz, 600 milyon dolar, bizim hesabımıza göre çünkü imtiyazları çıktuktan sonra 600 ya da 700 milyon dolar, hadi olsun 1 milyar dolar. Arkadaşlar, bu ülke üç ayda 876 milyar lira faiz ödedi. Ya, bir aylık faizi değil ya, bunu biz de kurarız ya! Ya, bu, bu kadar şey iş değil ya! "Biz ölüyoruz, bitiyoruz, bu işte yatırım yapamayacağız, illa dışarıdan gelsin, dışardaki yapsın." değil ya! Biz yaparız ya bunu! Ben görüyorum, Elektrik Üretim AŞ Çeşme'de rüzgâr santralleri kuruyor. Kurarız biz buraya, âlâsını kurarız.

"Know-how" nasıl olacak? Ziya Bey "know-how" diyor. Adam gelecek paneli takacak, invertörleri koyacak, getirecek enterkonnekte sisteme başlayacak, beş yıl içinde kendini amorti edecek, yirmi beş yıl sonra bir kâr elde edecek; 3 lira, 5 lira, önemli değil. Peki sonunda bana çöp verecek, çöp. O santrali ben kullanamam ondan sonra, yirmi beş, otuz sene sonra, öyle bir şey yok. O yüzden bence bu pek olgunlaşmış bir anlaşma gibi durmuyor. Ne karşılığında yapıldığı... Yani bizim gerçekten yani olur ya, mesela nükleer santralle ilgili şöyle bir şey vardı, o tartışmaları da çok geniş yaptık: Ya, bizim böyle bir hafızamız yok, bizim böyle bir teknolojimiz yok. O yüzden biz ona da karşıyız, şöyle karşıyız: Ya, yap-işlet-sahip ol modeliyle bir başka ülkenin egemenlik sahası içinde kurulmuş tek nükleer santral. Bizim burada şeyimiz ne peki? Biz sadece müşteriyiz ya, o nükleer santralde müşteriyiz ve o nükleer santralde de kilovatsaat başına yüksek paralarla elektrik alacağız.

Şimdi, yani, onu Rus'a verdik, bunu Suudi'ye verdik, ötekini Alman'a verdik yani biz yapabiliyorsak ki bence biz güneş santralinde, rüzgâr enerjisinde iyiyiz, iyi noktadayız. O yüzden bu şekilde bir anlaşmanın bizim ulusal çıkarlarımızla çok örtüşüğünü düşünmüyorum. Bakın -tırnak içinde- tekrar söylüyorum: Biz yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulmasına karşı değiliz, şarttır, mecburuz. Biraz evvel bahsettiniz: Yapay zekâ uygulamalarının artmasıyla enerji ihtiyacı artacak. Her geçen gün artan elektrikli araç kullanımıyla beraber bizim ihtiyacımız artacak. Elektrikli araçla ihtiyacımız yani elektrikli araç kullanmaya başladığımızda bunun da şöyle bir pozitif avantajı olacak: Bizim o petrole, konvansiyonel enerjiye de ihtiyacımız azalacak yani oradan bir kârımız olacak. Bu taraftan da biz aslında o paralarla, o azalan paralarla, enerjiyle, petrol aramayla ilgili azalacak kısım kendi santrallerimizi kendimiz inşa edebiliriz. Biz bunu yirmi beş, otuz sene Suudi Arabistan'a verdik, ülkemizdeki bu tür alanlar azalacak, her yerde siz bu işi yapamıyorsunuz, her yerde o güneş verimliliği, her yerde o rüzgâr enerjisi santrali verimliliği olmuyor. Biz bu alanları da bu şekilde bu ilk örnek olur, daha sonrasında benzer örneklerle de desteklenir. Enerji bağımsızlığı; böyle enerji bağımsızlığı olmaz, enerji tekel olmak zorundadır, enerjiyi devlet üretmek zorundadır, günü geldiğinde elektriği devlet vatandaşına bedava vermek zorundadır, bu enerji bağımsızlığı böyle olur, enerji arz güvenliği böyle sağlanır. Yani biz dağıtım özelleştirdik, artı üretimin önemli bir kısmını özelleştirdik çünkü EÜAŞ'a artık yatırım yaptırmıyorsunuz, ondan sonra iletimi de belki özelleştireceksiniz, o büyük hata olur, yapmamak gerekir ama burada Elektrik Üretim AŞ'yi dönüp dönüp piyasada en çok satın alan şirkete dönüştürdük. Ya, hani ucuzlayacaktı bu elektrik, hani arz güvenliğini sağlayacaktık biz? Bunları yapmayacaksak biz niye bu dağıtım işlerini özelleştirdik? Benzer hata bu işlerde yapılmaktadır. Bu santral, bu verimli bir alan, bunun orada rüzgârla destekleneceğini biliyoruz çünkü en iyi rüzgâr alanlarından biri Kangal'da, bizim rüzgâr haritalarımızda da var. Biz hem oraya güneşi hem oraya o rüzgârı kendimiz kuralım, ülkenin yerli mal olsun diyorum ben.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Yani ben sadece şey vermeden, bu özellikle nükleerle ilgili ve "Türkiye'nin buradan kazancı ne olabilir?" konularında aslında Türkiye'nin geldiği nokta -teknolojik bakımdan ve insan kaynağı açısından da bunu söylüyorum ve bilinç boyutunda da yani bu yerlilik ve millîlik konusu sık sık konuşuluyor- aslında yapılan her çalışmada "know-how"ın yerleştirilmesiyle ilgili, teknolojinin yerleştirilmesiyle ilgili aslında çok yoğun çalışmalar var yani bunu bilmenizde fayda var. Özellikle nükleer enerjinin sivil nükleer enerji boyutunu ifade ediyorum. Dolayısıyla burada beşerî, özellikle insan kaynağının yetiştirilmesiyle ilgili bu proje çerçevesinde şu anda doktora çalışmasını da yapan birçok gencimiz de var yani bu zaten zamanla da görülecektir aynen diğer sektörlerde görüldüğü gibi. Türkiye bu açıdan -her şey belki anlaşmada yazmıyor olabilir ama- çok ciddi bir tecrübe kazandı aslında.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - İnşallah Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yaptığı işlerde bu konuda çok yoğun "Ben yapmalıyım." diyen ve kendisine özgüveni oluşan bir teknik ekip var yani bu ümit ediyorum ki katlanarak gelişecek ama diğer konulardaki görüşleriniz değerli görüşler yani bulunla alakalı da yine evet EÜAŞ da dâhil buna, EÜAŞ'la ilgili sorularınız da dâhil veya "yerlilik ve millîlik" dediğimiz yani bunun bize avantajı nedir aslında, herkes onu anlamaya çalışıyor. Yani niye bunu yerli değil de, yerli şirketlerimiz değil de burada yaptırıyoruz? Yani bu şu da olabilir arkadaşlar, bunu o açıdan daha rahat konuşmakta bence mahzur yok. Bir toplam anlaşmalar vardır, dolayısıyla o toplam bütüne baktığınızda çok daha büyük bir fayda vardır. Dolayısıyla burada ben sadece şu kadarını biliyorum: Bizim yapıp da -ben bunu kendi şahsım adına da söylüyorum- arkasında durmadığımız, duramayacağımız, açıklayamayacağımız hiçbir şey olmaz. Dolayısıyla devletin çıkarınadır, ülkenin çıkarınadır, milletin çıkarınadır bu ama bunu doğru açıklamak, sağlıklı açıklamak gerekir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 28

Özellikle bu sizin söylediğiniz depolamayla ilgili de yoğun çalışmalar vardı, dünyada da yoğun çalışmaları var. Belki bununla ilgili bir soruyu da gündeminize alırsanız, ora çözüldüğü zaman zaten söylediğiniz o ana konu çözülmüş olacak.

Ben teşekkür ediyorum.

Misafirlerimizle devam edelim mi?

Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Komisyon dışı olduğum için, Cevdet Akay, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiyim, Karabük Milletvekili olarak söz alıyorum.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, çok Kıymetli Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önemli bir sözleşme gerçekten yenilenebilir enerji kaynaklarının ülkemize kazandırılması açısından. Yine bir alım garantili projelerle karşı karşıyayız, böyle bir sözleşmeyle karşı karşıyayız fakat bu sefer yerli şirketler değil, uluslararası şirketlere alım garantisi veriliyor. Şöyle bir hafızamızı tazelersek ülkemizde yap-işlet-devret KÖİ projeleri yapan yani şehir hastaneleriyle ilgili, yol, köprü, havaalanıyla ilgili garantili, döviz garantili projeler var ve bunlara aktarılan paralar var. 2006 yılından bu yana 89,5 milyar dolarlık bir aktarım olmuş bu firmalara. Az önce Sayın Bakan Yardımcımız, siz bahsettiniz değil mi? 80 artı 20 milyar dolarlık yatırımdan bahsettiniz ama bir taraftan da bu ülkede döviz garantili projelerle ilgili çok ciddi paralar bu 44 firmaya yıllardır aktarılmış. Sadece önümüzdeki üç yıl içerisinde de 2026, 2027 ve 2028'de 821 milyar TL para ödenecek. Şimdi, biz burada ne kadarlık bir garantiyle, alım garantisiyle karşı karşıyayız? Bu konuyla ilgili bir çalışma yapıldı mı bu süre içerisinde? Bununla ilgili net rakamları bize verebilirseniz memnun olacağız.

Şimdi, tabii ki muafiyet, istisna ve indirimler var. Buradaki teçhizatın, ekipmanın yurt dışından alınması durumunda gümrük vergileri, KDV ve ÖTV'lerden muaf tutulacak. Bu muafiyet, istisna ve indirim olayı çok çok önemli. Neden önemli? Çünkü muafiyet, istisna ve indirimler yoluyla tahsilinden vazgeçtiğimiz bizim vergi alacaklarımız yani "vergi harcamaları" diye tabir ettiğimiz kalem 2026 yılı bütçesinde 3 trilyon 597 milyar TL olarak tahmin ediliyor. Bunun 768 milyarı da kurumlar vergisiyle ilgili. Bunların büyük bir bölümü de yine yap-işlet- devret ve KÖİ projeleri yapan firmalar. Muafiyet, istisna ve indirimler mutlaka önemli. Verimli olanlara karşı çıkmıyoruz ama verimsiz olanlarla ilgili olarak mutlaka ortadan kaldırılmasını talep ediyoruz.

Şimdi, az önce değerli vekiller de bahsetti yani dördüncü ay sonu itibarıyla, nisan sonu itibarıyla 1,1 trilyon faiz gideri ödemiş ülkemiz. Bütçedeki rakam 2 trilyon 742 milyar. Şimdi, bu tempoyla giderse 3,5 trilyona yakın bir faiz ödenecek. Bütçenin de nakit açığı 856 milyar. Bütçe açığından bahsetmiyorum, nakit gereksiniminden bahsediyorum. Nisan sonu itibarıyla bu tip bir vergiden de, tahsilinden de vazgeçildiği zaman bütçe açığımız daha da fazla artacak. Bütçe açığı, finansman yükü ve bunların nasıl yerine konulacağıyla ilgili de sıkıntılarla karşı karşıya mutlaka kalacağız. Demek ki burada önemli olan yerli üreticiyi de desteklemek olduğuyla ilgili ben de vekillerimle aynı fikirdeyim yani niçin ithalat yoluyla veya yurt dışındaki bir firmaya bu proje yapılıyor? Ben bölgemden bir örnek vereceğim Sayın Başkanım. Ben şimdi Karabük Milletvekili olarak Kardemir firmasını herkes biliyor. Hızlı tren projeleriyle ilgili finansman İngiltere'den EXIMBANK'tan sağlandığı için bu hızlı tren projelerindeki rayların British Steel'den alınmasıyla ilgili finansman şartında kredi şartı olarak konulmuş. Ne kadarlık bir alım yapılmış? 135 milyon sterlinlik yani 8 milyar TL civarında. Hâlbuki Kardemir hızlı tren projelerinde kullanılabilecek en kaliteli rayı üreten firma. İstihdam sıkıntıları var hem kârlılıkla ilgili sıkıntıları var. Yerli, millî üretimi desteklerken bu proje desteklenmemiş. Demek ki finansman şartında dışarıdan teminiyle ilgili - Oğuz Vekilim de bahsetti, Ednan Vekilim de bahsetti- bir şart konulmasına biz karşıyız, böyle bir şart konulmamalı kredi şartına. Bu finansman bulunup yerli firmalara da rahatlıkla yaptırılabilir, çok ciddi bir rakam değil, işte diyelim 1 milyar dolar olsun rakamı, maliyeti. Şimdi, örneğin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı -siz bahsettiğiniz için- IPARD'dan 200 milyon euro 18/3/2025'te bir finansman sağlıyor, kredi kullanılıyor. Tabii, burada hazine garantisiyle sağlıyor bunu. Şimdi, bu rakam rahatlıkla, IPARD da dâhil, başka taraflardan da Hazine garantisiyle bulunulabilir çünkü hazine borç üstlenim taahhüdü yoluyla 21,5 milyar dolar otoyol projelerine finansman bulmuş, bu bildiğimiz bütün otoyol, büyük otoyol projelerine. Böyle önemli bir enerji yatırımıyla ilgili de aynı finansmanı rahatlıkla bulup bu projeyi yerli ve millî olan bir şirketimize, firmamıza rahatlıkla yaptırabiliriz. Niçin yurt dışında bir firmaya yaptırıyoruz? Bu firma yurt içinden mal temin ederse, ekipman temin ederse de vergiden muaf ve kurumlar vergisinden de muaf yani bütçede ciddi bir vergi kaybımız var. Bu konuyla ilgili bir çalışma yapıldı mı örneğin? Yani bizim tahsilinden vazgeçtiğimiz vergi alacağımız ne kadar? Ben bütçede bu rakamın dikkate alındığını sanmıyorum 3 trilyon 597 milyarlık rakamda. Bu rakamla ilgili de sizden bilgi rica edeceğiz. Teknik ekipmanların yurt içinden alınması önemli, bunu bir daha vurguluyorum. Burada bu ekipmanlar Çin'den olabilir. Ha, bizde olmayan bir teknoloji gelecekse, farklı bir şey gelecekse bunu da değerlendirmek gerekir. O zaman bunun ortaklıkla yapılması yolu açılabilir. Hem uluslararası bir şirket hem yerli bir firma beraber yapabilir.

Yine, EÜAŞ'yle ilgili, bakın, yine bütçede görev zararlarımız bizim 2026 yılında 1 trilyon 389 milyar olacak. Bunun büyük bölümü kamu bankaları, BOTAŞ, EÜAŞ gibi firmalar. Şimdi, EÜAŞ'nin görev zararı ciddi boyutta. Burada EÜAŞ'de çok ciddi zararını büyütecek. Bu görev zararlarıyla ilgili de bir bütçeye sıkıntısı olacak ve sözleşmede bahsetmiştik, burada cevap verdiniz 7'nci maddeyle ilgili, daha açık yazılmasında fayda var bu sözleşmenin içeriğine Meclis onayıyla ilgili. Burada bir de geliştirici firma var. Suudi Arabistan'ın belirleyeceği firma değil mi? Geliştirici firmayı Suudi Arabistan belirliyor. Bu geliştirici firma da projeyi yapan firmaları bulabiliyor, beraber bu işi yapıyorlar ama burada Suudi Arabistan garantör değil, ben öyle anladım. Yani bu firmada bir sıkıntı olsa devlet garantisi yok ama bizde devlet garantisi var, EÜAŞ'nin garantisi var. Şimdi, bu sözleşme içeriğinde bir sıkıntı oldu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 29

Sadece 30 milyon euroluk bir teminat mektubunu verip işe başlama ve enerji üretimiyle ilgili şeyler var ama yarım kalması durumunda veya bir aksilik olması durumunda Suudi Arabistan devletinin garantisi yok. Yani burada da karşılıklılık ilkesi açısından sözleşmede bir zayıflık görüyorum ben. Bütün bunların değerlendirilmesi gerekiyor. Kamu arazisi tahsis ediliyor. Şimdi, arazilerle ilgili detay konuşmalar yapıldı.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Mümkünse, zaten birçok şey bahsedildi ya...

CEVDET AKAY (Karabük) - Bitiriyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Aynı şeyi tekrarlamaktan ziyade ilave konular varsa oraları alırsak memnun olurum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Vergi gelirinden vazgeçiliyor, uzun vadeli alım garantisi veriliyor. Arazilerin mera veya ormanlık alan oluşuyla ilgili sakıncalarımızı da belirtiyor, teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka söz isteyen arkadaşımız...

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elazığ) - Ben soru olarak değil, bir şey eklemek istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elazığ) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, kıymetli vekillerimizin tamamı aşağı yukarı bu yerlilik meselesiyle ilgili haklı olarak tedirginliklerini ifade ettiler ancak şunu söyleyeyim: Bir yatırımcı açısından bu kurulacak güneş tesisinin metal aksamları, kabloları, panelleri ya da binaları, her neyse yatırımcısı açısından bunu yurt dışından getirmek zaten makul bir şey değil. Yani burada tedarik ettiği bir ürünü zaten Türkiye'den tedarik edecektir. Yani bunu sözleşmenin içerisine yazsanız da yazmasanız da adamın kabloyu gidip Arabistan'dan buraya getirmesi onun açısından çok makul bir şey değil, 2 katı para ödeyecektir. Ancak burada bulamadığı bir teknolojiyi oradan getirecektir. Bununla ilgili de bir kısıt koymamak adına sözleşmede illa yerli olsun diye yazmak bir şey ifade etmeyecektir. Ben görüş olarak bunu söylüyorum.

CEVDET AKAY (Karabük) - Yazalım diye söylemedim onu Sayın Vekilim, dikkate alalım diye.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elazığ) - Sayın Vekilim, haklısınız, aynı kanaatteyiz. Hepimiz burada yerli ürünler kullanılsın istiyoruz ama metal aksamı takdir ederseniz ki gidip Arabistan'dan ya da başka bir ülkeden onun nakliye ücretini ödeyip gelip Türkiye'de yatırım yapması kendisi açısından ticari olarak da zaten doğru bir yaklaşım olmayacaktır, birincisi.

İkincisi, gümrük muafiyetiyle ilgili ya da işte yapılacak teşviklerle ilgili bugün yerli yatırımcı da olsa aynı teşviklerden istifade ediyor. Yani bugün siz yatırım yapıyor olsanız, yurt dışından bir makine buraya getiriyor olsanız aynı gümrük muafiyetine tabisiniz ya da kamu arazisinin tahsisiyle ilgili ya da bir...

CEVDET AKAY (Karabük) - Ama teşvik belgesi alırsanız, bunda teşvik belgesi zorunluluğu yok.

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elazığ) - Şimdi, stratejik yatırımlar... Enerji konusu stratejik yatırımların içerisindeki bütün teşvikler zaten bellidir Sayın Vekilim. Bunu siz yapsanız da yerli yatırımcı yapsa da yabancı yatırımcı yapsa da Sanayi Bakanlığının internet sitesinden girdiğiniz zaman bu teşviklerin hepsi yerli için de yabancı için de geçerli olduğunu zaten görürsünüz. Yani bugün -ben Elâzığ milletvekiliyim- Elâzığ altıncı bölge teşviklerinden yararlanan bir il. Burada yerli bir yatırımcı yurt dışından bir makine tedarik etmek istediği zaman gümrük vergisi muafiyeti onun için de geçerlidir, yer tahsisi onun için de geçerlidir, işte, SGK prim desteği onun için de geçerlidir, bunların hepsi onun için de yerli yatırımcı için de geçerlidir. Ben bu noktadaki fikrimi beyan etmek istedim Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Çok teşekkür ediyorum.

Fethan Bey, buyurun lütfen.

AHMET FETHAN BAYKOÇ (Ankara) - Efendim, ben biraz önce cevap verecektim ama yoklamaya gittiğimden dolayı şey yapamadım. Şimdi, muhalefet milletvekilleri, özellikle Sivas Milletvekili Ulaş şey söyledi... Ben buna, bu hassasiyete de ayrıca katılıyorum. Katılmakla beraber Sayın Bakan Yardımcımıza da bir soru sormak istiyorum. Eğer yapılacak bu projeler mera alanlarının üzerinde yer alıyorsa... Dünyada artık birçok güneş enerjisi sistemi uygulaması hayvancılık faaliyetlerine de aynı alanda izin verilecek şekilde yapılıyor. Belli bir zeminle arasındaki yükseklik hesap ediliyor ve hayvanların orada işte, otlaması ve o faaliyetlerin akamete uğramaması yönünde iki proje de birbirini desteklemiş oluyor. Böyle bir şey yapılabilir mi ya da böyle bir şeyin yapılması gerekli şartnamelere konulabilir mi?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Başka söz isteyen...

Buyurun lütfen Utku Bey, sonrasında da Semra Hanım tekrar size söz vereceğim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

Ben her iki Bakan Yardımcımıza, kurumlarımızın temsilcilerine, Komisyonumuza dışarıdan gelecek katkıda bulunan değerli milletvekillerimize, yine bizlere değerli birikimleriyle katkı sağlayan uzman arkadaşlarımıza ve tabii Komisyonumuzun asli üyesi milletvekili arkadaşlarımıza ve Komisyon çalışanlarına selamlarımı iletiyorum.

Şimdi, bu anlaşma uygulaması ve içeriği açısından çok sayıda tartışmalı hususu barındırmaktadır. Bu hâliyle yürürlüğe konması durumunda ülkemizin ulusal çıkarlarına zarar veren sonuçlar doğuracağı açıktır. Anlaşma ilk bakışta Türkiye'ye yabancı yatırım getiren sıradan bir iş birliği girişimi gibi görünse de detaylı incelendiğinde gerek Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti gerek ülkemizin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 30

yerli güneş enerjisi yatırımcıları açısından yanıtlanması gereken çeşitli soruları ortaya çıkarmaktadır. Anlaşmada yabancı yatırımcıya sağlanması öngörülen tavizlerin fazlalığı iktidarın, AKP iktidarının son on yıldır kendilerine ağır vergiler yüklediği yerli güneş enerjisi yatırımcılarının içinde bulunduğu şartlarla kıyaslandığında bu anlaşmanın yabancı sermayeye alan açarken yerli sermayenin önünü kesmesi açısından gerçek bir kapitülasyon niteliği taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye avantajlı coğrafi konumu nedeniyle güneş enerjisi yatırımlarının yoğun biçimde gerçekleştirildiği bir ülkedir. Ülkemizin kurulu güneş enerjisi gücünün çok büyük bir bölümü de kendi üreticilerimiz ve tedarikçilerimiz tarafından inşa edilmiştir, az önce de açıklandı. Bu anlaşmada Türkiye'nin toplam güneş enerji kapasitesinin yüzde 10'unu aşan bir diliminin bir yabancı işletmeye üstelik alım garantili olarak teslim edilmesi vardır. Hükümet az önce de söyledim yerli üreticilerden çok ağır miktarda vergiler almakta, üreticinin kârının neredeyse yüzde 70'ine el koymaktadır. Mevcut tarifeye göre güneş santrali sahipleri aşağıdaki ödemeleri devlete yapmak yükümlülüğündedir; sistem kullanım bedeli kilovat başına 208 kuruş, gelir vergisi yüzde 25, KDV yüzde 20, yıllık işletim ücreti.

Son düzenlemelerle Hükümet hâlihazırda güneş enerjisi yatırımlarından ticari gelir elde eden firmalara baskılarını bireysel tüketicilere kadar da indirmiştir. Kendi özel konutunda ihtiyaç fazlası güneş elektriği üreten şahıslara dahi neredeyse ceza kesilmekte ve fazla üretim bedeli başlığıyla konutlardan para talep edilmektedir.

Uluslararası anlaşmanın kabulüne dair kanun teklifi metninin gerekçesinde yer alan "Böyle bir dönemde ülkemiz enerji arz güvenliğinden taviz vermeden enerjide dışa bağımlılığımızı azaltacak ve net sıfır emisyon hedefine ulaşılmasını temin edici politikalar yürütmektedir. Bu politikaların önde gelen unsurlarından biri yenilenebilir enerji kaynaklarından azami düzeyde faydalanılmasıdır. Başta güneş, rüzgâr olmak üzere bu kaynakların ulusal enerji tüketimindeki payının artırılmasıyla yerli ve yenilenebilir kaynaklarımızın ekonomiye kazandırılması hedeflenmektedir." ifadeleri gerçekleri yansıtmamakta, Hükümet sadece üreticiyi değil, tüketiciyi dahi caydırıcı politikalar izlemektedir.

Böyle bir ortamda çok sayıda vergi muafiyetiyle Türkiye'de güneş enerjisi santrali kurma iznine sahip olması bir şirketin Hükümetin kendi üreticilerinin aleyhine bariz bir çifte standarda işaret etmektedir.

Anlaşmanın 2'nci maddesi üçüncü fıkrasında belirtildiği üzere Suudi Arabistan'dan gelecek yatırımcı şirketin kuracağı her 2 güneş enerjisi santralının kapasitesi ve sonrası fazlalardaki hedeflenme mevcut gücün yüzde 10'una tekabül etmektedir. Yine, dördüncü fıkra üzerinde anlaşıldığı takdirde 3 bin megavata kadar artırılacak faz 2 projelerinin yapılmasına izin vermektedir. Üstelik 2'nci madde beşinci fıkrada aktarıldığı üzere faz 2 projelerinin kurulması sonrası yapılacak alımlarda aradan geçen zamanda elektrik piyasasındaki dönüşümler dikkate alınmadan anlaşmanın yürürlüğe girdiği ilk dönemin şartları ve tarifeleri esas alınacaktır. Bu hükmün ileride Türkiye'yi zararını alım yapmak durumunda bırakacağından endişe duymaktayız.

Güneş enerjisi santrallerini inşa edecek geliştirici şirketin statüsünü ve haklarını tanımlayan 4'üncü maddenin birinci fıkrası (a) bendi geliştirici firmanın Suudi Arabistan şirketi olarak muamele göreceğini beyan etmekte, geliştirici üzerinde Türk hukukunun ve Türkiye'nin yargı organlarının denetimini tartışmalı hâle getirmektedir. (C) bendi ise Suudi Arabistan tarafına geliştirici şirketi tayin etme yetkisi vermekte fakat Suudi Hükümetine bu şirkete ait yükümlülüklerden muafiyet tanımaktadır. Hükme göre Türk tarafı sadece kendi takdirine bağlı olarak geliştiricinin onaylanmasına ilişkin kararını Suudi Arabistan tarafına bildirecektir. Ticari esaslara göre faaliyet gösteren geliştirici Suudi tarafını temsilen hareket etmeye yetkili değildir. Burada Türk tarafının geliştirici şirketi seçme hakkı bulunmadığı gibi, bu şirketi reddetme hakkının yer alıp almadığı da muğlaktır. Türk tarafının Suudi Hükümeti tarafından tayin edilen geliştirici şirketi hangi şartlarda reddedebileceği, reddetmesi durumunda yeni bir şirketin ne şekilde belirleneceğine dair hükümler de bulunmamaktadır.

5'inci maddenin (4)'üncü fıkrası geliştirici Suudi firmasını Türkiye'de enerji piyasasında ileride oluşacak değişikliklerden muaf tutacak bir düzenlemeyi içermektedir. Yerli üreticiler için her geçen yıl üretim ve satış şartlarını zorlaştıran, vergileri arttıran Hükümetin bu kararı Suudi firmasına verilen ayrıcalıkları daha da ileri taşımaktadır. Aynı maddenin (5)'inci fıkrası "Her bir Santral ile ilişkili çevresel katkılar, ilgili Ulusal Mevzuata bakılmaksızın, her bir Proje Şirketi ile Alıcı arasında geçerli maliyetler ve vergiler düşüldükten sonra net, elli-elli esasına dayalı, eşit olarak paylaşılacaktır." hükmüyle Türk tarafı aslında tamamını geliştiricinin üstlenebileceği bir sorumluluğun yarısını üzerine almaktadır. (6)'nci fıkra içerisinde yer alan hükümler Türk tarafı ve Suudi geliştirici arasındaki her bir yatırım anlaşması, arazi sözleşmesi, elektrik satın alma sözleşmesi kapsamında yaşanabilecek uyuşmazlıkların uluslararası tahkim yoluyla çözülmesini öngörmektedir. Normal şartlarda yabancı yatırımcılar hususundaki uyuşmazlıkların tahkimde çözmek makbul olsa da Türk tarafının Suudi yatırımcılara bu kadar avantaj ve muafiyet tanıdığı bir anlaşmada Türkiye'nin kendi sınırları içerisindeki yatırım konusunda söz sahibi olmaması dikkat çekici, uyuşmazlıkların taraflar arasında dostane diplomatik görüşmeler yoluyla çözülmesi opsiyonunun neden tercih edilmediği merak konusudur. Bu ilke anlaşmanın 11'inci maddesinde belirtildiği üzere, anlaşmanın yorumuna dair uyuşmazlıkların çözümü söz konusu olduğunda geçerli olup asıl maddi uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda devre dışı bırakılmaktadır.

Elektrik satın alma anlaşmalarını düzenleyen 7'nci madde mevcut hâliyle yalnızca Suudi tarafın avantaj sağlayan, Türkiye'ye maddi açıdan külfet oluşturabilecek birçok unsur içermektedir. Öncelikle anlaşma kapsamındaki Faz 1 Projeleri incelendiğinde Sivas ve Taşeli Güneş Enerjisi Santrallerinin planlama dâhilinde olduğu görülmektedir. Her biri 1000 megavat kurulu güce sahip olacak bu santraller için euro bazlı ve otuz yıl süreli bir alım garantisi sunulmaktadır. Ödeme yapısı çerçevesinde ilk beş yıl için daha yüksek, takip eden yirmi yıl içinse daha düşük bir fiyatlandırma modeli öngörülmüştür. Buna göre, Sivas GES için ilk beş

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 31

yıl boyunca megavat başına 47,5 euro, sonraki yirmi beş yıl için ise 23,415 euro alım fiyatı garanti edilmiştir. Taşeli GES projesinde ise ilk beş yıl için 47,5 Euro yine, sonrasında ise 19,950 euro olarak belirlenmiştir.

Burada bir ara vererek Sayın Bakan Yardımcısının dikkatini bir konuya çekeceğim; belki görmüştür, basında da yer aldı. Şimdi, elimde Enerji Bakanı Sayın Alparslan Bayraktar'ın 3 Şubat tarihli basın açıklaması var, bu anlaşmanın, bahsettiğiniz anlaşmanın Suudi Arabistan'da imzalandığı gün. Bu anlaşmada Sayın Bayraktar diyor ki Sayın Bakan: "Biz yirmi beş yıl boyunca bu fiyattan elektrik alacağız; Taşeli için 1,995, Sivas için 2,3415." Yirmi yıl boyunca elektrik alım yapılacağını söylüyor yani şubat ayında Sayın Bakanın Suudi Arabistan'da Türkiye'ye, dünyaya açıkladığı metinde yirmi beş yıl boyunca alınacak fiyattan bahsedilmekte ama bizim önümüze gelen anlaşmada otuz yıllık bir anlaşmadan bahsediyoruz ve ilk beş yılında Sayın Bakanın bahsettiği rakamlar bulunmamakta, tam tersine, yüksek rakamlardan bahsediliyor. Bu noktada, Türk kamuoyuna açıklarken bu anlaşma "Tarihî anlaşma." diyen yapılırken ortaya çıkıyor ki tarihî bir ek fatura var. Sayın Bakanın açıklaması mı doğru, önümüze getirdiğiniz metin mi doğru? Buna da yine muhtemelen söz aldığınızda şey yapacaksınız çünkü siz de bulabilirsiniz, Bakanlığın sitesinde de olduğunu tahmin ediyorum bu açıklamanın. Burada beş yıl için verilecek ilk beş yılın fiyatları Sayın Bakan tarafından duyurulmamıştır. Bilinçli midir, bilinçsiz midir, sonradan mı beklenmiştir, ben bunu bilemem ancak bir milletvekili olarak bunu sormak benim zaruri sorumluluğumdur. İnşa edilecek santrallerden üretilen elektrik enerjisi otuz yıl süreyle EÜAŞ tarafından satın alınacak, bu alım işlemi al ya da öde esasına dayalı olacak yani ihtiyaç olmasa da ödeme yapılacaktır.

Kolaylaştırıcı hükümleri düzenleyen 8'inci maddenin (4)'üncü fıkrası proje şirketleri "Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde mümkün ve mevcut olduğu ölçüde yerli iş gücü, mal ve ulusal hizmetlerin kullanılmasına azami gayret gösterecek ve yerleştirme fırsatlarını araştıracaktır." şeklinde bir hüküm içeriyor olsa da geliştirici Suudi şirketinin personel seçiminde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını tercih etmesi hususunda bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

Bir yabancı yatırımcıya azami düzeyde kolaylık sağlandığı bir durumda Türk...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Utku Bey, müsaadenizle, ben tekrar bir şeye gireyim. Zaten bunların birçoğunun tamamının üzerinden geçtik aslında yani ilave varsa...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Tabii ama bir derli toplu kayda geçsin diye...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yoksa Semra Hanım oradan isyan ediyor bak "Sıra bana ne zaman gelecek." diye.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Tabii; gelecek, gelecek.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Herhâlde sayfa sayısı fazla ki sayfaları sayıyor.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bir yabancı yatırımcı azami düzeyde kolaylık sağlandığı bir durumda Türk tarafının karşı taraftan en azından belli bir yüzdelik oranda TC vatandaşının istihdamını talep etmemiş olması büyük eksiklik. (5)'inci fıkra yabancı personel istihdamını mümkün kılmakta, yerli ve yabancı çalışanların sayısı ve oranına yönelik sarıh bir hüküm belirtilmemektedir. Türk Hükümeti Suudi Hükümetinin bir mali sorumluluk üstlenmediği bu anlaşmada kamu eliyle otuz yıl boyunca alım garantili elektrik üretimi için kendi topraklarında bir Suudi girişimci firmaya güneş santrali kurdukmakta, kapasite tahsis etmektedir. Alım garantili sözleşmeden doğan alacaklarının EÜAŞ tarafından zamanında ödenmemesi hâlinde devlet sorumluluk alacaktır. 8'inci maddenin (7)'nci fıkrasına göre Suudi Hükümetinin mali sorumluluk almadığı anlaşmada garantili elektrik alım sözleşmesi kapsamında proje şirketine ödenmesi gereken bedel vadesini otuz gün süre açtığı hâlde ödenmemişse ya da EÜAŞ özelleştirilmişse, iflas etmişse, tasfiye ya da yeniden yapılandırma kapsamına girmişse alıcı konumundaki EÜAŞ'ın mali yapısı, sahiplik oranı varlığı değişmişse Türk Hükümeti devreye girecektir. Altı ay içinde Suudi şirketinin alacakların aksamaması için kredi itibarına sahip teknik ve finansal yeterliliği olan başka bir alıcı tüzel kişiyi EÜAŞ yerine atayacaktır.

Normal şartlarda ulusal çıkarlara uygun olduğu takdirde ticaret ve yatırım konularında bir yabancı ülkeye "en gözetilen ulus" statüsü tanınarak avantajlar sağlanabilir fakat yabancı yatırımcıya avantajlar sağlandığı durumlarda dahi yatırımcıya ilave maliyeti olmayan konularda ev sahibi ülkenin ihtiyaçlarını gözeterek düzenlemeler öngörülebilir. GES'lerin yatırım planında en azından gerekli malzemelerin Türkiye'de dünya standartlarında oldukça yüksek kalitede üretilen güneş panelleri bulunduğunu hatırlatarak Türkiye'nin yerli üreticilerinden tedarik edilmesini öngören bir maddenin dahi olmaması yine dikkat çekicidir.

Teşvikler, vergilendirme, döviz ve muhasebe yükümlülüklerini düzenleyen 10'uncu madde yerli güneş enerjisi yatırımcılarının mahrum bırakıldığı yüksek avantajlı yatırım olanağını Suudi geliştirici firmaya sağlamaktadır. Öncelikle, anlaşma kapsamında yatırımı gerçekleştirecek Suudi şirkete ücretsiz arazi tahsisi yapılmaktadır. Proje şirketleri arazi haklarının temin edilmesi, kiralanması ve kullanım için herhangi bir bedel ödemeyecektir. İrtifak, kamulaştırma, mera vasıf değişikliği ve orman izinleri gibi gerekli tüm arazi hakları EÜAŞ tarafından kendi adına edinilecek ve tescil edilecektir. Devlete ait taşınmazlar ile orman arazileri üzerinde kullanım izinleri ise kırk dokuz yıl süreyle tesis edilecektir. Ayrıca, santral sahasının 500 metre yarıçapı dâhilindeki her türlü yapılaşma Türk makamlarının onayına tabi tutularak santralin operasyonel güvenliği koruma altına alınacaktır. Yatırımcı şirketlere yani standart süreçlerin oldukça üzerinde vergi avantajları da sunulmaktadır. Herhangi bir yatırım teşvik belgesi alınmasına gerek duyulmaksızın kurumlar vergisi teşviki doğrudan uygulanacaktır. Proje için ithal edilecek her türlü ekipman KDV, ÖTV'den muaf tutulacaktır, yedek parça ve sarf malzemesi dâhil. Ekipman ve malzemelerin yurt dışından temin edilmesi durumunda da KDV muafiyeti hakkı tanınmıştır. Projelerin geliştirilmesi, inşası ve işletilmesiyle ilgili belgeler ticari işletmeye geçiş tarihine kadar yine damga vergisinden istisna edilmiştir.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 32

Anlaşmanın hukuki mimarisi dikkatle incelendiğinde, otuz ile kırk dokuz yıl boyunca Türkiye'nin egemen düzenleme yetkisini, yargı yetkisini ve mali yükümlülük çerçevesini özel bir hukuki rejime tabi kılan bir yapıyla karşılaşılmaktadır. Anlaşma, yapısı itibarıyla bir enerji yatırım sözleşmesinden çok daha geniş bir hukuki rejim inşa etmektedir. Anlaşmaya konu yatırımların doğrudan yabancı yatırım niteliği taşımasının hukuki ve politik sonuçlarına bakıldığında ikili yatırım sözleşmesiyle çok uluslu şirketlerin Türkiye'ye çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Çok uluslu enerji şirketlerini Türkiye'de yatırım yapmaya ikna edebilmek adına yatırımın ekonomik ve politik riskleri azaltılmaya çalışılmaktadır. Politik riskin azaltılması demek Türkiye'deki hukukun çok uluslu şirketleri ikna edebilmek adına esnetilmesi, bu şirketlere özgü istisnai rejimlerin inşası anlamını taşımaktadır. Anlaşma ulusal mevzuatın belirli alanlarda fiilen askıya alınmasını sağlayan bir hukuki istikrar parantezi, yatırımcı-devlet anlaşmazlık çözümünün tahkim yoluna tabi tutulması, otuz yıl boyunca döviz cinsinden sabitlenen bir tarife düzenlemesi, kamu arazilerinin bedelsiz tahsisi ile geniş çaplı vergi, harç, resmî muafiyetleri yasama denetimini büyük ölçüde dolanan değişiklik mekanizması ve yerli yatırım ile iş gücü noktasında bağlayıcı olmayan hükümleriyle "dışa bağımlılığı azaltma" söylemiyle çalışmaktadır ve sorunludur. Anlaşma kapsamında proje şirketinin yabancı yatırımcı olarak nitelendirilmesi sağlanarak iç hukukta yargı yolunun devre dışı bırakılmasının önü açılmaktadır. Bu husus, uluslararası yatırım hukuku kapsamında Türkiye'nin egemen düzenleme alanını daraltmaktadır. Literatürde "düzenleyici çekingenlik" olarak kavramsallaştırılan bu durum devletleri uluslararası uyuşmazlıklara yol açabileceği korkusuyla etkin düzenlemeler ve denetimler yapmaktan geri duracakları bir pozisyona itmektedir.

Anlaşmanın, yine, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kanununu ve bu Kanun'a ilişkin ikincil düzenlemeler hariç olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallere ilişkin ulusal mevzuatın projelere ve her bir proje şirketine uygulanacak olması, Suudi şirketler lehine istisnai rejim öneren bu düzenlemeye göre YEK kanununun ikincil düzenlemeleri bu projelere uygulanmayacaktır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar diyor ki "Utku Bey eski performansını yakaladı."

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Aynı koşullarda Türkiye'de yatırım yapan diğer özel şirketlere 5346 sayılı Kanun ve bağlı mevzuat uygulanırken Suudi yatırımcılara kişiye özel hukuk düzenlenmektedir. Belirli bir yatırım için tahsis edilmiş, sadece o yatırıma uygulanacak özel bir hukuki rejim kurulmaktadır.

Anlaşmanın tanımları içeren 1'inci maddesinin (31)'inci fıkrasıyla 5346 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesine atıf yaparak YEKA'lar tanımlanmış, (34)'üncü fıkrada ise sahalar YEKA'larda yer alan ve koordinatları yatırım anlaşmasına verilecek olan sahalar olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan hareketle anlaşmada öngörülen projeler YEKA'larda gerçekleştirilecek ancak 5346 sayılı Kanun'da bu alanların tahsisinde ve işletiminde uygulanması gereken rejim devre dışı bırakılacaktır. Böylelikle 5346 sayılı Kanun'un yatırımcıyı bağlayan hukuki yükümlülükleri yönünden istisna rejimi kurulmuştur. Söz konusu projelerin YEKA mevzuatından muaf olarak kurulmasının Suudi şirkete yukarıdaki maddelerde bahsedilen avantajların yanında rekabet ve ihalelerden muafiyet sağlaması, ileride iç hukuk açısından da Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı olumsuz emsaller yaratma potansiyeline sahiptir. Şayet YEKA mevzuatı uygulansaydı yatırımcı bu alanı ihale yoluyla ve en düşük tarifeyi sunması ihtimalinde alacakken anlaşmada sahanın tahsisi de dâhil birçok aşamada ihalesiz faaliyet imkânı öngörülmektedir. Suudi hükümetinin belirleyeceği tek bir şirketin bu nitelikte bir yatırım yapması ticarete rekabeti düzenleyen hiçbir iç hukuk mevzuatıyla bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, bu anlaşma enerji bağımsızlığı, kamu maliyesinin korunması, anayasal egemenlik, çevre adaleti ve demokratik denetim gibi birçok siyasi başlıkta sakıncalar içermektedir. Partimizin yenilenebilir enerji geçişinin yerli sanayi, enerji kooperatifleri, belediye yatırımları ve kamu üretimi temelinde kurulması gerektiği tezinin tam karşısı bir mimari oluşturulmuş ve AKP iktidarının özel ilişkilere sahip olduğu bir ülkenin tek bir yatırımcı şirketine tahsis edilmek istenmiştir. Enerjide dışa bağımlılık olgusu sadece enerji kaynağı yönünden dışa bağımlılığa indirgenmemelidir. Enerji kaynağının kullanımı noktasında egemenlik ve yetki haklarına sahip olunabilmesi için finansman yönünden de bağımsız olmak gerekmektedir. Çok uluslu şirketler eliyle yönetilen bu süreç, yerli ekipman ve iş gücü kullanımını dışlarken hukuku dönüştürmekte ve idari mekanizmaları devre dışı bırakmaktadır. Rekabet koşullarının kaldırıldığı, hukukun esnetildiği ortamda döviz kuruyla alım garantileri yapılması temel bir kamusal hak olan elektriğe ucuz erişim hakkını da ihlal etmektedir. Anlaşma enerji bağımsızlığını güçlendirmek bir yana yeni bir dışa bağımlılık biçimi yaratmaktadır. Bu yönüyle Türkiye'de hâlihazırda gelişmiş bir yerli, yenilenebilir enerji ekipmanı üretim kapasitesi bulunması gerçeğiyle de örtüşmemektedir. Bu açıdan anlaşma sadece dışa bağımlılığı azaltmamakla kalmamakta, var olan yerli sanayi kapasitesinin gelişimini de sınırlamaktadır.

Yukarıda sıralanan hukuki, mali, çevresel ve egemenlik boyutlu itirazlarımız hep bir arada değerlendirildiğinde bu uluslararası anlaşmanın mevcut hâliyle kabul edilmesi çok ciddi sakıncalar doğuracaktır. Daha önce milletvekillerimiz tarafından, gerek Sayın Namık Tan gerek Sayın Yunus Emre ve diğer sözcülerimiz tarafından vurguladığımız şekilde, bu anlaşmanın bir alt komisyon kurularak tüm hususları, özellikle de yerli üreticinin nasıl dezavantajlı duruma geldiği noktasında ve yine, yerli imkânlarımızın kullanımı -ekipman anlamında olsun, diğer imkânlarımız anlamında- incelenerek tekrar ele alınmasını gerekli buluyoruz; bu noktada, bir kere daha hatırlatıyoruz.

Yine, birkaç milletvekilimiz, Sayın Oğuz Üçüncü Milletvekilimiz de aslında vurgu yaptı, etki analizini ben bir kere daha hatırlatmak istiyorum, Komisyon üyelerimizin kafalarında yine sağlıklı bir kanaat oluşması anlamında hâlâ bir etki analizi önümüze konmuş değil. Aslında, keşke, anlaşmayla birlikte bize gönderilmiş olsaydı Bakanlık tarafından, gerek Dışişleri gerek Enerji Bakanlığı tarafından ama şimdi, yine, bu imkân bulunmaktadır. Bu etki analizinin de yine bize sunulması ve az önce ifade ettiğim, Enerji

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 33

Bakanının yirmi beş yıllık fiyat açıklamasıyla önümüze gelen anlaşmada özellikle de beş yılının daha yüksek oranda olduğu ve tabii ki maliyeti artıran bu çelişkinin de yine, 3 Şubatta Sayın Bakanın ortaya koyduğu alım taahhüdüne ilişkin elektriğin faturasının 1,9 milyar euro yani maliyetinin ama 30 Nisanda Meclisimize sunulan anlaşmada bu miktarın bahsettiğim beş yıllık artışlarla 2,73 milyar euroya çıktığı yönündeki değerlendirmelerin yani 1 milyar dolarlık bir ek faturanın, Sayın Bakanın açıkladığı rakamların dışına çıkan bir ek faturanın da izahı noktasında ben Sayın Bakan Yardımcılarımızdan bilgi talep etmekteyim.

Anlayışınız için teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Ben üç yıldır Utku Bey'i hep savunuyordum böyle, Utku Bey'in ne kadar uzun tuttuğuyla alakalı. Ben de diyordum ki "Haksızlık yapıyorsunuz Utku Bey'e, ben hiç şahit olmadım." Dolayısıyla, bugün Utku Bey onu ispatlamış oldu ama teşekkür ediyorum.

Semra Hanım, buyurun lütfen.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Sayın Başkanım, teşekkürler.

Aslında ben çok kısa bir iki şeye değinmek istiyordum, normalde söz almayı düşünmüyordum ama bu projenin yapılacağı alanlara dair, alanların çevresel etki değerlendirmelerine dair bir iki şey söylemek istiyorum.

Şimdi, şunu çok iyi biliyoruz: Birçok yerde aslında GES'ler yapılıyor, hâlihazırda yapılan projeler de var, başvurularının olduğu ya da yeni hayata geçecek projeler de var ancak yerli-yabancı sermaye ayırımına girmeden, girmeksizin bu projelerin esasında nerelerde yapıldığı, oradaki hayatı, yaşama nasıl etkileyeceği, halkın rızasının olup olmadığı meselesi bence çok kritik bir nokta. Az önce sayın vekillerimizden bir tanesi bu yapılacak projeler ayakları yüksek bir şekilde yapılıp aslında hayvancılığı etkilemeyeceği, hayvancılık faaliyetlerini etkilemeyeceğini söyledi. Ancak şöyle bir boyutu var onun da oradaki yüksek ısınmanın süreç içerisinde bir kuraklığa yol açıp açmayacağı etkisinin de bir kere, değerlendirilip ona göre bir projenin olması gerektiği üzerinden birçok şeyin değerlendirmeye muhtaç olduğu bir çalışma önümüzde duruyor aslında, bir proje önümüzde duruyor. Ben sadece çok bariz, ufak bir örnek vermek istiyorum: Şimdi, biz yabancı bir sermayenin Türkiye'ye girme meselesi üzerinden bugün burada toplandık ancak yerli şirketlerin de yaptığı projelerin bu anlamda bu hassasiyetleri gözetilen bir yerde durmadığıyla ilgili örnekler de var. Bitlis'te Adilcevaz ilçesinin Çanakyayla köyünde Vahit Kiler'in -eski dönem, önceki dönem AKP'nin milletvekillerinden- onun şirketinin şu anda çok büyük çaplı, Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük GES projesi olarak bildiğimiz projeyi hayata geçirmeye dönük bir girişimi var ve dava sürecinde. Şimdi, burada aslında şöyle söyleyeyim: Tarım Bakanlığına ya da oradaki tarım bölgesinin doğal koruma alanı olarak ilan edildiği alan içerisinde birçok ekolojik tahribata yol açacak projenin hayata geçirilmesine dair çok ciddi bir ısrar var. Biz de bunu şöyle ifade ediyoruz: Yani, evet, yenilenebilir enerji önemlidir, ülkeye katkıları, evet, vardır, temiz enerji noktasında birçok olumlu bulduğumuz yanı da vardır ancak bu projelerin atıl alanlarda yapılması üzerinden bir tasarrufun olması gerektiğini düşünüyoruz. En azından hayvancılığı, tarım faaliyetlerini, oradaki yaşayan insanları göçertmeyecek düzeyde olan bir yaklaşımın olması çok önemli. Bu yüzden, bunların gözetilerek esasında herkesin içinin rahat olduğu bir çalışmaya ya da bir proje hayata geçirilecekse biz de buna elbette "Evet." deriz.

Bu noktaların bence tekrardan gözden geçirilmesi gerektiğini ve bunlar gözden geçirildikten sonra bu anlaşmanın geçirilmesi gerektiğini tekrardan dile getirmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Bugün özel bir gün herhâlde, misafirlerimiz önceki ev sahiplerimiz.

Ali Bey de burada, hoş geldiniz tekrar.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Sağ olun Sayın Başkanım.

Herkesi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Talih Bey diyor ki "Yaş olarak en büyüğünüz benim. Dolayısıyla, en son sözü de ben alayım ve kifayetimizakere diyelim."

Buyurun lütfen.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum ben de.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biz teşekkür ederiz.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Bugün çok önemli bir konuyu tartışıyoruz. Bütün arkadaşlarımız bahsettiler, aynı şeyleri ben de tekrar etmek istemiyorum. Yani burada her şey belli "arazi bedava" diyoruz "Vergi yok." diyoruz "İhale yok." diyoruz "Türk mahkemeleri devre dışı" diyoruz; hep bu sorunlar belli. Ben sizin bu konudaki hassasiyetinizi biliyorum. Arkadaşların, herkesin de bu konudaki... Bizim taraf, sizin taraf diye ben ayırmıyorum, hep beraber...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Ülkenin menfaatleri açısından baktığımız zaman bu tür şeylere çok önemlidir. Yani yurt dışından bir sermayenin gelişi öyle hemen çok basit değil, onunla uğraşmak lazım, altyapısını yapmak lazım, okşamak lazım, işte burada yatırım olacak, teşvik olacak, istihdam olacak, üretim olacak, zor yani basit gözüküyor. Ben bunun için derhâl bir alt komisyon kurulmasında büyük fayda var diye düşünüyorum. O yüzden, uzatmayacağım detaylı olarak. Bilirkişiler daha teknik bilgileri bize verirse hassas bir konu olduğu için herkes önemsiyor, ben de konuyu önemsiyorum. Yalnız, bu konuda şöyle bir şeyim var benim:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 34

Bu uluslararası sermayenin Türkiye'ye gelişinde yani Ukrayna-Rusya savaşının, İran- İsrail ve Amerika'da savaşının Türkiye'nin politik anlamda yönünü değiştirdiği, önemli olduğu kanaatine varıyorum kendim. Yani sermaye, uluslararası sermaye yüzünü Türkiye'ye biraz daha çevirdi gibi, benim böyle bir hissiyatım var, algım var. Bu son derece önemlidir, bu bir başlangıçtır. Rusya-Ukrayna'ya savaşın başlamasından bu yana bu gelişmeler buraya gelmiş olabilir ve hatta, İsrail ve Amerika'nın İran'a savaşı buraya getirmiş olabilir. Bu sermaye akışının, yatırımların ben bundan sonra daha hızlı olacağına inanıyorum. Türkiye güvenli ülke konumuna doğru geliyor. Ben uluslararası boyutta baktığım zaman dış politikada böyle görüyorum. Bu savaş algısının bize yönelik böyle bırakımı olacak, sermayesi olacak, artı sermaye bırakacak, öyle değerlendiriyorum. Bu açıdan da bakılmasına önem veriyorum, bir de böyle bakılmasında fayda var diyorum.

Herkesi yorduk, biz de yorulduk sayılır. Sayın Başkanım, bu saatlere kadar biz kalmıyorduk, daha erken dağılıyorduk, yine de yorulduk demeyelim ülke için. İnşallah bu alt komisyon kurulursa hep beraber bunu tamamlarız diye düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Çok teşekkür ediyorum.

Sabırlarınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

Son derece aslında kıymetli değerlendirmeler var, oldu ve aynı zamanda da ciddi sorular da var.

Bakan Yardımcılarımıza ve ilgili kurumlarımızın temsilcilerine söz veriyorum.

Buyurun lütfen, söz sizde.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle sizlerden gelen "feedback"ler bizim için önemli ve kıymetli. Bunların yorumlanması ve bize katkı anlamında sunmuş olduğunuz fikirlerinizden dolayı teşekkür ediyorum.

Fakat genel anlamda bir okunmuş farklılığımız var. Şimdi, özellikle tartışmalar yerlilik üzerinde yoğunlaşıyor. Elimizdeki metin yerliliği sınırlayan bir metin değil, yerli kullanılmaması durumunu da düzenleyen bir metin değil. Şimdi, bizim YEKA ihale şartnamelerimize bakmış olanlar şunu görebilir: Orada bir oranda yerlilik şartımız vardır. Bunun sağlanması ihalenin temel şartıdır fakat bunun değişik gerekçelerle sağlanamaması durumu da ayrıca düzenlenmiştir. Yani bir olağanüstü durum, grev, lokavt gibi bir problem olduğunda bunula alakalı hususlar yine ihaleyi yapan bakanlık ile ihaleyi alan şirket arasında yapılacak bir düzenlemeyle yine sınırlı bir şekilde belirli yüzdesine kadar yönetilebilir. Şimdi, biz burada neden bir sabit oran yerlilik koymadık? Birincisi şu: Mesela, geçtiğimiz yıl kanat sektörü, Türkiye rüzgâr kanat sektöründe önemli bir grev yaşandı. Grev sunucu bir kanat firması iflas etti ve bizim daha önce yaptığımız YEKA şartını yerine getiremeyen bazı şirketler bizden gelip "Ya, iflas var, üretim yok, yerli tedarik edemiyoruz. Bu konuda ihale şartnamemizde sıkıntı var." deyip çözüm istediler. Tabii ki şimdi bu yatırım sürecinde uluslararası bir anlaşmada temel amacımız bizim minimum sorunla karşılaşılması, minimum, asgaride bu şablonu bozabilecek hususlar yer alsın. Yani biz buna "contingency" diyoruz yani belirsizlikleri mümkün olduğunca giderelim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Neredeyse "Paneli biz takalım." diyeceksin Sayın Bakan Yardımcım.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Böyle bir şey demedim Sayın Vekilim.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Vallahi öyle diyorsun ya!

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arkadaşlar, şimdi, bakın, biz saatlerce konuşuyoruz, müsaade edelim Bakanlık değerlendirmesini ve cevaplarını versin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, ben hâlihazırda bir analogi yapmaya çalışıyorum. Burada yerlilik anlamındaki getirdiğimiz düzenleme yerlilik endişemizin olmaması gibi bir husus değil. Biz yaklaşık on beş yıldır yerli aksam destekleme mekanizmasıyla 1,3 milyar dolara yakın parayı yerli sektöre aktarmış bir Bakanlığımız. Tabii ki burada da bunu önemsiyoruz. Tabii ki bunun da sağlanması bizim önceliklerimiz arasında ancak muhtemel bir olumsuzluk yaşandığında anlaşmanın icra edilmesini de felç etmek istemiyoruz. Onun için yerlilik... Bakın, bu anlaşmanın hiçbir satırında "Yerlilik aranmaz.", "Yerlilik aranmayacaktır." gibi hüküm yok. Diyoruz ki: "Yerli konusunda şirket azami elinden geleni yapacaktır." Eğer ticari anlamda, proje anlamında yerlileşme mümkün oluyorsa zaten şirket bunu doğası gereği yapacak. Yerlilikle alakalı bizim yaklaşımımız projede herhangi bir komplikasyona sebebiyet vermemesi için bir belirleme yapılmamasıdır bu metin içerisinde. Yoksa yazarsınız ama icrada tikanırsınız, icra ederken bir problemle karşılaştığınızda yatırım başarısızlıkla sonuçlanır.

Diğer husus, "Vergilerden vazgeçiyoruz..." Bir vergiden vazgeçmiyoruz. Şu anda bu proje olmadığı için bir vergi yükü yok zaten. Vergilerden vazgeçmiyoruz ama bütün bunların dışında da teşvikler ve benzeri hususlar dikkate alındığında ben şöyle bir bilgilendirme yapmak istiyorum: En basitiyle bir projenin fizibilite etüdünü yaparken yıllar itibarıyla yatırım sürecindeki yapacağınız harcamalar, işletme sürecindeki işletme giderleriniz yan yana dizilir. Akabinde, bununla ilgili, bu projeye ilgili diğer giderler, vergi, resim, harç vesaire, yine yıllar itibarıyla yan yana dizilir, onan altında da gelir unsurlarınız, gelir kalemlerinizi yazarsınız yan yana dizersiniz. Gelir ve giderlerinizden hareketle bu projenin "ROI"si dediğimiz geri dönüş oranları ya da net bugünkü değerleri hesaplanır. Projenin belirli bir oranda bunu sağlıyor olması durumu projenin fizibil olduğunu gösterir. Siz buraya ne kadar gider unsuru eklerseniz projenin dönüşü uzar, birim maliyeti yükseltmek durumunda kalırsınız. Ne kadar gelir unsur eklerseniz projenin dönüşümü hızlanır. Şimdi bu teknik bir konu, bunu ister enerji projeleri için yapın, ister demir yolu projeleri için yapın, ister başka bir proje yapın, bunun şekli şemai, içeriği, mantığı değişmez. Zaten bunun finans kurumları da sizden istiyor, finans kurumları da yapıyor. Biz şimdi aldığımız bir vergiden vazgeçmiyoruz fakat koyduğumuz her vergi bu fizibilite etüt raporunun bir gider unsuru olacak. Koyalım mı? Koyalım. Asıl burada yazdığımız şey vergi koyulması ya da koyulmaması da değil yatırımcının önünü görmesi. Şöyle varsayalım:

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 35

"Bir vergiyi şu oranda uygulayacağım." dediğim zaman yatırımcı için bir sorun yok çünkü artık o belirsizlik gitmiştir, onu oraya koyacak, o da fiyata yansıtacak. Fakat asıl sorun şu: Yatırım devam ederken ya da işletme süresi devam ederken o gün bu planlamayı yaptığınızda, fizibilite etütlerini hazırladığınızda olmayan bir vergi ya da başka türlü bir gider unsurunun sisteme gelmesi durumu, işte bizim bu yaptığımız teşvik ve vergilendirme mekanizmasındaki hususlar yatırımcı önünü görsün, neyle karşılaşacağını görsün, bütün bunların üstüne zaten bize sunduğu birim fiyat bununla alakalı tüm unsurları düzelterek bir master; birim fiyatını sundu, bu birim fiyat bu teşvik veya muafiyetlerle uygun birim fiyat.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Değerli Bakanım, bu spesifik iki proje ne kadar fizibil?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Yani ne kadar fizibil sorusuna ROI'li veya net bu giderleri mi? Şimdi, o dediğimiz hususlar şirketin kendi ticari borçlanmasına dâhil, o onun yöneteceği bir husus. Bizim için aslolan şey bu proje kapsamında elektriğe ödediğimiz para. Bunun sonucunda şirket zarar da edebilir, şirket kendini iyi yönetemediği durumda veya borçlandığı durumda zarar da edebilir ya da bir örnek daha vereyim; bir sene sonra panel fiyatlarında beklenmedik bir artış oldu, kârından da azaltılabilir, zarar da edebilir, o onun kendi riski olacak. Biz birim fiyat üzerinden bakıyoruz ve ben yıllık olarak şu an itibarıyla Sivas'ta 2,6 teravatsaat enerjiye 59 milyon euro para vereceğim, Taşeli'nde de 2,6 teravatsaate 52 milyon euro para vereceğim. Şu anda piyasa fiyatının yaklaşık ilk altı ay, 2026 ilk altı ayı ki bu düşük giden bir fiyat durumundayız 6 euro-sent olduğunu düşünürseniz burada yaklaşık şöyle söyleyeyim, 4 euro-sentler civarında birim kilovat saat başına uygun bir fiyat var. Bu devreye girdiğinde bu rakamların hepsi değişebilir yani o günkü piyasa fiyatları değişebilir ama son üç yıl ortalama Türkiye'de piyasa takas fiyatı, PTF dediğimiz takas fiyatı 6,5-7 arası giden gelen bir fiyat, yaza göre kışa göre değişir. Şimdi, burada, bizim alacağımız fiyatsa 2 euro/sent civarı. Şimdi, baktığınızda ben bu 2 euro/senti ödemekle mükellefim. Onun onu üretirken katlanacağı maliyetler onun sorunu, bizim sorunumuz değil. Biz bunun için ilave bir... Yani yarın bana gelip "Ben bunu 2 euro/sente üretiyorum." deme hakkı yok. Eğer bu belirsizlikleri bırakırsak o zaman der ki: "Sizden gelen kanun değişikliği, mevzuat değişikliği, yapı değişikliğinden dolayı ben bunu üretiyorum." deme hakkı çıkar. Onun için mümkün olduğunca başlangıçta alanı...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Yani şu an alacağımız enerji ucuz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Kesinlikle.

Şimdi, sayın...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, Zafer Bey...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Hızlanacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ya, bak, ben, daha böyle net sorayım ve bize birkaç cümleyle ifade edin, bizi ikna edin ve oylamaya geçelim.

Diyorlar ki, kamuoyuna da yansımış bir şey bu...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Anlatacakları vardı galiba Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani ama net ve böyle uzatmadan ve net bize ifade ederseniz memnun oluruz.

Yani, şunları ben anlamak istiyorum: "Ya, bu kapitülasyondur." şeklinde... Bu, kapitülasyon mudur? Ya, bunu açıklayın, net durun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Sayın Başkanım, tamam, o zaman siz...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Türkiye, kapitülasyon boyutunda bir şeyi verecek bir ülke midir? İki: Bu, halkın yararına mıdır? Üç: Belirlenen arazideki sit alanları ve benzeri yerler de dâhil bunlar, yine, bölgede... Bunlara rağmen mi olacaktır veya Fethan Bey'in söylediği konu, aslında, bu alanlar da daha farklı... Yani mera alanları da dâhil daha farklı değerlendirilebilir gibi aslında yani Türkiye'nin çıkarlarına, ulusal çıkarlarına hizmet eden bir proje midir? Bunu bize böyle çok uzatmadan ve net ifade ederseniz memnun oluruz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani belki birçok bilgi veriliyor ama...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Ben de bütün bilgileri...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani hepsini birbirine karıştırdığınızda... Yani kafadaki şeyler netleşsin, bize net söyleyin.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bir de etki analizini hâlâ...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Sayın Başkanım, o zaman sondan başlayayım: Sit alanı var mı?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani hayır, ben özetlemiş oldum kaç saattir söylenen şeyleri. Yani en üst başlıkta özetlemiş oldum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şimdi, Türkiye'de herhangi bir yatırım yaparken almanız gereken izin, ruhsat, yapmanız gereken etki analizleri neyse bu projede de o olacak, hiçbirinden muaf değil. Bir yerde sit alanı var mı? Sivas'la ilgili soru soruldu. Sivas'ta 3 tane sit alanı var: Bunlardan bir tanesi Astor Kalesi, bir tanesi Beyyurdu Kalesi, bir tanesi Kırkpınar Nekropolü ve hiçbiri bizim bölgemizin içerisinde değil. Yine, bölgemizin içerisine düşen çok az miktarda vasfı düşük mera var. Böyle bile olsa, Sayın Başkanım, her hâlükârda bu yatırımların ÇED prosesi var, ÇED'e başvurulduğunda,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 36

bunlar tekrar tekrar değerlendiriliyor. Bu yabancı yatırımcılar hem çevresel etki hem de sosyal etki analizi yapmak zorundalar, kreditorlerden ancak o zaman o krediyi size çıkarabilirsiniz. Bu kapsamda kimsenin, oradaki halkın bir mağduriyeti, oradaki tarımsal faaliyetin bir mağduriyeti veya başka türlü bir mağduriyetin oluşması durumu sorun olmaması lazım diye düşünüyorum.

Diğer husus: Bu, bu ülke için lazım mı? Bu bir başlangıç fişeği. Bizim önemli ölçüde dış finansman, dış yatırım ihtiyacımız olacak önümüzdeki ilk on yıl ve ikinci on yılda. Bunun sebebi, biraz önce söyledim, yılda yaklaşık 8-10 milyar dolarlık sabit sermayeye yatırım yapmam lazım benim. Bunu üretime çevirmem lazım ki 2035 ve akabinde 2053 yıllarında ulusal anlamda koyduğumuz hedefleri yakalayalım. Muhakkak ülkenin kendi kaynakları var, kendi yatırımcıları var, ellerine sağlık, biz onlarla da çok iyi şey yapıyoruz, maharetileri de var ama bizim bunun yanına muhakkak bu hacmi, bu volümü oluşturabilmemiz için böyle büyük montanlı yatırımlara tek seferde girip bu işi yapabilecek güçte yabancı yatırımcıyı getirelim.

Bakın, biraz önce bir vekilimiz sordu, "Bunlar bizden daha iyi mi biliyor?" diye. Ben size kabaca bu kapsamda büyüklükleri söyleyeyim: Gelmesi muhtemel Suudi şirketin 15 ülkede 111 varlık portföyüyle 124 milyar dolarlık bir yatırımı var. Bunun da kurulu kapasiteye baktığınız zaman 100 gigavat, tek bir şirketin bu. Bu ülkeler; Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Özbekistan, Mısır, Türkiye, Azerbaycan, Endonezya, Güney Afrika ve bunların hepsinde bu tür bir şeyleri var. Keşke biz, bu tür yabancı yatırımcıları, kurumsal yapıları getirsek.

Ve yine bir şey var, çekince: İşte bunlar Türk ticaret... Proje geliştiricinin dışında bir proje şirketi kurulacak Türkiye'ye ve kurulacak proje şirketi yüzde 100 Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına tabi olacak, herhangi bir Türk şirketi neye tabi ise ona tabi olacak.

Diğer, şimdi, yine, Sayın Bakanımızla ilgili, onu özellikle düzeltmek istiyorum, Sayın Başkanım, müsaadenizle. Sayın Bakanımızın işte yirmi beş yıllık beyanı yaptığını, ilk kısımdaki beş yıllık beyanı yapmadığını. Şimdi, YEKA ihalelerimizi takip edenler bilir, YEKA ihalelerindeki beyanlarımızdan farklı bir beyan değil bu. Biz, YEKA ihalelerinde ilk beş yıl içerisinde yarışmadan farklı bir fiyat veririz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Serbest piyasa...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Serbest piyasa satış.

Ama bize sorulduğunda "Bu ihalenin tarifesi nedir?" diye, yarışma sırasındaki yarışmada kazanan birim fiyatı söyleriz. Şimdi, bu yirmi beş yıllık periyottaki fiyat bunun tarifesi. İlk beş yıldaki uygulama ise bunun teşvik edilmesi durumu ve bu ikinci tarife, birinci tarifeye birinci dönemde verilen fiyatla birlikte oluşan bir fiyat. Yoksa ilk beş yılda şu kadar para veriyorum, niye veriyorum ben sana bu parayı? O zaman sen bana tek bir tarife ver ama ilk beş yılda sen ne kadar erken devreye girersen sen ne kadar fazla üretirsen o kadarı kazansın diye biz şey yapıyoruz ve ikinci kısım o tarife.

20 Şubatta da Sayın Bakanımızın 47,5 euro fiyat bilgisini kamuoyuyla da paylaştığına dair arkadaşlar bana bilgi verdi.

"EÜAŞ zarar mı edecek?" diğer bir husus bu. EÜAŞ zarar etmeyecek. Niçin burada hazine garantisi yok bu şeyde? Bazı vekillerimiz sanki devlet garantisi var dedi. Hazine garantisi yok bu sözleşmede. EÜAŞ'ın herhangi bir şekilde bölünmesi -ki öyle bir şeyimiz de var, planımız da var- yeniden yapılanması veya isminin değişmesi, ki bizi takip edenler, geçmişte TETAŞ adı altında bir ticari firmamız vardı, biz bununla EÜAŞ'ı birleştirdik. TETAŞ'ın üzerinde birçok sözleşme vardı, bunu EÜAŞ'a devrettik. EÜAŞ'ın herhangi bir şekilde değişim göstermesi durumunda da bu şirketin ilerleyen zamanda çünkü bu otuz senelik bir sözleşme, otuz sene içerisinde birçok yapısal değişim olabilir. Karşılığında EÜAŞ'ın yerine bir alıcı koyacağımızı gösteriyoruz bu, o maddelerle. EÜAŞ zarar etmeyecek çünkü EÜAŞ'ın şu andaki marjinal enerji maliyetinin çok çok altında enerji alacak. Hatta bu enerjiyle paçal maliyetlerini daha da aşağı çekecek EÜAŞ. Yani şu anki...

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Nasıl çekecek? 2,20 serbest piyasa fiyatı.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, siz buyurun, devam edin. Böylece bir an önce bitsin.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Şu anda ortalama PTF fiyatı yaklaşık 6,5 sent. EÜAŞ'ın bunlardan alacağı da yaklaşık ortalama 2 diyelim. 6,5 ila 2 arasında. 6,5'tan aldığını satıyor EÜAŞ şu anda meskene düşük tarifeye. Bu sefer 2 sentten gelen ile 6,5 sentten gelen yer değiştirecek, 6,5 sentten daha az alacak, 2 sentten daha çok alacak. 4 sentlik piyasadan daha az alım yapacak EÜAŞ ve bu fiyatlarla EÜAŞ katlandığı kilovatsaat başına 4 sent daha ucuz maliyetlenecek.

Yine, dediğim gibi, hazine garantimiz yok, hazine garantisi vermedik. Yine, notlarıma hızlı bir şekilde bakıyorum. Tabii ki bizim, Sayın Komisyonun huzuruna gelmemizin bir sebebi, bu sözleşmenin mevcut mevzuattan farklı uygulama haklarına sahip olması. Onun için zaten hükümetler arası anlaşma şeklinde geldik. Mevcut mevzuatı bozmadan, mevcut mevzuattaki düzenlemeleri değiştirmeden -çünkü o bize lazım YEKA olarak devam ediyoruz, bu sene de yapacağız inşallah 2 bin megavat- ama bu projenin de uluslararası boyutundan kaynaklı belirsizliklerini azaltmak ve projenin işlerliğini arttırmak için elbette ki farklı bir hukuki rejim ihtiyacımız vardı ve onun için zaten Komisyonunuzun huzuruna geldik, bunları bu kapsamda oluşturduk.

Yine, etki analizi soruldu. Etki analizi, aslında, bu bir buçuk yıllık bir, Sayın Başkanım, çalışmanın eseri. Biz bir buçuk yıldır Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Strateji Bütçe Başkanlığı dâhil ekipler bu anlaşmanın getirisi ve götürüsünü çalıştık fakat uluslararası anlaşmalarla alakalı kanun düzenlemelerinde bir etki analizi hazırlığı süreci yok, o açıdan ama biraz önce sayın vekilim sordu mesela "Ne kadar vergiye tekabül ediyor bu vazgeçemediğimiz, almayacağımız?" Bunların hepsi kuruşu kuruşuna Maliyedeki bürokratlarla, Gelir İdaresindeki bürokratlarla çalışılarak kararlar alındı burada; bu, bir buçuk yıllık bir çalışmanın neticesi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 37

Sayın Başkanım, umuyorum, yeterli, tatmin edici cevaplarımız olmuştur Bakanlık olarak. Yine de varsa sayın vekillerimizden biz yazılı da alalım, onlara gerekli olan hesaplamalar da dâhil daha detaylı bilgilerimizi aktaralım.

Tekrardan Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum. Zaten sizde sorular da mevcut, eğer yeterli olmadığı konular varsa onunla ilgili ilgili arkadaşlarımızı, yine Komisyonumuzu da bilgilendirebilirsiniz yazılı olarak da memnun olurum.

Ben sadece bir hususta tekrardan netleşmek istiyorum: Kifayetimizakere.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - İstihdamı söylemediniz Sayın Bakanım. İstihdam ne kadar olacak burada? İstihdamla ilgili bir bilgi vermedi.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani onu, geri kalanları artık yazılı olarak da bildirsinler.

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Bir rakam söyleyecek, kaç kişi istihdam edilecek?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yazılı olarak ifade edebilir onu.

Var mı yanınızda arkadaşlar?

EDNAN ARSLAN (İzmir) - Az istihdam olur diye biliyorum da.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKAN YARDIMCISI ZAFER DEMİRCAN - Zaten genelde projenin özelliği emek yoğun bir sistem değil. İnşaat kısmı olacak, akabinde montaj kısmı olacak, elektrifikasyon ve şebekeye bağlanma operasyonu olacak. Bunlar yatırım aşamasında yaklaşık 200-250 kişi civarı olabilir, işletme aşamasında daha düşük bir oranda güvenlik ve işletme operatörlerinin olacağı bir yatırım.

ULAŞ KARASU (Sivas) - Belediye başkanı "2.500 kişi." demiş de...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, yani Ulaş Bey ısrarla basın ve belediye başkanından gidecek illa. Bence kifayetimizakere, son derece detaylı görüşüldü, tartışıldı.

Sadece bir konuyla ilgili ben bir kez daha ifade etmek istiyorum kelimenin ve kavramın ağırlığından dolayı. Kapitülasyon kelimesi son derece ağır bir kavram. Bunun bedelini ödemiş bir millet olarak... Ki aslında kapitülasyon dediğimiz şey kendilerini korumak için değil mi? Fransızlar boyutunda baktığınızda, Osmanlı'nın en güçlü zamanında ve Fransızların en zayıf olduğu dönemde, onları korumak için verilen bazı fırsatların sonrasında ne yazık ki o kıymeti bilmeyen ve bugün de hâlâ aleyhte faaliyet göstermeye çalışan bir ülkenin aleyhte bunu değerlendirmesi gibi bir olay. Dolayısıyla bu ülke çok ciddi bir tecrübe edinmiştir buradan bu millet, bu devlet, dolayısıyla hiç kimseye kapitülasyon gibi böyle bir taviz verecek veya böyle bir anlaşma yapabilecek bir devlet değildir ve bu Meclis de böyle bir şeye onay verecek bir meclis değildir, Hükümet de öyle bir hükümet değildir. Dolayısıyla yani eleştiriler olabilir, ben bunu saygıyla karşılarım ama bunu kapitülasyon boyutunda kamuoyuna da sunmanın yanlış olduğunu düşünüyorum çünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti bölgesinde de küresel boyutta da artık söz sahibi olan bir devlet, ne yaptığını bilen ve bunun çıkarlarıyla ilgili orta ve uzun vadeli boyutta da değerlendiren, anlaşmalarını da ona göre yapan bir devlettir.

2 önergemiz var. Bu önergelerden biri alt komisyon kurulmasıyla ilgili, diğeri de -bugün yeteri kadar tartıştık ve hepinizin de yorulduğunuzun farkındayım- dolayısıyla 2/3663 esas numaralı son teklifin Komisyon gündeminden çıkarılmasına dair bir teklifle belki bunu oyladıktan sonra da bitirelim istiyorum. Öncesinde de kısa bir açıklamada bulunmak istiyorum, yine, bazı beni ilgilendiren bir soru vardı.

İsterseniz önergeleri okutalım önce, alt komisyonla ilgili önergeyi okutayım.

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

Tali komisyonlarda görüşülemeden esas komisyon sıfatıyla Komisyonumuza havale edilmiş bulunan 2/3662 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin Türkiye'yi otuz yıllık bir yükümlülüğün altına sokacak mahiyette olması nedeniyle ülkemizin ali menfaatlerini koruma amacıyla daha geniş bir zaman diliminde tüm ayrıntılarıyla görüşülebilmesini ve ilgili kamu kurumlarından teknik bilgi alınmasını teminen bir alt komisyonunun kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Talih Özcan

Düzce

Oğuz Kaan Salıcı

İstanbul

Utku Çakırözer

Eskişehir

Yunus Emre

İstanbul

Namık Tan

İstanbul

Gerekçe:

İç Tüzük'ün 35'inci maddesine göre komisyonlar kendilerine havale edilen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler ancak Dışişleri Komisyonuna sunulan kanun teklifleri bir uygun bulma veya bulmama niteliğine sahip olup TBMM'nin üzerinde değişiklik yapma yetkisi bulunmamaktadır. Tüm süreci Hükümet tarafından yürütülen söz konusu kanun teklifleri hakkında TBMM'nin, dolayısıyla Komisyonun en önemli yetkisi ya kabul ya da reddetmekten ibarettir, bu nedenle uluslararası anlaşmalar hakkındaki kanun tekliflerinin TBMM'ye sunulmasının önemi kamuoyunun milletvekilleri aracılığıyla bilgilendirilmesi ve Hükümetin uluslararası tasarruflarının halkın temsilcilerinin onayından geçmesidir. Dolayısıyla TBMM açısından bu aşamada temel

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 38

görevimiz Hükümetten anlaşma hakkında teferruatlı bilgi temin etmektir. Söz konusu alt komisyonun kurulması bu nedenle önerilmiştir.

BAŞKAN FUAT OKTAY - İkinci önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan 2/3662 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin Türkiye'yi otuz yıllık bir yükümlülüğün altına sokacak mahiyette olması nedeniyle ülkemizin ali menfaatlerini koruma amacıyla daha geniş bir zaman diliminde tüm ayrıntılarıyla görüşülebilmesini ve konunun ilgili ihtisas komisyonlarında dikkatle tetkikini teminen başka bir toplantı gününe ertelenmesini, teklifin tali komisyon sıfatıyla Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu, Çevre Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmesini arz ve teklif ederiz.

Talih Özcan
Düzce
Oğuz Kaan Salıcı
İstanbul

Utku Çakırözer
Eskişehir
Yunus Emre
İstanbul

Namık Tan
İstanbul

Gereğe:

İç Tüzük'ün 34'üncü maddesine göre, bir komisyon kendisine havale edilen teklifi başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir. Bir komisyon başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Öncelikle kanun tekliflerinin komisyona havalesiyle ilgili, tabii, bu yetki Meclis Başkanlığında yapılmakta, bununla ilgili bir görüş vardı öncesinde. Dolayısıyla hangi teklifin hangi esas ya da tali komisyona havale edileceğini münhasıran ve İç Tüzük'ün yine amir hükmü gereği bu yetki Meclis Başkanında; ben bunu bir kez daha ifade etmek isterim.

Yine, 2'nci husus, 2/3662 esas numaralı Anlaşma tali komisyon olarak belirlenmiş ve 30/4/2026 tarihinde Sanayi, Ticaret, Enerji ve Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna da havale edilmiştir, zaten bunu başta da ifade ettim. Tabii, tali komisyon tarafından da bahse konu teklife ilişkin Başkanlığımıza iletilmiş bir rapor bulunmamaktadır. Dolayısıyla tali komisyonlar kendilerine havale edilen teklifleri görüşmek için tanınan süre, bu komisyonlara tanınan süre on gündür, bugüne kadar da bu on gün içerisinde -on günden de daha fazla süre geçmiş durumda- bize iletilen herhangi bir rapor bulunmamaktadır. Dolayısıyla, yine, İç Tüzük'ün 23'üncü maddesi uyarınca da tali komisyonlarca süresi içinde şayet görüş bildirilmemişse de esas komisyonun raporunu hazırlamasına bu durum engel değildir.

Şimdi, zaten içerikle ilgili her 2 önerenin tartışmalarını, zaten saatlerce bu tartışmaları yaptık. Yine, tekrardan içerik tartışmasına girmeden doğrudan oylamaya sunuyorum.

1'inci önergeyi oylamaya sunuyorum: Kabul edenler... Üç kişi kabul eden... Kabul etmeyenler... Evet, kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi alt komisyonla ilgili yine oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... 4 üyemiz kabul edilmesine ilişkin oy kullandı. Kabul etmeyenler... 8 üyemiz kabul etmedi.

Kabul edilmemiştir.

Dolayısıyla, teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlandığına göre teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞI HÜKÜMETİ ARASINDA YENİLENEBİLİR ENERJİ SANTRALİ PROJELERİNE İLİŞKİN HÜKÜMETLERARASI ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 3 Şubat 2026 tarihinde Riyad'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti Arasında Yenilenebilir Enerji Santrali Projelerine İlişkin Hükümetlerarası Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, sorusu olan arkadaşımız yok.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız yok.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız yok.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 39

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

TBMM İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca (2/3662) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere; İstanbul Milletvekili Oğuz Üçüncü, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tekrar hayırlı olsun diyorum ama burada ben özellikle Bakanlığımıza da ilgili bakanlıklarımıza da şu konuyu tekrardan bir kez daha hatırlatmak istiyorum: Burada son derece değerli fikirler, öneriler, sorular gündeme gelmiştir. Dolayısıyla, bunların da uygulama aşamasında veya bundan sonraki projelerin geliştirilmesi aşamasında da değerlendirilmesini özellikle rica ediyorum. Dedğim gibi, Türkiye'nin çıkarlarına olan bir şeyi tartışıyoruz hep birlikte.

Ben bu anlamda da değerli katkılarınız için tekrar teşekkür ediyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Utku Bey, bir şey söyleyeceksiniz herhâlde.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, şerhle ilgili ne dendi?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Birazdan söyleyeceğim.

Bugün yeteri kadar tartışma oldu diye düşünüyoruz. Dolayısıyla, son teklifin Komisyon gündemden çıkarılmasına dair bir önerge var.

Önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/3663) esas numaralı Teklifin bugünkü Komisyon gündeminden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Mustafa Canbey
Balıkesir

Ceyda Bölünmez Çankırı
İzmir

Gereğe: (2/3663) esas numaralı Teklif Komisyon gündeminden çıkarılmaktadır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Biz baştan söyledik zaten, "Öne alalım, önden geçsin." dedik.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edilmiştir.

Evet, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, kurumlarımızın çok değerli temsilcileri; gündemimizde yer alan tekliflere ilişkin görüşmeler tamamlanmıştır.

Komisyonumuzda bugün kabul edilen kanun tekliflerine muhalefet şerhi isteyen üyelerimizin şerhlerini en geç 14 Mayıs 2026 Perşembe günü saat 17.00'ye kadar Başkanlığımıza göndermelerini rica ediyorum diyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, gayet kapsamlı ve gördüğünüz gibi müzakereleri bile saatler alan bir şey, şerhi uzun sürer; buna biraz tehir alabilir miyiz lütfen?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Zaten bu kadar kapsamlı çalışma da var, önümüzde de bayram var; dolayısıyla, yarın akşama kadar bunu yetiştiririz diye düşünüyorum.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Pazartesiye olamaz mı Sayın Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yarın 17.00'ye kadar yapabilirsek memnun oluruz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Yetişmez Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani -bildiğim kadarıyla- burada dün Komisyon Uzmanımız Osman Bey "Tüm gruplara bilgi verdim." diye bana da ayrıca bilgi verdi.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ama bilgi verince şerh hazırlanmıyor biliyorsunuz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bundan...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bilgi veriyor, şerh hazırlanmıyor, müzakereyle hazırlanıyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bugünden iki gün sonrasıyla alakalı dün verilmiş oldu, müzakere de ettik, bunlardan da faydalanarak...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Bari cuma yapın Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yarın 17.00'ye kadar eğer Başkanlığımıza gönderebilirseniz çok memnun oluruz.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
İncelenmemiş Tutanaktır

Sayfa: 40

Çok teşekkür ediyorum.

Gündemimizde görüşülecek başka bir konu bulunmamaktadır.

Başka bir ilave husus da olmadığına göre Dışişleri Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 22'nci Toplantısını kapatıyorum.

Komisyon üyelerimize, Bakan Yardımcılarımıza, bakanlıklarımızın çok değerli temsilcilerine ve tüm katılımcılarımıza tekrar teşekkür ediyorum.

İyi akşamlar, iyi çalışmalar diliyorum.

Kapanma Saati:18.07